

2459

NINA Rapport

Kartlegging av naturverdier ved Hestejordene, Groruddalen i Oslo

Naturtypekartlegging etter DN-håndbok 13 og
Miljødirektoratets instruks

Egil Bendiksen og Ulrika Jansson

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er NINAs ordinære rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på engelsk, som NINA Report.

NINA Temahefte

Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. Heftene har vanligvis en populærvitenskapelig form med vekt på illustrasjoner. NINA Temahefte kan også utgis på engelsk, som NINA Special Report.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine forskningsresultater i internasjonale vitenskapelige journaler og i populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Kartlegging av naturverdier ved Hestejordene, Groruddalen i Oslo

Naturtypekartlegging etter DN-håndbok 13 og Miljødirektoratets
instruks

Egil Bendiksen
Ulrika Jansson

Bendiksen, E. & Jansson, U. 2025. Kartlegging av naturverdier ved Hestejordene, Groruddalen i Oslo. Naturtypekartlegging etter DN-håndbok 13 og Miljødirektoratets instruks. NINA Rapport 2459. Norsk institutt for naturforskning.

Oslo, mai 2025

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-5268-3

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

KVALITETSSIKRET AV

Tor Erik Brandrud

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningsjef Lajla Tunaal White (sign.)

OPPDRAKSGIVER/BIDRAGSYTERE

Oslo kommune, Bymiljøetaten

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER/BIDRAGSYTER

Kjell Isaksen og Bård Bredeesen

FORSIDEBILDE

Hestejordene. Øverst på eng 1 (lok. 2246) © Egil Bendiksen

NØKKEWORD

Norge, Oslo, Hestejordene, Groruddalen, flora, funga, rødlistearter, naturbeitemark, ravineskog, naturtypekartlegging, store trær

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor
Postboks 5685 Torgarden
7485 Trondheim
Tlf: 73 80 14 00

NINA Oslo
Sognsveien 68
0855 Oslo
Tlf: 73 80 14 00

NINA Tromsø
Postboks 6606 Langnes
9296 Tromsø
Tlf: 77 75 04 00

NINA Lillehammer
Vormstuguvegen 40
2624 Lillehammer
Tlf: 73 80 14 00

NINA Bergen
Thormøhlens gate 55
5006 Bergen
Tlf: 73 80 14 00

www.nina.no

Sammendrag

Bendiksen, E. & Jansson, U. 2025. Kartlegging av naturverdier ved Hestejordene, Groruddalen i Oslo. Naturtypekartlegging etter DN-håndbok 13 og Miljødirektoratets instruks. NINA Rapport 2459. Norsk institutt for naturforskning.

Rapporten presenterer en kartlegging av naturverdier i området Hestejordene i Groruddalen i forbindelse med at det skal lages en ny forvaltningsplan for området. Det er foretatt en oppdatering av tidligere naturtypekartlegging, der kartleggingen er utført etter både DN-håndbok 13, revisjon 2014, og Miljødirektoratets instruks. Engene er mer eller mindre atskilt av mellomliggende ravineskoger.

Det er registrert 14 naturtypelokaliteter inkludert 3 store gamle trær. Fem av lokalitetene er naturbeitemarkarealer. Her ble det ryddet og gjeninnført beite for ku og hest like etter årtusenskiftet etter en over 40-årsperiode som jordene lå brakk som følge av jordbrukets opphør i Groruddalen. Arealene unngikk å bli bebyggt som de aller fleste tilsvarende tidligere landbruksarealer i området, siden de har vært brukt som treningsarealer for Krigsskolen.

Området har stor økologisk variasjon og stort artsmangfold, og flere beitemarksarter av sopp indikerer at det har skjedd en vellykket restaurering av engarealene.

Rapporten gir råd om skjøtsel og forvaltning for å utvikle naturverdiene ved Hestejordene.

Innhold

Sammendrag	3
Innhold	4
Forord	5
1 Innledning.....	6
1.1 Områdets historikk.....	6
1.2 Tidligere biologiske undersøkelser	9
2 Materiale og metoder	10
3 Resultater	11
3.1 Naturtyper etter DN Håndbok 13.....	11
3.2 Naturtyper etter Miljødirektoratets instruks	64
3.3 Artsmangfold og rødlistearter	71
3.4 Fremmede arter	73
4 Skjøtselstiltak.....	74
5 Referanser	80
6 Vedlegg	81
6.1 Registrerte naturtypelokaliteter i umiddelbar nærhet	81
6.2 Faktaark, første naturtyperegistrering 2000:	93
6.3 Skjøtelsplan for Hestejordene 2007 – restaurering av et bynært kulturlandskap	95

Forord

NINA har på oppdrag fra Bymiljøetaten (Oslo kommune), Forsvarsbygg og Regionkontor landbruk foretatt en undersøkelse av naturverdiene på Hestejordene i forbindelse med ny forvaltningsplan for området. Arealet omfatter også ravineskogene mellom de åpne engarealene og liskog i sør. Tidligere registreringer er relativt gamle og trenger oppdatering, og det er registrert mange artsfunn i mellomtida. Videre var det behov for kartlegging av fremmede plantearter. Undersøkelsen omfatter flora, funga og vegetasjon (etter både DN-håndbok 13 og Miljødirektoratets instruks), mens Biofokus har foretatt en parallell undersøkelse av insekter.

Noe av feltarbeidet ble foretatt i juni, men mesteparten av registreringene ble gjort sept. 2023, med suppleringer på våren og senhøsten 2024 og med en siste sjekk av våraspekt mai 2025.

Elin Langsholt, Lillomarkas Venner, takkes for opplysninger om restaureringsprosjektet på Hestejordene og områdets lokalhistorie. Kontaktpersoner hos Bymiljøetaten har vært Bård Bredesen og Kjell Isaksen, og vi takker for godt samarbeid og tilrettelegging. Ida Marielle Mienna takkes for teknisk assistanse.

Oslo, mai 2025

Egil Bendiksen og Ulrika Jansson

1 Innledning

1.1 Områdets historikk

Hestejordene ligger innenfor Rødtvet langs Groruddalens nordside, Oslo kommune (Figur 1). Fram til kommunesammenslåingen mellom Oslo og Aker i 1948 og enda et par tiår var store deler av Østre Aker et fruktbart jordbrukslandskap med mange store gårder fortsatt i drift. Mange hadde kuer, og det var rikelig med jorder som fungerte som beitemarker. Fra utsiktspunkter som Røverkollen kunne man lett se avgrensningen av den postglasiale Grorudfjorden, der marin grense tilsvarte ganske nøyaktig det gamle kulturlandskapet – et ravinelandskap på marin leire, som skilte seg fra de tilgrensende markaområder med skog på et tynt morenedekke. Som følge av markagrensa er dette skillet fortsatt ganske godt synlig, selv om Groruddalen på noen få tiår ble hurtig omskapt fra jordbrukslandskap til bolig- og næringsområder i et utvidet Oslo.

Bortsett fra Maridalen, Sørkedalen og Gjersrud – Stensrudområdet, der utbyggingsplaner fortsatt ikke er iverksatt, er det svært få av de gamle Akergårdene hvor jordbruksarealene i særlig grad er bevart, og der det er tilfelle er det som følge av spesielle reguleringsvedtak. I Groruddalen tenker vi først og fremst på Nordre Lindeberg, som har husdyr og er besøksgård for barn og med husdyrhold. Videre fins rester av det gamle jordbrukslandskapet mer tilfeldig innenfor regulerte friområder, særlig langs Alnavassdraget.

Tilfellet Hestejordene er ganske unikt i dagens Oslo, både når det gjelder størrelse og bruk. Her har et gammelt ravinelandskap dominert av åpen beitemark fått lov til å ligge ubebyggt parallelt med den totale omvandlingen av landskapet omkring. Området ligger innenfor markagrensa og er dermed skjermet mot boligutbygging. Årsaken til at dette gamle kulturlandskapet er bevart er tilsynelatende tilfeldig – at Krigsskolen i 1969, kort tid etter at gårdene som eide området ble nedlagt, flyttet ut av bykjernen og til Linderud. Her ble den lokalisert i skogkanten like sør for jordene, som under statlig eierskap ble en del av skolen og utlagt som treningsområde. Selve jordene ble imidlertid ikke mye berørt av dette, men ble liggende brakk.

Det store området som Hestejordene utgjør (ca. 200 daa hvorav ca. 100 er enger), var delt på to gårder etter ei grense sør - nord. Den østre tilhørte Rødtvet gård – gårdstun og flere bygninger er fortsatt intakt like ovenfor Rødtvet T-banestasjon. Gården ble nedlagt i 1956, og i 1959 var mesteparten av jorda nedbygd. To av de fem engområdene på Hestejordene, atskilt av skogkledte raviner, ligger på Rødtvet-sida. Den vestlige delen ligger under gårdsnummer Tonsen, men jorda på Tonsen gård var som mange andre gårder i Groruddalen overtatt av Linderud gård, som fra 1700-tallet ekspanderte og etter hvert ble storgodset i Groruddalen. Dette vitner fredet hovedbygning og gårdshage på Linderud fortsatt om.

I sørøsthjørnet av Hestejordene lå to husmannsplasser, hhv. Linderudplassen og Tonsenplassen. Den første er det ingen rester av i dag, mens der den andre lå, er rester av gjerdestolper av stein og rester av steingjerde. Tonsenplassen er merket på kart alt i 1797. Husmannsfamiliene må ha drevet jorda på hele eller deler av det sørligste av jordene, som ligger rett nedenfor. På 1930-tallet var det her på Tonsenplassen 40-50 kuer fra Linderud gård på sommerbeite og som ble melket i et utefjøs morgen og kveld (Hoddevik 1999). Linderuds beitemarker ved Hestejordene ble benyttet til like etter krigen, ifølge Hoddevik (2013). Plassene synes aldri å ha blitt selvstendige småbruk, men ble utleid til folk som bodde der fram til riving i 1962. Linderud gård ble nedlagt i 1953. Også på Rødtvetsida var det flere husmannsplasser; Sørildalen og Sandås i nord og Sørli innenfor dagens Hestejordene-område. Sistnevnte lå på den grunnlendte flaten nær toppen av de to østligste engene. Også denne plassen må ha hatt jordveien innenfor dagens Hestejorder.

I flere tiår på slutten av jordbruksepoken i Groruddalen må arealene ha vært benyttet direkte av gårdene Rødtvet og Linderud. Under den siste gårdbruker på Rødtvet, Rolf Enger, var husdyrbestanden på et tidspunkt 30 kuer på båsen foruten ungdyr (Rognstad 2001). Ut fra historiske luftfoto som er tilgjengelige i dette området tilbake til 1937 (<https://kart.finn.no>) tyder alt på at

arealet i denne perioden bare har vært brukt som beite og uten tegn til oppløying/såing (fotos tilgjengelige for 1937, 1947, 1956, 1971 og tettere framover). Likevel må man anta ut fra jordbrukshistorien bakover i tid med bl.a. vekselbruk av jord at på et eller annet tidspunkt har jordene vært pløyd opp til åker og/eller tilsådd. Det var den gang som hest og plog kom fram overalt, inkludert i svært bratt lende. Fra nyere tid kan vi lese hos Greve & Petterson (2013) at melkeproduksjon var Linderud gårds viktigste inntektskilde. Fra 1920 hadde de egen oppdrett av kuer, og i 1942 hadde de ca. 80 melkekuer og 50-60 ungdyr. Videre beskrives at for å kunne la kuene gå ute på beite hele sommeren ble store områder ryddet og lagt ut til kulturbeiter: 200 mål av dyrket mark pluss 175 mål nyryddet land, tatt fra gamle havnehager og nedlagte husmannsplasser.

Kulturbeite er beitemark som er ryddet, grøftet og gjødslet osv. Med melkeproduksjon som svært viktig næring i regionen på 1800- og 1900-tallet fram til jordbrukets opphør indikerer eksempelet fra Linderud at både deler av Hestejordene og andre restjorder i Groruddalen har vært gjødslet i denne perioden, også etter hvert kunstgjødsel, som har vært på markedet siden 1800-tallet i ulike former (jf. Store norske leksikon). Terrengmessig er det ikke synlige spor etter tidligere kultivering i dag, skjønt felter som nærmer seg monokulturer av gras som engreverumpe kan indikere at noe er innsådd en gang og at det også kan ha vært brukt kunstgjødsel.

Den svært tette grasmatta med tilhørende strølag har sterkt forsinket gjengroingsprosessen etter jordbrukets opphør. Det er fortsatt rester av jorder langs Alna som har ligget brakk i over 60 år og ennå stort sett er åpne med hensyn til busker og trær. Etter en første blomsterengfase er det gjerne en langvarig fase med dominans av høye gras, lite arts mangfold og etter hvert rene bringebæråkre før det gror til med selje, bjørk eller på fuktigere grunn gråor, eller ospa kryper ut på jordene med rotskudd fra skogkantene. Denne type tilstand ses på et nordlig engområde på Hestejordene som ligger utenfor beitearealene.

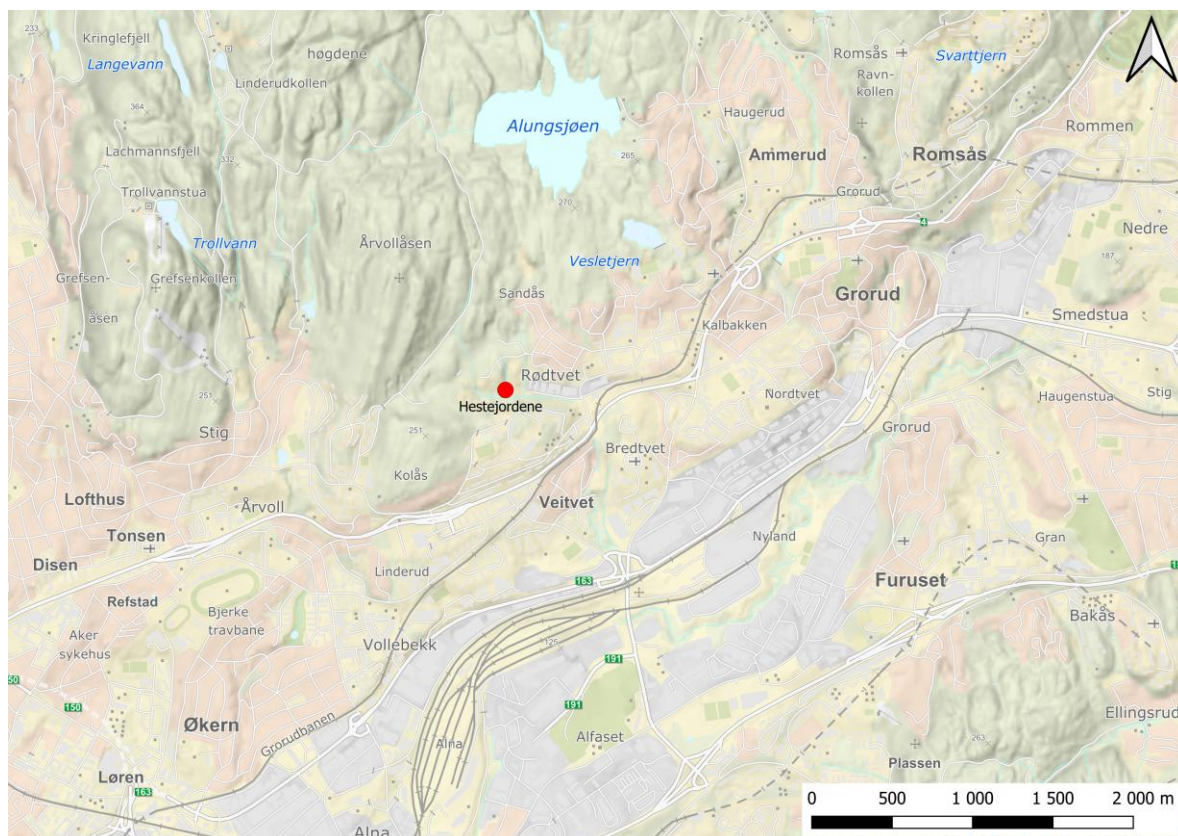
Hestejordene fikk ligge åpne i stor grad også så lenge de lå brakk fram til ca. år 2000. Våren 2000 tok organisasjonen Lillomarkas venner, Siste Sjanse (nå Biofokus) og Sandås Vel initiativ til en restaurering av det gamle kulturlandskapet, dette i samarbeid med Natur videregående skole, grunneier (Forsvarsbygg) og Friluftsetaten (nå Bymiljøetaten) og for utarbeidelse av en skjøtelsesplan. Området ble ryddet for trær og busker på frammarsj og beitedyr satt ut for å redde det gamle kulturlandskapet og forsøke å gjenskape noe av det gamle mangfoldet i flora og vegetasjon. Historikk og tidlig planarbeid er fint beskrevet i en publikumsrettet informasjonsbrosjyre om Hestejordene og tilgrensende kalkskogsområde Kolås i sørvest (Langsholt & Blindheim 2003). I den første perioden, fra 2001, kom beitedyra, ku og hest, fra bl.a. Nordre Lindeberg gård, den gang drevet av organisasjonen 4H. Dyra går innenfor flyttbare gjerder og blir flyttet mellom jordene med tanke på bl.a. beitetrykk. Pr. 2014 var det gjerdet inn to områder på ca. 40 mål hver. De siste årene har området kun vært beitet av hester, som har kommet fra Alna ride-senter.

Området er pr. i dag et svært viktig tur- og rekreasjonsområde, der hovedferdselen er på turveiene på oversida av engene – med en gjennomgående forbindelse fra Hans Aanruds vei på Sandås, Rødtvetsida, og over til enden av Utfartsveien, ved Krigsskolen på Linderud/Sletta-løkka-sida. I tillegg er det et nettverk av små skogsveier på skogsida, lagd som treningstraseer for Krigsskolen.

I fra Pottemakerveien på Rødtvet går det en sti som fører langs nedsida av engene og som er grense for inngjerdingene for beitedyra. Gjerdene tas ned og settes opp for hver sesong. Stien krysser etter hvert bekken mellom de to flommarksskoglokalitetene 030113847 og 030113848, og går over i en turvei, som er framført fra sørsida ved Krigsskolen («Bjerkesirkelen»).

Den historiske gjennomgangen ovenfor er basert på en rekke kilder samt egne observasjoner fra de siste år med blomstereng og kuer i Groruddalen for over 60 år siden og fram til i dag. Se Bendiksen (1992), Hoddevik (1999, 2013), Rognstad (2001), Bendiksen & Bakkestuen (2000), Barmen & Mydland (2004), Haakenstad (2016) og Pedersen (2023) og for tilgrensende Kolås,

Bendiksen (2021). En samlet historisk framstilling i forbindelse med restaurering av jordene er gitt av Langsholt & Blindheim (2003).

Figur 1. Hestejordene ligger rett ved Rødtvet i Groruddalen, Oslo.

1.2 Tidligere biologiske undersøkelser

Tidligere naturtypekartlegging av Hestejordene ble utført av Biofokus i 2000 – i forbindelse med befaring forut for at jordene, som hadde ligget brakk i ca. 40 år, skulle restaureres og beiting tas opp. Beskrivelsene ble sammenfattet og supplert av Lie (2003). Siden den tid har metode og kriterier for verdisetting forandret seg, og også områdets vegetasjon og artsmangfold. Den foreliggende rapporten presenterer kartlegging foretatt i 2023 både etter DN-håndbok 13-metoden og etter Miljødirektoratets (nåværende) instruks.

Det har dessverre ikke vært noen mer systematiske analyser opp gjennom de siste tjue år for å følge vegetasjons- og sopputvikling, men observasjoner av et antall typiske beitemarksopper indikerer at området har fått økte økologiske kvaliteter og høyere artsmangfold enn da jordet lå brakk. Dessuten holdes framvekst av busk og kratt nede. Hvert år ryddes lauvoppslag og vindfall. Da jordene ikke var i bruk, var graset så tett og høyt at sopploraen har hatt dårlige kår.

Det har vært stor registreringsaktivitet blant amatører fra ca. 2012, og funn har vært innlagt i Artsobservasjoner og er tilgjengelige på Artskart (<https://artskart.artsdatabanken.no/>) (Berit Nyrud, Tove Jacobsen mfl). Dette gjelder særlig storsopp (skivesopp, kjuker mm.), men også insekter, der Biofokus første gang gjorde en del observasjoner i 2013. Resultatet fra 2013 indikerer en relativt artsfattig insektfauna, men med noen få rødlistete arter (jf. kap. 3.3). Funnene av sopp viser at flere beitemarksopper hadde kommet inn iallfall etter ca. ti års beiting.

Parallelt med denne undersøkelsen har Biofokus utført en kartlegging av insekter (Olsen & Olberg 2024). Dette kom til stand i forbindelse med at Landbrukskontoret rådet Skjøtselsgruppa ved Hestejordene om å søke om tilskudd til tiltak for truede arter fra Miljødirektoratet. Skjøtselsgruppa søkte og fikk innvilget et prosjekt med mål om å få kartlagt insektmangfold på Hestejordene. Dette ble gjennomført av insektøkologer i Biofokus. Tilgjengelig data fra insektkartlegging er innarbeidet i rapporten.

2 Materiale og metoder

Metoden for kartlegging av naturtypelokaliteter følger:

- 1) DN-håndbok 13, revidert utgave 2014 (basert på DN (2007)) og oppdaterte faktaark.
- 2) Miljødirektoratets instruks ([Kartleggingsinstruks: Kartlegging av terrestriske naturtyper etter NiN2 – Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](#))

Områdets historikk med hensyn til landbruk og senere utbygging, spesielt med hensyn til naturtypelokalitetene, er studert ved hjelp av nettstedet Finn.no, historiske kart (<https://kart.finn.no>).

Naturtypelokaliteter registrert tidligere er hentet fra Miljødirektoratets [Naturbase](#) og [Naturkart for Oslo](#)

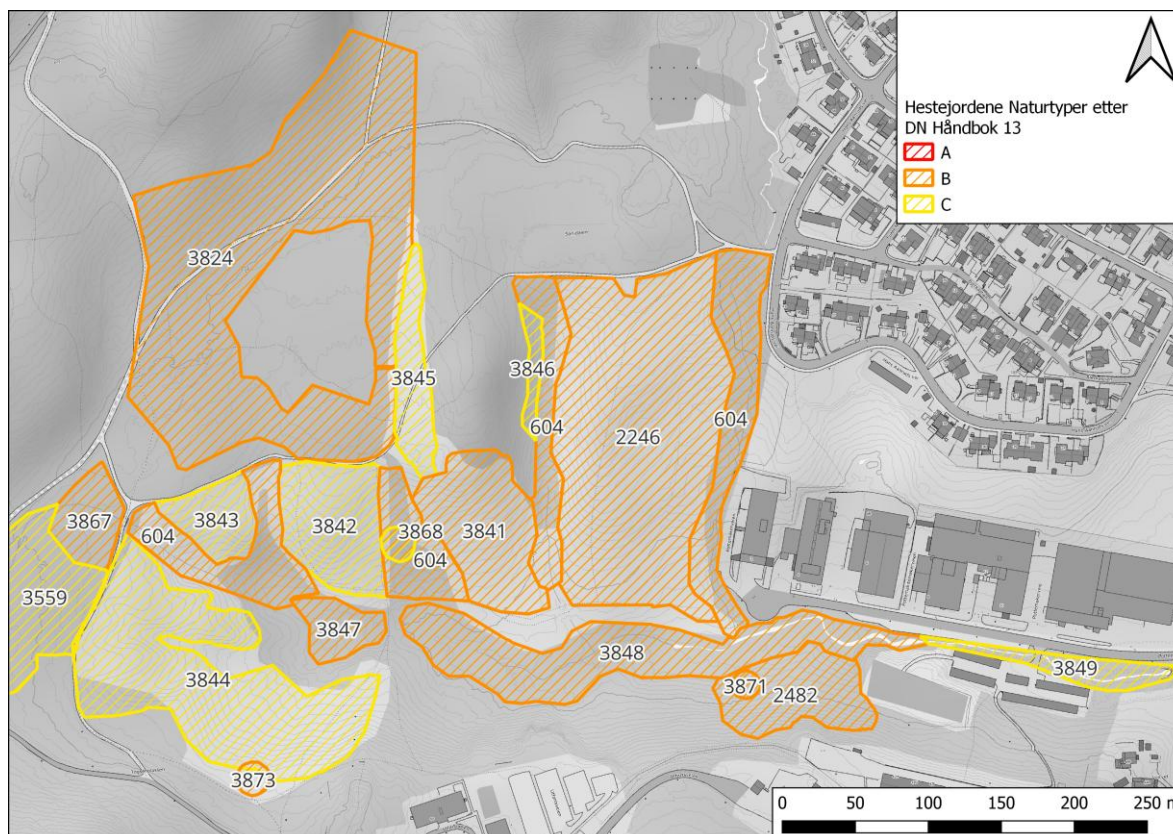
Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023 (Artsdatabanken 2018, 2021, 2023).

Tidligere funn av rødlistearter og fremmedarter er hentet fra Artskart (<https://artskart.artsdatabanken.no/>).

3 Resultater

3.1 Naturtyper etter DN Håndbok 13

Det ble registrert 14 naturtypelokaliteter etter DN Håndbok 13 (Figur 2, Tabell 1). Av disse var de fleste kartlagt fra før, men både avgrensning og beskrivelser er oppdaterte. Lokalitet 3559, 3867, 3824 og 3849 lå utenfor det opprinnelige undersøkelsesområdet og kortfattede beskrivelser inngår i Vedlegg. I fortsettelsen av dagens Hestejordene mot sør er det fortsatt en del ubebygde rester av jordene til Rødtvet gård og som kan ses helt ned til Trondheimsveien. Disse er etter hvert preget av en del gjengroing av lauvkratt, men det er fortsatt også større åpne arealer. Hele dette arealet antas å ha vært fulldyrket.

Figur 2. Naturtypeavgrønsinger etter DN Håndbok 13. Nummereringen følger Oslo kommunes naturtypebase og beskrivelsene nedenfor. Lokalitet 3559, 3867, 3824 og 3849 lå utenfor det opprinnelige undersøkelsesområdet og kortfattede beskrivelser inngår i vedlegg. Avgrensinger publiseres på Naturkart for Oslo: <https://arcg.is/149SKC1>. Det var ingen lokaliteter med A-verdi etter DN Håndbok 13 ved Hestejordene og den kategorien mangler derfor i kartet.

Tabell 1. Naturtypelokaliteter ved Hestejordene, Oslo. Lokaliteter markert med * inngikk ikke i opprinnelig undersøkelsesområde og er kun gjengitt i Vedlegg.

ID	ID Natur 2000	Navn	Naturtype	Verdi	Areal (daa)
604	30110604	Hestejordene, raviner	Flommarksskog	B	17,3
2246	30112246	Hestejordene, eng 1	Naturbeitemark	B	23,7
2482	30112482	Veitvetplassen V	Gammel barskog	B	4,8
3559*	30113559	Tonsenplassen V	Gammel granskog	C	9,0
3824*	30113824	Sørlidalen SV	Gammel granskog	B	32,0
3841	30113841	Hestejordene, eng 2	Naturbeitemark	B	6,6

3842	30113842	Hestejordene, eng 3	Naturbeitemark	C	5,5
3843	30113843	Hestejordene, eng 4	Naturbeitemark	C	2,6
3844	30113844	Hestejordene, eng 5	Naturbeitemark	C	16,2
3845	30113845	Hestejordene, nord	Naturbeitemark	C	2,9
3846	30113846	Hestejordene, hagemark	Hagemark	C	0,8
3847	30113847	Hestejordene, Rødtvet- bekken V	Flommarksskog	B	1,8
3848	30113848	Hestejordene, Rødtvet- bekken Ø	Flommarksskog	B	10,8
3849*	30113849	Sandåsbekken, Potte- makerveien Ø	Viktig bekkedrag	C	2,0
3867*	30113867	Hestejordene NV	Rik sump- og kilde- skog	B	2,4
3868	30113868	Hestejordene, ask	Store gamle trær	C	0,4
3872	30113872	Veitvetplassen V, ask	Store gamle trær	B	0,3
3873	30113873	Tonsenplassen	Store gamle trær	B	0,4

2246 Hestejordene, eng 1

ID Naturbase: BN00084662, NINFP2310138362

ID-Natur2000: 030112246 (revidert)

Naturtype: Naturbeitemark

Utforming: Fattig (-rik) beiteeng (og elementer av beitetørreng og beitefukteng)

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: soppinventeringer 2014-2016, 2021 EB, 23. juni 2023 EB, 14. sept. 2023 UJ og EB, 7. mai 2025 EB

Registrator: Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 14.09.2023

Foto: EB 14.09.2023

Verdivurdering:

Lokaliteten oppnår høy verdi på størrelse og moderat/relativt høy på tilstand, middels på rødlistearter, høy også for påvirkning. Dette gir området verdi B – viktig. Naturtypen, som sorterer under kategori Seminaturlig eng, er rødlistet som sårbar (VU). I tillegg skal nevnes at også landformen Leirravine, som avgrenser lokalitetene på begge sider, er rødlistet som sårbar (VU). Ravinedaler i marin leire har blitt betydelig redusert på grunn av nydyrking og bakkeplanering i jordbruket (Erikstad & Bakkestuen 2011). I Oslo kommune ble en del raviner bevart fordi flesteparten av gårdene i gamle Aker kommune ble avviklet som følge av boligutbygging, og dette kort tid før bakkeplanering i jordbruket kom i gang for fullt.

Innledning:

Området er undersøkt av Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA, på oppdrag fra Oslo kommune, Bymiljøetaten, 14. sept. 2023 i forbindelse med at det skal lages en ny forvaltningsplan for området og for en oppdatering av naturverdier i et område hvor flere personer gjennom de siste 10-12 år har gjort en stor registreringsinnsats på frivillig basis. Lokaliteten ble første gang registrert av Terje Blindheim (Biofokus) i forbindelse med befaring av området på oppdrag for Lillomarkas venner og Sandås Vel i 2000. Arealet ble avgrenset og digitalisert i 2012 av Biofokus. Grenser er revidert etter feltarbeid 2023. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av Hestejordene innenfor Rødtvet i Groruddalen, Oslo kommune. Arealet var en del av jordbruksarealet til Rødtvet gård, som var i drift fram til 1956. Berggrunnen i området består av syenitt i søndre del av Alunsjøfeltet. Løsmassene består for det meste av leirdominerte, fjord-/strandavsetninger. I toppområdet lengst nord er det et større parti med åpne

bergflater (jf. foto ovenfor og forsidebilde). Det er også svært grunnlendt på et ryggparti som strekker seg et stykke nedover lia. Lokaliteten ligger i boreonemoral vegetasjonssone, og dessuten i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Lokaliteten hører trolig reelt sett hjemme i NiN 2,2-type T41 Oppdyrket mark med preg av seminaturlig eng, heller enn seminaturlig eng/slåttemark (T36) i streng forstand. Historikken lenger tilbake i tid er imidlertid usikker, og det synes som tida som beitemark iallfall har vart i bortimot hundre år. Klassifisert som naturbeitemark vil mesteparten av enga etter NiN 3.0 trolig tilhøre kategori «Svakt kalkrik åpen seminaturlig markryddet eng og etter NiN 2.2, T32-6 Intermediær eng med svakt preg av gjødsling. Etter DN-håndbok, reviderte faktaark 2014, kommer enga nærmest type fattig beiteeng.

Bortsett fra noen få, spredte busker av lauvtrær (gråor, selje, osp) er arealet åpent og med relativt tjukt jorddekke, men med mindre, grunnlendte arealer med små bergparti i dagen, og med tørr-engpreg (som vil sortere under type T41). Gras som engkvein, engreverumpe og hundegras har høy dekning, mens andre svært vanlige arter er hvitkløver, hundekjeks, ryllik, firkantperikum, fuglevikke, stormaure, grasstjerneblom, løvetann, nyresoleie og engsoleie. Viktige er også prestekrage, sølvbunke, krypssoleie, marikåpe, rødsvingel, timotei, gulaks, rapp-arter, rødkløver, skogsnelle, engsyre, gulflatbelg og hvitveis samt mjødukt og enghumleblom i de fuktigste partiene (særlig nedre del lengst øst). På grunnlendte parti vokser også bakkeveronika, glattveronika, flerårsknavel, småsyre, sølvmore, vårskrinneblom, smørbukk, fjellblom og bitter bergknapp samt *Rosa* sp..

Artsmangfold:

Det er gjort få funn av habitatspesifikke karplantearter (kun prestekrage ble funnet ved befarings). Det er registrert 4 rødlistearter, hvorav to er truede. Det er 2 sopparter, grønn gul vokssopp (*Hygrocybe citrinovirens*, EN) observert i 2016 (tre dellokaliteter i nedre del) og dysterhette (*Mycena austera*, DD) funnet både i øvre og nedre del (EB, 2014, 2016). Sistnevnte art er beskrevet fra Norge og med noen få funnsteder fra Vestfold, og trolig Rælingen i tillegg til her på Hestejordene. Det er også noen få forekomster fra Danmark og Sverige (info, pers. medd., Arne Aronsen 16. mai 2025). Kategori DD forteller om mangelfull kunnskap om artens økologi og utbredelse. To rødlistete insekter er registrert; <https://artskart.artsdatabanken.no/>; enggresshoppe (*Pseudochorthippus parallelus*, VU, 2015, 2023) og billearten (*Dasytes fuscus*, NT, 2023). For øvrig er registrert flere beitemarkssopper, limvokssopp (*Hygrocybe glutinipes*), engvokssopp (*Cuphophyllus pratensis*), kritt vokssopp (*C. virgineus*), skjør vokssopp (*Hygrocybe ceracea*), kjeglevokssopp (*H. conica*) og silkerødspore (*Entoloma sericellum*).

Bruk, tilstand og påvirkning:

Det aller meste av lokaliteten antas på et eller annet tidspunkt å ha vært pløyd til åker og/eller tilsådd. Ut fra (<https://kart.finn.no>), historiske luftfoto synes imidlertid alle engområdene på Hestejordene å ha vært benyttet som beitemark minst tilbake til 1937, årstall for eldste luftfoto, mens jordene øst for dette var oppdyrket. De mest grunnlendte partiene kan neppe ha vært pløyd noen gang. Dette bør uansett være rester etter opprinnelig engvegetasjon. Etter at gårdene ble nedlagt ble Hestejordene liggende brakk i over 40 år. Deler av dem kan i en periode være benyttet til beite for travrehester av en person i nærmiljøet. På tidlig 2000-tall ble det satt i gang et restaureringsarbeid med dugnadsinnsats etter initiativ fra Lillomarkas venner, Siste Sjanse (nå Biofokus) og Sandås Vel. Dette resulterte i at området ble ryddet med hensyn til gjenvoksing, og det ble bragt inn beitedyr, ku og/eller hest i ulike perioder (pr. i dag hest), som nå holder engene i hevd. Dyra flyttes mellom de fem jordene for å regulere beitepresset. Det brukes enkle, flyttbare gjerder. Turgåing er kanalisert til et nett av turveier på oversida og en enkel sti i bunnen av jordene. Det synes heller ikke å være mye ferdsel over jordene på vår eller høst utenom beitesesongen. I en periode ca. 1995-2005 viser historiske flyfoto at et belte mot ravineskogen i øst, nedre del ble benyttet som parselhager. I østlige del er det ei smal, men svært tydelig renne, som strekker seg i helningsretningen nedover hele jordet, muligens etter nedlegging av rør. Her

vokser etter hvert en del trær (bjørk, selje og gråor). Fordypningen er tydelig på luftfoto og oppsto en gang i perioden 1984-1997.

Fremmede arter:

Det er beskjedent med fremmedartsforekomster, men i nordøstre del (øverst i li) er det et felt med kanadagullris (SE), dominans i et felt på ca. 40-50 m² (pr. 7. mai 2025), dessuten rødhyll (SE) i kant mot ravineskog i øst. I <https://artskart.artsdatabanken.no/> er rapportert funn av hageeple (2014) fra øvre del i vest. Hist og her vokser også vinterkarse, vurdert til svært høy økologisk risiko (tidligere SE, men nå antatt innkommet til Norge før 1800).

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er en av fem beitede enger innenfor et gammelt kulturlandskap, som er avgrenset av fem raviner med lauvskog, dels flommarkvegetasjon. Liknende ravinelandskap med rester av gamle kulturlandskap og samme type vegetasjon fins også flere andre steder i Groruddalen, først og fremst i tilknytning til Alnavassdraget.

Skjøtsel og hensyn:

Bruken gjennom siste tjuetårsperiode synes å ha gjenskapt biologisk kvaliteter som sikkert har vært til stede da arealet var beitemark under Rødtvet gård. Dette indikeres særlig ved at det er flere arter beitemarksopp på arealet. Det anbefales at dagens bruk med beiting opprettholdes, med mål om at naturverdi og artsmangfold ytterligere heves. Det er viktig å vurdere beitetrykket til enhver tid for å hindre slitasjeskader ved overbeite. Overbeite gir også redusert artsmangfold, mens for lite beite gir gjengroing (jf. faktaark 2014). Dette er lettere å få til med ku enn med hest, der man kan se mer intens slitasje særlig i de mer fuktengpregete delene av denne type leirbakkejorder, når det er lengre regnværsperioder. Lokaliteten må ikke pløyes, gjødsles eller sprøytes. Lauvskog i kantsonene og innenfor lokaliteten må holdes nede for å hindre gjengroing og skyggevirksomhet. Her bør særlig mulig tilgroing i vestlige del holdes under oppsikt. Noe ungt krattoppslag bør fjernes fra østre del av jordet

Det er beskjedent innslag av fremmedarter på Hestejordene, skjønt mer tilfeldige innslag av bl.a. kanadagullris (SE). Det er viktig at jordene jevnlig kontrolleres og at slike arter fjernes på et tidspunkt før blomstring/frøspredning, slik at man unngår at noen av dem skulle konsolidere seg eller spres til større arealer. I første omgang bør det gjøres et målrettet søk og fjerning av kanadagullris.

3841 Hestejordene, eng 2

ID Naturbase: 2004-2023: BN00084662 pro parte, NINFP2310138185

ID-Natur2000: 030113841 (tidligere del av 030112246)

Naturtype: Naturbeitemark

Utforming: Fattig (-rik) beiteeng (og elementer av beitetørreng og beitefukteng)

Verdi: B

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 23. juni 2023 EB, 14. sept. 2023 UJ og EB, 7. mai 2025 EB

Registrator: Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 14.09.2023

Foto: EB 14.09.2023

Verdivurdering:

Lokaliteten oppnår høy verdi på størrelse og moderat/relativt høy på tilstand, middels på rødlistearter, høy også for påvirkning. Dette gir område verdi B – viktig. Naturtypen, under kategori Seminaturlig eng, er rødlistet som sårbar (VU). I tillegg skal nevnes at også landformen Leirravine er rødlistet som sårbar (VU). Enga er del av et landskap med 5 engarealer atskilt av leirraviner. Ravinedaler i marin leire har blitt betydelig redusert på grunn av nydyrking og bakkeplanering i jordbruket (Erikstad & Bakkestuen 2011). I Oslo kommune ble en del raviner bevart fordi flesteparten av gårdene i gamle Aker kommune ble avviklet som følge av boligutbygging, og dette kort tid før bakkeplanering i jordbruket kom i gang for fullt.

Innledning

Området er undersøkt av Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA, på oppdrag fra Oslo kommune, Bymiljøetaten, 14. sept. 2023 i forbindelse med at det skal lages en ny forvaltningsplan for området og for en oppdatering av naturverdier i et område hvor flere personer gjennom de siste 10-12 år har gjort en stor registreringsinnsats på frivillig basis. Lokaliteten ble første gang registrert av Terje Blindheim (Biofokus) i forbindelse med befaring av området på oppdrag for Lillomarkas venner og Sandås Vel i 2000. Arealet ble avgrenset og digitalisert i 2012 av Biofokus. Grenser er revidert etter feltarbeid 2023. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av Hestejordene innenfor Rødtvet i Groruddalen, Oslo kommune. Arealet var en del av jordbruksarealet til Rødtvet gård, som var i drift fram til 1956. Arealet er relativt bratt i øvre deler med en knekk mot en slakere del mot bunnen av lia. Helt øverst er det grunnlendt. Berggrunnen i området består av syenitt i søndre del av Alunsjøfeltet. Løsmassene består for det meste av tynne fjord-/strandavsetninger. Lokaliteten ligger i boreonemoral

vegetasjonssone, og dessuten i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Lokaliteten har mye til felles med Lok. 1, enga øst for tilgrensende ravine, lok. 030112246. Grasarer inkludert engreverumpe og sølvbunke dominerer, mens karakteristiske arter ellers er bl.a. hvitkløver (svært vanlig), nyresoleie og løvetann, som begge preger våraspektet, rødkløver, gjerdevikke, firkantperikum, engsyre, ryllik, engsoleie, krypssoleie og tveskjeggveronika. Det ble funnet sju habitatspesifikke arter, se nedenfor. I grunnlendt bergknausparti i øvre del er glattveronika lokalt dominerende, med ellers bl.a. dvergforglemmegei (VU), vårskrinneblom, sølvmure, småsyre, markjordbær, jonsokkoll, hårsveve og *Rosa* sp. Et parti her med palmemose (*Climacium dendroides*) indikerer sigeffekt. Ifølge <https://artskart.artsdatabanken.no/> er det også gjort funn av fløyelsmarikåpe.

Artsmangfold:

Lokaliteten har et moderat naturmangfold. Sju habitatspesifikke arter er funnet; prestekrage, blå-klokke, fløyelsmarikåpe, rødknapp, knollerteknapp, tiriltunge og skogkløver. Videre er observert gulmaure og engknoppurt. Det er observert 4 rødlistete arter, karplantene dvergforglemmegei (VU), bakketimian (NT) og 2 insektarter; enggresshoppe (VU, funnet 2015) og gulstripet bjørneblomsterflue (VU, funnet 2017).

Videre er registrert 4 beitemarkssopper; engvokssopp (*Cuphophyllus pratensis*), kritt vokssopp (*C. virgineus*), liten vokssopp (*Hygrocybe insipida*) og kjeglevokssopp (*H. conica*).

Bruk, tilstand og påvirkning:

Det aller meste av lokaliteten antas på et eller annet tidspunkt å ha vært pløyd til åker og/eller tilsådd. Ut fra (<https://kart.finn.no>), historiske luftfoto synes imidlertid alle engområdene på Hestejordene å ha vært benyttet som beitemark minst tilbake til 1937, årstall for eldste luftfoto, mens jordene øst for dette var oppdyrket. De mest grunnlendte partiene kan neppe ha vært pløyd noen gang. Dette bør uansett være rester etter opprinnelig engvegetasjon. Etter at Rødtvet gård ble nedlagt på slutten av 1950-tallet ble Hestejordene liggende brakk i over 40 år, deler av dem kan i en periode være benyttet til beite for travrester av en person i nærmiljøet. På tidlig 2000-tall ble det satt i gang et restaureringsarbeid ved dugnadsinnsats etter initiativ fra Lillomarkas venner, Siste Sjanse (nå Biofokus) og Sandås Vel. Dette resulterte i at området ble ryddet med hensyn til gjenvoksing, og det ble bragt inn beitedyr, ku og/eller hest i ulike perioder (pr. i dag hest), som nå holder engene i hevd. Dyra flyttes mellom de fem jordene for å regulere beitepresset. Det brukes enkle, flyttbare gjerder. Turgang er kanalisert til et nett av turveier på oversida og en enkel sti i bunnen av jordene. Det synes heller ikke å være mye ferdsel over jordene på vår eller høst utenom beitesesongen.

Fremmede arter:

Tysk mure (PH) og vårpengeurt (PH) er observert, dessuten problemarten vinterkarse <https://artskart.artsdatabanken.no/>.

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er en av fem beitede enger innenfor et gammelt kulturlandskap, som er avgrenset av fem raviner med lauvskog, dels flommarkvegetasjon. Liknende ravinelandskap med rester av gamle kulturlandskap og samme type vegetasjon fins også flere andre steder i Groruddalen, først og fremst i tilknytning til Alnavassdraget.

Skjøtsel og hensyn:

Bruken gjennom siste tjuårsperiode synes å ha gjenskapt biologiske kvaliteter som sikkert har vært til stede da arealet var beitemark under Rødtvet gård. Dette indikeres særlig ved at det er flere arter beitemarkssopp på arealet. Det anbefales at dagens bruk med beiting opprettholdes, med mål om at naturverdi og artsamangfold ytterligere heves. Det er viktig å vurdere beitetrykket til enhver tid for å hindre slitasjeskader ved overbeite. Overbeite gir også redusert artsamangfold, mens for lite beite gir gjengroing (jf. faktaark 2014). Dette er lettere å få til med ku enn med hest,

der man kan se mer intens slitasje særlig i de mer fuktengpregete delene av denne type leirbakkejorder når det er lengre regnværsperioder. Lokaliteten må ikke pløyes, gjødsles eller sprøytes. Lauvskog i kantsonene og innenfor lokaliteten må holdes nede for å hindre gjengroing og skyggevirking. Det er beskjedent innslag av fremmedarter på Hestejordene, skjønt mer tilfeldige innslag av bl.a. kanadagullris (SE). Det er viktig at jordene jevnlig kontrolleres for dette og at slike fjernes på et tidspunkt før blomstring/frøspredning, slik at man unngår at noen av dem skulle konsolidere seg eller spres til større arealer.

3842 Hestejordene, eng 3

ID Naturbase: 2004-2023: BN00084662 pro parte

ID-Natur2000: 030113842 (tidligere del av 030112246)

Naturtype: Naturbeitemark

Utforming: Fattig (-rik) beiteeng (og elementer av beitefukteng)

Verdi: C

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: soppinventeringer 2014-2016, 2021 EB, engvegetasjon 23. juni 2023 EB, 14. sept. 2023 UJ, EB.

Registrator: Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 14.09.2023

Foto: EB 14.09.2023

Foto: EB 25.06.2024

Foto: EB 25.06.2024

Verdivurdering:

Mesteparten av arealet består i dag av høye og bredbladete gras, mest typisk engreverumpe. Kraftig gras og nitrofile arter er klare tegn på næringsanriking, som vanligvis skyldes manglende fjerning av avling over lengre tid. Det er ikke tilfelle her mer enn de andre fire engene på Hestejordene, siden også denne enga ble restaurert tidlig på 2000-tallet og siden har vært beitet som de andre. Spørsmålet er om denne enga har vært tilsådd med gras og eventuelt gjødslet på et eller annet senere tidspunkt enn de andre.

Verdi er vurdert til lokalt viktig – verdi C på potensial og at lokaliteten er viktig i en større sammenheng på Hestejordene med lik skjøtsel/beite på alle engene. Enga bør holdes under oppsikt med tanke på nye artsfunn og at den fortsatt med framtidig beite kan ha et potensial for økt biologisk mangfold.

Innledning:

Området er sist undersøkt av Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA, på oppdrag fra Oslo kommune, Bymiljøetaten, 14. sept. 2023 i forbindelse med at det skal lages en ny forvaltningsplan for området og for en oppdatering av naturverdier i et område hvor flere personer gjennom de siste 10-12 år har gjort en stor registreringsinnsats på frivillig basis. Lokaliteten ble første gang registrert av Terje Blindheim (Biofokus) i forbindelse med befaringsoppdrag på oppdrag

for Lillomarkas venner og Sandås Vel i 2000. Arealet ble avgrenset og digitalisert i 2012 av Biofokus. Grenser er revidert etter feltarbeid 2023 og engen var tidligere del av naturtypelokalitet BN00084662 da engene var kartlagt samlet. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av Hestejordene innenfor Rødtvet i Groruddalen, Oslo kommune. Arealet synes å ha vært en del av jordbruksarealet til Tonsen, senere Linderud gård, som var i drift fram til 1953. Berggrunnen i området består av syenitt i søndre del av Alunsjøfeltet. Løsmassene består for det meste av tynne fjord-/strandavsetninger. Enga mangler stort sett tydelige grunnlendte parti, bortsett fra i kanten av gammel veiskjæring i vest. Lokaliteten ligger i boreonemoral vegetasjonssone, og dessuten i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Enga er den midtre av fem englokaliteter delt av ravineskog på Hestejordene. Enga skiller seg fra de andre naturbeitemarkene ved svært sterk dominans av gras, særlig engreverumpe, engkvein og gulaks, som kan være indikasjon på at det er innsådd gras, eventuelt i nyere tid, etter at gårdsbruket ble nedlagt – eventuelt i forbindelse med en beiteperiode de nærmeste tiårene etter. Det kan også i denne forbindelse ha vært gjødslet med kunstgjødsel.

Der graset vokser litt mindre tett er det også mye hvitkløver Ellers er notert bl.a. engknoppurt, krypsoleie, høymol, stornesle, hundekjeks, engsoleie, rødkløver (rikelig), hvitkløver, gjerdevikke, marikåpe, firkantperikum, gulflatbelg, mjørdurt, ryllik, blåkoll, jonsokkoll, fuglevikke, tveskjeggveronika og lokalt dominerende glattveronika, i bunnsjikt engkransmose (*Rhytidiadelphus squarrosus*). Nyresoleie og løvetann preger sterkt våraspektet. I en fuktigere, nedre del ble observert skogstorkenebb, rød jonsokblom og enghumbleblom samt engkransmose (*Rhytidiadelphus squarrosus*). I enga er også observert maigull og vårkål <https://artskart.artsdatabanken.no/>. Enga er åpen, men det er større selje i sørøst (jf. foto ovenfor) samt to store bjørker helt nederst.

Artsmangfold:

Det er registrert fem habitatspesifikke arter på enga; prestekrage, kvitmaure, tiriltunge, beitesveve og engfiol. Det er ikke registrert rødlistearter på lokaliteten utenom liten ask. En angivelse på <https://artskart.artsdatabanken.no/> av blåbærhette (*Mycena septentrionalis*) kan ha vært den svært liknende dysterhette (*Mycena austera*, DD), som er funnet på den østligste av de fem engene, siden førstnevnte først og fremst er en skogart.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Det aller meste av lokaliteten antas på et eller annet tidspunkt å ha vært pløyd til åker og/eller tilsådd. Ut fra (<https://kart.finn.no>), historiske luftfoto synes imidlertid alle engområdene på Hestejordene å ha vært benyttet som beitemark minst tilbake til 1937, årstall for eldste luftfoto, mens jordene øst for dette var oppdyrket. De mest grunnlendte partiene kan neppe ha vært pløyd noen gang. Dette bør uansett være rester etter opprinnelig engvegetasjon. Etter at de respektive gårdene ble nedlagt på slutten av 1950-tallet ble Hestejordene liggende brakk i over 40 år, deler av dem kan i en periode være benyttet til beite for travrehester av en person i nærmiljøet. På tidlig 2000-tall ble det satt i gang et restaureringsarbeid ved dugnadsinnsats etter initiativ fra Lillomarkas venner, Siste Sjanse (nå Biofokus) og Sandås Vel. Dette resulterte i at området ble ryddet med hensyn til gjenvoksing, og det ble bragt inn beitedyr, ku og/eller hest i ulike perioder (pr. i dag hest), som nå holder engene i hevd. Dyra flyttes mellom de fem jordene for å regulere beitepresset. Det brukes enkle, flyttbare gjerder. Turgang er kanalisert til et nett av turveier på oversida og en enkel sti i bunnen av jordene. Det synes heller ikke å være mye ferdsel over jordene vår eller høst utenom beitesesongen.

Lengst vest på enga (hele helningsretningen) er det en innskjæring etter en gammel type driftsvei, i dag helt dekket av vegetasjon som resten av enga, og trolig lite brukt. Dette er fortsettelsen av stien «Bjerkesirkelen», som kommer fra enden av Pottemakerveien, men som før den kommer til enga bøyer brått sørover og opp lia mot Krigsskolen. Veien dukker opp på luftfoto i tidsrommet mellom 1984 og 1997.

Fremmede arter: Det er registrert enkeltindivider av rødhyll (SE) og vårpengeurt (PH).

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er en av fem beitede enger innenfor et gammelt kulturlandskap, som er avgrenset av fem raviner med lauvskog, dels flommarkvegetasjon. Liknende ravinelandskap med rester av gamle kulturlandskap og samme type vegetasjon fins også flere andre steder i Groruddalen, først og fremst i tilknytning til Alnavassdraget.

Skjøtsel og hensyn:

Bruken gjennom siste tjuetårsperiode synes å ha gjenskapt biologisk kvaliteter som sikkert har vært til stede da arealet var beitemark tilbake i jordbruksepoken i Groruddalen, men i mindre grad for denne enga sammenliknet med naboengene. Det anbefales likevel at dagens bruk med beiting opprettholdes som for de andre engene, med mål om at naturverdi og arts mangfold heves. Det er viktig å vurdere beitetrykket til enhver tid for å hindre slitasjeskader ved overbeite. Overbeite gir også redusert arts mangfold, mens for lite beite gir gjengroing (jf. faktaark 2014). Dette er lettere å få til med ku enn med hest, der man kan se mer intens slitasje særlig i de mer fuktengpregete delene av denne type leirbakkejorder når det er lengre regnværsperioder. Lokaliteten må ikke pløyes, gjødsles eller sprøytes. Lauvskog i kantsonene og innenfor lokaliteten må holdes nede for å hindre gjengroing og skyggevirkning. Det er beskjedent innslag av fremmedarter på Hestjordene, skjønt mer tilfeldige innslag av bl.a. kanadagullris (SE). Det er viktig at jordene jevnlig kontrolleres for dette og at slike fjernes på et tidspunkt før blomstring/frøspredning, slik at man unngår at noen av dem skulle konsolidere seg eller spres til større arealer.

3843 Hestejordene, eng 4

ID Naturbase: 2004-2023: BN00084662 pro parte, NINFP2310138313

ID-Natur2000: 030113843 (tidligere del av 030112246)

Naturtype: Naturbeitemark

Utforming: Fattig (-rik) beiteeng (og elementer av beitefukteng)

Verdi: C

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 23. juni 2023 EB, 14. sept. 2023 UJ, EB

Registrator: Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 14.09.2023

Verdivurdering:

Lokaliteten oppnår høy verdi på størrelse og relativt høy/moderat på tilstand, men det er ikke funnet rødlistearter og bare én habitatspesifikk art. Det er ellers ikke noe ved vegetasjonsbildet som indikerer at enga skulle være mer gjødslet eller tilsådd enn de to østligste engene på Hestejordene og i motsetning til den midterste som er nabo til denne. Muligens er enga for dårlig undersøkt mht. soppflora, de fleste registrerte arter i <https://artskart.artsdatabanken.no/> er knyttet til de spredte trærne eller i kant mot ravineskog (ektomykorrhizaarter og vedsopper). Lokaliteten framstår uansett som Seminaturlig eng, som er rødlistet som sårbar (VU). I tillegg skal nevnes at også landformen Leirravine er rødlistet som sårbar (VU). Enga er del av et landskap med 5 engarealer atskilt av leirraviner. Ravinedaler i marin leire har blitt betydelig redusert på grunn av nydyrking og bakkeplanering i jordbruket (Erikstad & Bakkestuen 2011). I Oslo kommune ble en del raviner bevart fordi flesteparten av gårdene i gamle Aker kommune ble avviklet som følge av boligutbygging, og dette kort tid før bakkeplanering i jordbruket kom i gang for fullt. Ut fra potensial, god tilstand med beite og viktig del av større sammenheng vurderes lokaliteten som lokalt viktig, verdi C.

Innledning:

Området er sist undersøkt av Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA, på oppdrag fra Oslo kommune, Bymiljøetaten, 14. sept. 2023 i forbindelse med at det skal lages en ny forvaltningsplan for området og for en oppdatering av naturverdier i et område hvor flere personer gjennom de siste 10-12 år har gjort en stor registreringsinnsats på frivillig basis. Lokaliteten ble første gang registrert av Terje Blindheim (Biofokus) i forbindelse med befaring av området på oppdrag for Lillomarkas venner og Sandås Vel i 2000. Arealet ble avgrenset og digitalisert i 2012 av Biofokus. Grenser er revidert etter feltarbeid 2023. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av Hestejordene innenfor Rødtvet i Groruddalen, Oslo kommune. Arealet var en del av jordbruksarealet til Tonsen, senere Linderud gård, som var i drift fram til 1953. Berggrunnen i området består av syenitt i søndre del av Alunsjøfeltet. Løsmassene består for det meste av tynne fjord-/strandavsetninger. Lokaliteten ligger i boreonemoral vegetasjonssone, og dessuten i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Foruten den habitatspesifikke arten skogsveve er foruten grasarter (særlig engreverumpe) registrert bl.a. hvitkløver, hundekjeks, engsoleie, nyresoleie (preger våraspektet), mjødurt, tveskjeggveronika, grasstjerneblom, engsyre, marikåpe, ryllik, firkantperikum, markjordbær, *Rosa* sp., skogsnelle og fuglevikke. Det er i motsetning til tilgrensende enger ikke noen tydelige tørrbakkpregete parti. Det er derimot innslag av fuktige parti med arter som enghumleblom og skogburkne. Ellers ble notert glattveronika og korsknapp. Det er spredte store bjørker på deler av enga og mot kant i vest er det en stor hasselgruppe. I kanten mot bekkeskogen i sør er det flere store ospetrær samt selje.

Artsmangfold:

Skogsveve er eneste funn av habitatspesifikk art. Det er så langt ikke funnet beitemarksopper.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Det aller meste av lokaliteten antas på et eller annet tidspunkt å ha vært pløyd til åker og/eller tilsådd. Ut fra (<https://kart.finn.no>), historiske luftfoto synes imidlertid alle engområdene på Hestejordene å ha vært benyttet som beitemark minst tilbake til 1937, årstall for eldste luftfoto, mens jordene øst for dette var oppdyrket. Etter at de respektive gårdene ble nedlagt på slutten av 1950-tallet ble Hestejordene liggende brakk i over 40 år, deler av dem kan i en periode være benyttet til beite for travhester av en person i nærmiljøet. På tidlig 2000-tall ble det satt i gang et restaureringsarbeid ved dugnadsinnsats etter initiativ fra Lillomarkas venner, Siste Sjanse (nå Biofokus) og Sandås Vel. Dette resulterte i at området ble ryddet med hensyn til gjenvoksing, og det ble bragt inn beitedyr, ku og/eller hest i ulike perioder (pr. i dag hest), som nå holder engene i hevd. Dyra flyttes mellom de fem jordene for å regulere beitepresset. Det brukes enkle, flyttbare gjerder. Turgåing er kanalisert til et nett av turveier på oversida og en enkel sti i bunnen av jordene. Det synes heller ikke å være mye ferdsel over jordene på vår eller høst utenom beitesesongen.

Fremmede arter: Kun vårpengeurt (PH) er registrert.

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er en av fem beitede enger innenfor et gammelt kulturlandskap, som er avgrenset av fem raviner med lauvskog, dels flommarkvegetasjon. Liknende ravinelandskap med rester av gamle kulturlandskap og samme type vegetasjon fins også flere andre steder i Groruddalen, først og fremst i tilknytning til Alnavassdraget.

Skjøtsel og hensyn:

Bruken gjennom siste tjuårsperiode synes å ha gjenskapt biologisk kvaliteter som sikkert har vært til stede da arealet var beitemark tilbake i jordbruksepoken i Groruddalen. Det anbefales at dagens bruk med beiting opprettholdes, med mål om at naturverdi og artsmangfold ytterligere heves. Det er viktig å vurdere beitetrykket til enhver tid for å hindre slitasjeskader ved overbeite. Overbeite gir også redusert artsmangfold, mens for lite beite gir gjengroing (jf. Faktaark 2014). Dette er lettere å få til med ku enn med hest, der man kan se mer intens slitasje særlig i de mer fuktengpregete delene av denne type leirbakkejorder når det er lengre regnværsperioder. Lokaliteten må ikke pløyes, gjødsles eller sprøytes. Lauvskog i kantsonene og innenfor lokaliteten må holdes nede for å hindre gjengroing og skyggevirkning. Det er beskjedent innslag av fremmedarter på Hestejordene, skjønt mer tilfeldige innslag av bl.a. kanadagullris (SE). Det er viktig at jordene jevnlig kontrolleres for dette og at slike fjernes på et tidspunkt før blomstring/frøspredning, slik at man unngår at noen av dem skulle konsolidere seg eller spres til større arealer. Gran mot ravine i vest må holdes i sjakk.

3844 Hestejordene, eng 5

ID Naturbase: 2004-2023: BN00084662 pro parte, NINFP2310138287

ID-Natur2000: 030113844 (tidligere del av 030112246)

Naturtype: Naturbeitemark

Utforming: Rik beiteeng og beitefukteng

Verdi: C

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 23. juni 2023 EB, 14. sept. 2023 UJ, EB

Registrator: Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 14.09.2023

Foto: EB 14.09.2023

Verdivurdering:

Lokaliteten oppnår høy verdi på størrelse og relativt høy/middels på tilstand og påvirkning, men det er til nå ikke funnet rødlistearter, men tre beitemarksopper og én habitatspesifikk art. Artsutvalget i <https://artskart.artsdatabanken.no/> tyder på at enga er mangelfullt undersøkt for beitemarksopper; de fleste funn representerer ektomykorrhizasopper eller vedsaprotrofer. Engas størrelse og variasjon tilsier også større artsmangfold. Foreløpig gis imidlertid verdi C – lokalt viktig. Naturtypen, under kategori Seminaturalig eng er rødlistet som sårbar (VU). I tillegg skal nevnes at også landformen Leirravine er rødlistet som sårbar (VU). Enga er del av et landskap med 5 engarealer atskilt av leirraviner. Ravinedaler i marin leire har blitt betydelig redusert på grunn av nydyrking og bakkeplanering i jordbruket (Erikstad & Bakkestuen 2011). I Oslo kommune ble en del raviner bevart fordi flesteparten av gårdene i gamle Aker kommune ble avviklet som følge av boligutbygging, og dette kort tid før bakkeplanering i jordbruket kom i gang for fullt.

Innledning:

Området er sist undersøkt av Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA, på oppdrag fra Oslo kommune, Bymiljøetaten, 14. sept. 2023 i forbindelse med at det skal lages en ny forvaltningsplan for området og for en oppdatering av naturverdier i et område hvor flere personer gjennom de siste 10-12 år har gjort en stor registreringsinnsats på frivillig basis. Lokaliteten ble første gang registrert av Terje Blindheim (Biofokus) i forbindelse med befaring av området på oppdrag for Lillomarkas venner og Sandås Vel i 2000. Arealet ble avgrenset og digitalisert i 2012 av Biofokus. Grenser er revidert etter feltarbeid 2023. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av jorder ved Tonsenplassen, eid av først Tonsen, deretter Linderud gård i Groruddalen, Oslo kommune. Området var jordbruksareal fram til 1950-tallet. Berggrunnen i området består av syenitt i søndre del av Alunsjøfeltet. Løsmassene består for det meste av tynne fjord-/strandavsetninger. Lokaliteten ligger i boreonemoral vegetasjonssone, og dessuten i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Enga er rikere enn de sørvendte engene på Hestejordene. Dette kan skyldes at det på denne sida av dalsøkket som deler Hestejordene i to er tilsig fra Kolås, som har kalkrik berggrunn. Mye av enga er av fuktengtype med arter som krypsleie, mjørdurt, enghumbleblom, marikåpe og skogstorkenebb. Det er også skog av gråor og svartvier der enga ender i bunnen. I den tørrere delen av arealet er det høy dekning av hvitkløver. Dominerende parti av engreverumpe kan indikere at gras er sådd inn her på et tidligere tidspunkt. Nyresleie vokser rikelig og preger våraspektet. Ellers ble notert bl.a. engkvein, hundegras, ryllik, engsyre, skogsnelle, løvetann og gjerdevikke. Hårsveve er vanlig også i fuktige partier. I bunnsjiktet vokser bl.a. engkransmose (*Rhytidiadelphus squarrosus*) og lilundmose (*Brachythecium* cf. *salebrosum*). Enga er åpen, men med noen tregrupper av selje, blant annet i et større gjenvoksningsparti i øvre del.

Artsmangfold:

Enga er stor, og dette er utslagsgivende for stort naturmangfold. Det er imidlertid gjort få funn av habitatspesifikke arter (prestekrage) og ingen rødlistearter av lav, mose, sopp eller karplanter er observert. Tre forekomster av beitemarksopp er registrert; papegøyevekssopp (*Gliophorus psittacinus*) på rygg under feltarbeidet 2023, mens de andre er registrert på Artskart <https://arts-kart.artsdatabanken.no/>; limvekssopp (*Hygrocybe glutinipes*) og krittvekssopp (*Cuphophyllus virgineus*).

Bruk, tilstand og påvirkning:

Det aller meste av lokaliteten antas på et eller annet tidspunkt å ha vært pløyd til åker og/eller tilsådd. Ut fra (<https://kart.finn.no>), historiske luftfoto synes imidlertid alle engområdene på Hestejordene å ha vært benyttet som beitemark minst tilbake til 1937, årstall for eldste luftfoto, mens jordene øst for dette var oppdyrket. Etter at de respektive gårdene ble nedlagt på slutten av 1950-tallet ble Hestejordene liggende brakk i over 40 år, deler av dem kan i en periode være benyttet til beite for travhester av en person i nærmiljøet. På tidlig 2000-tall ble det satt i gang et restaureringsarbeid ved dugnadsinnsats etter initiativ fra Lillomarkas venner, Siste Sjanse (nå Biofokus) og Sandås Vel. Dette resulterte i at området ble ryddet med hensyn til gjenvoksing, og det ble bragt inn beitedyr, ku og/eller hest i ulike perioder (pr. i dag hest), som nå holder engene i hevd. Dyra flyttes mellom de fem jordene for å regulere beitepresset. Det brukes enkle, flyttbare gjerder. Turgåing er kanalisert til et nett av turveier på oversida og en enkel sti i bunnen av jordene. Det synes heller ikke å være mye ferdsel over jordene vår eller høst utenom beitesesongen.

Lengst øst på lokaliteten er rester etter en gammel hoppbakke, som ble kalt Barkebakken (Pedersen 2023), der det er tydelige rester etter ovarennet ca. 100 m nord for parkeringsplassen innerst i Utfartsveien. Unnarennet framtrer tydelig, selv om det i dag er en naturlig del av jorden (sterk dominans av engkransmose, *Rhytidiadelphus squarrosus*), og det er bygd opp en bred voll (ca. 30 m) ytterst på sletta mot flommarksskogen i bunnen.

Fremmede arter: Det er et større felt med hekkspirea (HI) i øvre kant av lokaliteten. Dette antas å være en hagerelikt etter Tonsenplassen, som lå nettopp her. Husene ble revet i 1962. For øvrig er registrert problemarten vinterkarse.

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er en av fem beitede enger innenfor et gammelt kulturlandskap, som er avgrenset av fem raviner med lauvskog, dels flommarkvegetasjon. Liknende ravinelandskap med rester av

gamle kulturlandskap og samme type vegetasjon fins også flere andre steder i Groruddalen, først og fremst i tilknytning til Alnavassdraget.

Skjøtsel og hensyn:

Bruken gjennom siste tjuetårsperiode synes å ha gjenskapt biologisk kvaliteter som sikkert har vært til stede da arealet var beitemark tilbake i jordbruksepoken i Groruddalen. Dette indikeres særlig ved at det er flere arter beitemarksopp på arealet. Det anbefales at dagens bruk med beiting opprettholdes, med mål om at naturverdi og arts mangfold ytterligere heves. Det er viktig å vurdere beitetrykket til enhver tid for å hindre slitasjeskader ved overbeite. Overbeite gir også redusert arts mangfold, mens for lite beite gir gjengroing (jf faktaark for naturbeitemark). Dette er lettere å få til med ku enn med hest, der man kan se mer intens slitasje særlig i de mer fuktengpregete delene av denne type leirbakkejorder når det er lengre regnværsperioder. Lokaliteten må ikke pløyes, gjødsles eller sprøytes. Lauvskog i kantsonene og innenfor lokaliteten må holdes nede for å hindre gjengroing og skyggevirksomhet. Det er beskjedent innslag av fremmedarter på Hestjordene, skjønt mer tilfeldige innslag av bl.a. kanadagullris (SE). Det er viktig at jordene jevnlig kontrolleres for dette og at slike fjernes på et tidspunkt før blomstring/frøspredning, slik at man unngår at noen av dem skulle konsolidere seg eller spres til større arealer.

Grunne ravinedaler i øvre del har nå framvekst av ung gråor, som bør vurderes fjernet. Ca. 15 store osper i kant mot hoved-bekkedalen er et verdifullt element som ospelund i området (rikbarkstre, jf. epifytter samt insekter, sopp, fugl), men det må holdes oppsikt at det ikke blir oppslag av kratt utover tilgrensende engareal.

3845 Hestejordene, nord (Hestetrampern)

ID Naturbase: 2004-2023: BN00084662 pro parte, NINFP2310138200

ID-Natur2000: 030113845 (tidligere delvis del av 030112246)

Naturtype: Naturbeitemark

Utforming: Fattig (-rik) beiteeng (og elementer av beitetørreng og beitefukteng)

Verdi: C

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 14. sept. 2023 UJ, EB

Registrator: Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 14.09.2023

Foto: EB 25.06.2024

Verdivurdering:

Enga er liten og ikke holdt i hevd. Den er delvis gjenstand for gjenvoksing. Dette gir lite interessant naturmangfold, men det er registrert én rødlistet karplante og én insektart på grensa til beita eng i sør. Enga antas å ha tilsvarende eldre beitehistorikk som nærliggende enger på Hestejordene, som har vært beitet de siste ca. 20 år, jf. også historiske luftfoto (<https://kart.finn.no>), med muligheter for at arealet kan ha vært pløyd og gjødslet i eldre tid. Arealet skårer etter kriteriene til lokal verdi – C og med strategisk plassering i forhold til aktivt beita enger i nærheten til å kunne bli en del av aktivt hevdet beite-, evt. slåttemark.

Innledning:

Området er sist undersøkt av Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA, på oppdrag fra Oslo kommune, Bymiljøetaten, 14. sept. 2023 i forbindelse med at det skal lages en ny forvaltningsplan for området og for en oppdatering av naturverdier i et område hvor flere personer gjennom de siste 10-12 år har gjort en stor registreringsinnsats på frivillig basis. Søndre del av lokaliteten ble første gang registrert av Terje Blindheim (Biofokus) i forbindelse med befaringsav området på oppdrag for Lillomarkas venner og Sandås Vel i 2000. Aktuelt areal ble avgrenset og digitalisert i 2012 av Biofokus. Grenser er revidert og utvidet mot nord etter feltarbeid 2023. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av Hestejordene innenfor Rødtvet i Groruddalen, Oslo kommune. Den ligger på begge sider av turveien som danner nordgrense for de fleste andre lokalitetene på Hestejordene. Søndre del er et flatt parti i fortsettelsen av eng 2 (lok. 3841), mens fortsettelsen nord for turveien er et smalt rest-engparti som pr. i dag ender i en spiss. Tidligere var det

sammenhengende jorde videre nordover opp mot husmannsplassen Sørlidalen (revet). Historiske luftfoto (<https://kart.finn.no>) viser gradvis gjenvoksing fra nord. Området ligger utenfor arealet som har vært beitet de siste drøye tjue år, men det har vært ryddet for oppslag av lauvkratt. Berggrunnen i området består av syenitt i søndre del av Alunsjøfeltet. Løsmassene består for det meste av tynne fjord-/strandavsetninger. Lokaliteten ligger i boreonemoral vegetasjonssone, og dessuten i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Arealet har stor variasjon, fra rester med typisk tørreng/beitemarksvegetasjon til fuktengparti og areal med begynnende gjenvoksing med lauvkratt eller einstape. I sørlige del er det også store steiner og bergknauser. I de tørrere delene er det flere steder gulmaure og blåklomme samt tveskjeggveronika, markjordbær og hårsveve, den siste over grunnlendte bergsua. Her er også nyperose og hassel. I fuktige parti inngår arter som skogsivaks, lyssiv, knappsiv, myrtistel, sløke og lokale små gråseljekratt, trollhegg og svartor, siste særlig fra kant. Om våren har hvitveis høy dekning. Ellers er notert skogsnelle, fuglevikke, røsslyng i kant, sølvbunke, hundegras, timotei, hårfrytle, firkantperikum, nyseryllik, hundekjeks, teiebær, hvitveis og mjølke. Det er også restpartier av mer homogen engreverumpeeng, muligens en gang innsådd i en del av området.

Artsmangfold:

Det er så langt ikke funnet beitemarksoppper. Mot grensa i sør har blitt observert 2 rødlistearter; bakketimian (NT) og gulstripet bjørneblomsterflue (*Arctophila bombiformis*) (VU) (foruten ung alm (EN)). Av habitatspesifikke engarter ble registrert blåklomme i den sørlige, tørrere delen.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Det aller meste av lokaliteten antas på et eller annet tidspunkt å ha vært pløyd til åker og/eller tilsådd. Ut fra (<https://kart.finn.no>), historiske luftfoto synes imidlertid alle engområdene på Hestejordene å ha vært benyttet som beitemark minst tilbake til 1937, årstall for eldste luftfoto, mens jordene øst for dette var oppdyrket. Etter at de respektive gårdene ble nedlagt på slutten av 1950-tallet ble Hestejordene liggende brakk i over 40 år. Nettopp denne jordestripa ble i en periode benyttet til beite for travrehester av Arnfinn Stensberg, som bodde i Hestehagen på Rød-tvet. Det er fortsatt spor på jordet, der han hadde en treningstrasé i en ring mot skogkanten (svært synlig på historisk kart 1971-2000 (<https://kart.finn.no>)).

Fremmede arter: Kanadagullris (SE), rødhyll (SE) og platanlønn (SE) er registrert.

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten utgjør et engparti på toppflata nord for de beitede engarealene på Hestejordene. Liknende ravinelandskap med rester av gamle kulturlandskap og samme type vegetasjon fins også flere andre steder i Groruddalen, først og fremst i tilknytning til Alnavassdraget.

Skjøtsel og hensyn:

Arealet, som ikke har vært hevdet ved beite som resten av engene på Hestejordene, er gjenstand for ulike typer gjenvoksing, spesielt lauvkratt, bringebær og einstape. Dette bør bekjempes, samtidig som arealet vil være vel egnet som en utvidelse av det arealet som i dag hevdes ved beite. Bekjempes må også fremmedarter, kanadagullris og eventuelle andre. Beite nord for mye brukt turvei vil kreve en egen liten inngjerding på nordsida. Den kunne også strengt tatt vært mer permanent, siden det trolig er minimal ferdsel av turgåere her (ingen sti, mye kratt etc.). Eventuelt kunne denne nordlige delen vært gjenstand for slått. Området bør overvåkes for fremmedarter sammen med resten av engene på Hestejordene.

Det er pr. apr. 2024 i partier oppslag av blant annet unge rogn, som bør fjernes. Det samme gjelder smågran mot bergsua i øst. Ei gruppe med tørrgraner i vestre kant (lok. 3824) vil falle etter hvert. Stammer som faller utover engarealet bør da flyttes inn i skogen.

3846 Hestejordene, hagemark

ID Naturbase: 2004-2023: BN00084081 pro parte, NINFP2310138145

ID-Natur2000: 030113846 (tidligere del av 030110604)

Naturtype: Hagemark

Utforming: Fattig hagemark med boreale trær

Verdi: C

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 14. sept. 2023 UJ, EB, 25. okt. 2023 EB

Registrator: Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 14.09.2023

Foto: EB 14.09.2023

Verdivurdering:

Liten størrelse er utslagsgivende for lite naturmangfold. Det er funn av tre habitatspesifikke arter (skogsveve, beitesveve og knollerteknapp). Det er tidligere funnet engvokssopp (*Cuphophyllus pratensis*), kjeglevokssopp (*Hygrocybe conica*) og liten vokssopp (*H. insipida*), men ingen rødlistearter av verken karplanter, lav, mose eller sopp. Lokaliteten har en viktig økologisk funksjon som eneste parti med hagemark på Hestejordene (trolig litt tilfeldig oppstått ved delvis gjenvoksing i en brakkmarksperiode). Ut fra potensial, middels/relativt god tilstand med beite og viktig del av større sammenheng vurderes lokaliteten som lokalt viktig, verdi C.

Innledning:

Området er sist undersøkt av Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA, på oppdrag fra Oslo kommune, Bymiljøetaten, 14. sept. 2023 og EB 25. okt. 2023 i forbindelse med at det skal lages en ny forvaltningsplan for området og for en oppdatering av naturverdier i et område hvor flere personer gjennom de siste 10-12 år har gjort en stor registreringsinnsats på frivillig basis. Lokaliteten ble første gang registrert av Terje Blindheim (Biofokus) i forbindelse med befaring av området på oppdrag for Lillomarkas venner og Sandås Vel i 2000. Arealet ble avgrenset og digitalisert i 2012 av Biofokus. Grenser er revidert etter feltarbeid 2023. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av Hestejordene på Rødtvet i Groruddalen, Oslo kommune. Arealet var en del av jordbruksareal som var i drift fram til 1950-tallet. Berggrunnen i området består av syenitt i søndre del av Alunnsjøfeltet. Løsmassene består for det meste av tynne fjord-/strandavsetninger. Lokaliteten ligger i boreonemoral vegetasjonssone, og dessuten i overgangsseksjon mellom oleaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Dette er ei tørrere lise på vestsida av ravine nr. 2 fra øst, som ligger som ei lita restøy med engvegetasjon, hasselkratt samt parti med tre store graner og boreale lauvtrær (bl.a. to store osp samt bjørk og hegg), dessuten ei stor furu (brysth. Diam 60 cm), mellom ravineskog i øst og tørrere grunnlendt parti i vest. Den største grana har brysthøydediam 75 cm, har avflatet topp, tjukke greiner og har trolig høy alder. Den ruver majestetisk på toppen av lisida. Bratteste partiet opp mot vest har lokalt rasmarspreg.

Det går en krøttersti langs lisida inn fra eng 3 (lok. 3842) i vest. Lokaliteten har trolig før restaurering vært på vei til å utvikle seg tilbake til en lågurtgranskog, som det trolig opprinnelig har vært, og med i dag en blanding av engarter og lågurtgranskogsarter. Nå er det imidlertid del av beitemarka til tilstøtende enger og et parti der dyra kan få både vann og skygge og fungerer dermed som en hagemarkskog. Her ble observert blant annet skogsveve, beitesveve, knollerteknapp, jonsokkoll, skogstorkenebb, engsyre, gullris, *Rosa* sp., bråtestarr, skogfiol, gulflatbelg, firkantperikum, markjordbær, hvitveis, hengeaks, skogburkne og krossved. Av mykorrhizasopp ble observert kransslørsopp (*Cortinarius triumphans*), bølgeriske (*Lactarius flexuosus*) samt rød fluesopp (*Amanita muscaria*).

Artsmangfold:

Det er funn av tre habitatspesifikke arter (skogsveve, beitesveve og knollerteknapp). Tidligere er det gjort funn av tre beitemarksopper; engvokssopp (*Cuphophyllus pratensis*), kjeglevokssopp (*Hygrocybe conica*) og liten vokssopp (*Hygrocybe insipida*), men ingen rødlistearter av verken karplanter, lav, mose eller sopp.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Det aller meste av lokaliteten antas på et eller annet tidspunkt å ha vært pløyd til åker og/eller tilsådd. Ut fra (<https://kart.finn.no>), historiske luftfoto synes imidlertid alle engområdene på Hestejordene å ha vært benyttet som beitemark minst tilbake til 1937, årstall for eldste luftfoto, mens jordene øst for dette var oppdyrket. På tidlig 2000-tall ble det satt i gang et restaureringsarbeid ved dugnadsinnsats etter initiativ fra Lillomarkas venner, Siste Sjanse (nå Biofokus) og Sandås Vel. Dette resulterte i at området ble ryddet med hensyn til gjenvoksing, og det ble bragt inn beitedyr, ku og/eller hest i ulike perioder (pr. i dag hest), som nå holder engene i hevd. Dyra flyttes mellom de fem jordene for å regulere beitepresset. Det brukes enkle, flyttbare gjerder. Turgåing er kanalisert til et nett av turveier på oversida og en enkel sti i bunnen av jordene. Det synes heller ikke å være mye ferdsel over arealene vår eller høst utenom beitesesongen. Denne lokaliteten spesielt ligger nær ravineskogen rett nedenfor og har vært i ferd med å vokse til med skog, men har blitt «reddet» som del av beitemarka under restaureringen. Muligens har trærne som har vokst opp her med hensikt fått stå som skyggetrær for beitedyra.

Fremmede arter: Det er ikke registrert fremmedarter på lokaliteten.

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er en av fem beitede enger innenfor et gammelt kulturlandskap, som er avgrenset av fem raviner med lauvskog, dels flommarkvegetasjon. Liknende ravinelandskap med rester av gamle kulturlandskap og samme type vegetasjon fins også flere andre steder i Groruddalen, først og fremst i tilknytning til Alnavassdraget.

Skjøtsel og hensyn:

Bruken gjennom siste tjuårsperiode synes å ha gjenskapt biologisk kvaliteter som sikkert har vært til stede da arealet var beitemark tidligere. Dette indikeres særlig ved at det er flere arter beitemarksopp på arealet. Det anbefales at dagens bruk med beiting opprettholdes, med mål om at naturverdi og arts mangfold ytterligere heves og samtidig at større individer av boreale lauvtrær og hasselkrattet får bestå. Dette både med tanke på den praktiske funksjonen for beitedyra og at det gir økologisk variasjon i landskapet ved at det også bringes inn et hagemarkselement, der det kan komme inn flere spesialiserte arter. En kan også vurdere om en ønsker å videreutvikle hasselkrattpreget i hagemarka. Oppslag av andre kratt (utenom hassel) bør

imidlertid holdes nede, slik at det halvåpne preget som er i dag opprettholdes. Det er viktig å vurdere beitetrykket til enhver tid for å hindre slitasjeskader ved overbeite. Overbeite gir også redusert artsmangfold, mens for lite beite gir gjengroing (jf. faktaark 2014). Dette er lettere å få til med ku enn med hest, der man kan se mer intens slitasje særlig i de mer fuktengpregete delene av denne type leirbakkejorder når det er lengre regnværsperioder. Lokaliteten må ikke pløyes, gjødsles eller sprøytes. Oppslag av lauvkratt som eventuelt kommer inn på de åpne delene, må holdes nede for å hindre gjengroing og skyggevirking. Det er beskjedent innslag av fremmedarter på Hestjordene, skjønt mer tilfeldige innslag av bl.a. kanadagullris (SE). Det er viktig at jordene jevnlig kontrolleres for dette og at slike fjernes på et tidspunkt før blomstring/frøspredning, slik at man unngår at noen av dem skulle konsolidere seg eller spres til større arealer.

En samling av ca. 50 tettvoksende smågraner (1,3-1,7 m høye) over et areal på 30 m² bør fjernes.

0604 Hestejordene – raviner

ID Naturbase: 2004-2023: BN00084081 pro parte, NINFP2310138132 pro parte, (ravine 2 fra øst)

ID Oslo: 030110604 (revidert)

Naturtype: Flommarksskog (og gammel boreal lauvskog)

Utforming: Flompåvirket oreskog

Verdi: B

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 14. sept. 2023 UJ, EB, 20, 25. okt. 2023 EB

Registrator: Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Ravine nr. 1 fra øst. Foto: EB 14.09.2023.

Ravine nr. 2 fra øst. Vått parti med bekkeveronika, foto: EB 25.10.2023

Ravineskog 3 i kant mot eng 2 (lok. 3841), med beitende rådyr. Foto: EB 23.04.2024

Ravine nr. 3 fra øst. Foto: EB 25.10.2023

Ravine nr. 5 fra øst. Foto: EB 14.09.2023

Ravine nr. 5 fra øst. Foto: EB 14.09.2023

Verdibegrunnelse:

De største verdiene er knyttet til nedre deler med sump/kilde/flommarkskog, som har hatt et skogpreg her i lengre tid, og som også inkluderer rødlistede sump- og flommarkskogstyper. Det er stedvis stor mengde død ved, og det er også partier med grove gamle trær. Rødlistearter observert til nå er ask (inkludert store trær) og (ung) alm. Det er potensial for flere rødlistearter knyttet til død ved. Lokaliteten vurderes på bakgrunn av kriteriene for de ulike typene som inngår til verdi B–viktig med bakgrunn i at de fleste parametere for verdisetting av flommarkskog og sump/kildeskog faller ut på middels vekt. Noe som også trekker opp, er at lokaliteten er knyttet til et system av intakte raviner i et leirbakkelandskap, dessuten god forekomst av ask som nå er vurdert som sterkt truet (EN).

Innledning:

Området er sist undersøkt av Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA, på oppdrag fra Oslo kommune, Bymiljøetaten, 14. sept. 2023 i forbindelse med at det skal lages en ny forvaltningsplan for området og for en oppdatering av naturverdier i et område hvor flere personer gjennom de siste 10-12 år har gjort en stor registreringsinnsats på frivillig basis. Lokaliteten ble første gang registrert av Terje Blindheim (Biofokus) i 2000/01 og Lie (2003). Grenser er revidert etter feltarbeid 2023. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av Hestejordene innenfor Rødtvet i Groruddalen, Oslo kommune. Arealet var en del av jordbruksarealet til gårdene Rødtvet og Tonsen/senere Linderud, som var i drift fram til 1950-tallet. Berggrunnen i området består av syenitt i søndre del av Alunsjøfeltet. Løsmassene består for det meste av leirdominerte tynne/middelstykk, ravinertefjord-/strandavsetninger. Lokaliteten ligger i boreonemoral vegetasjonssone, og dessuten i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Ravinelokaliteten består av lauvskog med elementer av flere naturtyper og skogtyper. Med hensyn til naturtyper er det stort sett en smal sone med flomskogsmark i bunnen (av typen gråor-heggeskog), elementer av svartorsump-/kildeskog og fastmarksskogsmark på sidene som kan klassifiseres som gammel boreal lauvskog (sekundær bjørk-ospeskog). Sistnevnte tolkes som en yngre suksesjon av lauvtrær etter at åpen eng tidligere gikk lenger ned i ravinene. Det fins også parti med rik løvsumpskog, der en av ravinene utvider seg nederst.

Ravine nr. 1 fra øst: Bekkesonen varierer fra ganske velutviklet gråor-heggeskog av flommarkstypen i nedre deler via mer sumpskogspregete partier med grupper av til dels grov svartor (opptil 42 cm brysth.diam) til mer fastmarkspreget lauvskog, som til dels kan være sene suksesjoner av gjenvokst beitemark eller beiteskog–hagemark. Her er det innslag av storvokste osp (bl.a. helt øverst) og hengebjørk, og ellers yngre trær og busker av hegg, rogn, spisslønn og ask. Det er også hassel i øvre del. I nedre halvdel er også et par større ask (omkrets brysth. 42 og 37 cm). Ravinen blir mindre dyp og utvider seg med ekstra flomløp i nedre del. Her er det også flere grupper med grove gråor (opp i 30 cm brysth.diam). Stedvis fins også innslag av yngre gran. I busksjikt fins krossved. Karakteristiske arter i lavere sjikt er bregnene saueteig, ormetelig, skogburkne og hengeving samt gaukesyre og i de fuktigere delene, enghumleblom, mjødurt, fredløs (lokalt dominant), bekkeveronika, bekkekarse og sølvbunke, mens i bekkekantene fins vårmose (*Pellia* sp.), bekkerundmose (*Rhizomnium punctatum*) og stortaggmose (*Atrichum undulatum*). Stedvis fins enkelte læger av lauvtrær, spesielt bjørk og gråor.

Ravine nr. 2 fra øst har også et lite bekkeløp, som kommer fra de sumpige skogpartiene på oversida. Øvre del av lokaliteten er relativt trang og dyp og grenser mot ei liside med engrester (lok. 7). Nedre del er utvidet og utgjør et flommarksparti med tett gråor og et større kratt av svartvier. Urtesjiktet er karakterisert av fuktighetskrevede arter, bl.a. mjødurt, engmarikåpe, broddtelg, sølvbunke, myrtistel, skogburkne og krypsoleie, og på det fuktigste, bekkeveronika, vasshår og mannasøtgras. Det er mye død ved, særlig av gråor.

Ravine nr. 3 fra øst har bare antydning til et lite sig og opplagt en flombekk ved fuktige værforhold. Grunnen er ganske steinet i øvre del. Nedover blir vegetasjonen mer sumppreget og med rask overgang til suksesjonsbetinget lauvskog. Det er mye yngre gråor, men også grovere trær og med tilhørende gadd og læger. Videre kommer en stor ask samt også yngre individer. Det er grove, gamle og mosegrodde seljer (med matteflettemose, *Hypnum cupressiforme*) i øvre deler på tørrere grunn, og det er også en høy, yngre alm samt ei stor gran, videre trollhegg og på tørrere grunn bjørk og osp. De lavere sjikt har mye til felles med de østlige ravinene. I tillegg ble observert trollbær.

Ravine nr. 4 fra øst har en liten bekk i bunnen. Her er flere gamle og grove trær; en svært sammenvokst dobbelt-svartor (40-50 cm brysth.diam) og også flere andre, mindre individer, videre grove gråor og opp i lisida også stor selje og bjørk og dessuten gamle hasselkratt. Det er også små eik og ask. I lavere sjikt vokser bl.a. enghumleblom, sølvbunke, skogstjerneblom, vendelrot, bekkeveronika, fredløs, skogburkne og bekkekarse. I bunnen der det flater ut, er et lite parti med flomskogsmark.

Ravine 5 fra øst får sin fuktighet fra et høgstaude-/sumpparti med blanding av lauv- og bartrær ovenfor turveien, nå utskilt som egen lokalitet utenfor undersøkelsesområdet (ikke omtalt her). Ravinen utgjør en trangere og relativt kort kløftstrekning mellom de to vestligste engene på Hestejordene. Det er kort vei mellom jordene, og vegetasjonen er preget av engarter spredt inn derfra, men det er også mer fuktighetskrevede vegetasjon langs et steinete bekkefar i bunnen, med bl.a. hvitveis, skogstorkenebb, bekkeblom, enghumleblom, mjødurt og skogburkne. I tresjiktet fins en gruppe store ospetrær øverst, tre store svartor og ellers en større ask (brysth.diam 55 cm), stor selje, dessuten gråor og gran.

Artsmangfold:

Registrerte rødlistearter er så langt bare ask og alm (begge EN), den første av dem også i form av grove, gamle trær. Det er for øvrig et stort arts mangfold av vedboende sopparter.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Gamle flyfoto (1937-1971) (<https://kart.finn.no>) viser at det tidligere var mye mer beskjeden ravineskog, trolig begrenset til flommarksskog og sumpskog i bunnen og at åpen eng strakk seg lenger ned i ravinesidene, der tre- og krattsjikt var delvis usammenhengende og med mer direkte forbindelse mellom engpartiene. Særlig flyfoto fra 1947 viser at mye ravineskog ble tatt ut under annen verdenskrig, trolig til ved. Ved rydding omkring 2000 har skogen slik den hadde grodd til på det tidspunktet trolig blitt stående. Også ravinene inngår i beitearealet og dyra kommer hit for å drikke vann og ravine krysses når dyra går mellom jordene. Videre får beitedyra skygge på solvarme dager. For øvrig er det liten ytre påvirkning. I den østligste ravinen er det registrert steinblokker, som opprinnelig ikke hører hjemme her. Eldre hageavfallshaug fra bebyggelsen i vest har også trengt bekkeløpet ut til sida på et punkt. Et lite areal i samme ravine har stor slitasjepåvirkning som følge av at dyregjerde på en liten strekning er strukket over bekken, som er vannkilde for dyra.

Fremmede arter:

Registrerte fremmedarter er høstberberis (SE), sprikemispel (SE) og fagerfredløs (SE), alle i østligste ravine med nærmest beliggenhet til hus og hager i øst, videre gravmyrt i ravine nr. 2 fra øst og en del rødhyll i den midterste ravinen.

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten består av fem sideraviner i et gammelt jordbrukslandskap, som avgrenser åpne engarealer (hver av dem egne naturtypelokaliteter). Liknende raviner med rester av gamle kulturlandskap og samme type vegetasjon fins også flere andre steder i Groruddalen, først og fremst i tilknytning til Alnavassdraget.

Skjøtsel og hensyn:

Råd fra konsulent: Bortsett fra at ravinene er en del av beitemarkområdet bør de dypereliggende delene av ravinene, spesielt flommarks- og sumppartier overlates mest mulig til naturlig dynamikk, der døde trær får ligge i fred. Store trær inkludert svartor bør ikke hogges. Oppslag av kratt og ungtrær mot kant av engene må holdes nede, slik at engarealet ikke reduseres. Detaljer er nedfelt i skjøtelsesplan for Hestejordene, 2007, med anbefalinger som bør videreføres. Siden ask nå er rødlistet som sterkt truet, bør en vurdere om ikke det bør foretas enkelte tiltak for å sikre og videreutvikle elementet av ask i ravinene, slik som fristilling av eldre asketrær, og sparing/fristilling av askeoppslag.

3847 Hestejordene, Rødtvetbekken V

ID Naturbase: 2004-2023: BN00084081 pro parte, NINFP2310138211

ID Oslo: 030113847 (tidligere del av 030110604)

Naturtype: Flommarksskog (og rik sump- og kildeskog samt gammel boreal lauvskog)

Utforming: Flompåvirket oreskog

Verdi: B

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 14. sept. 2023 UJ, EB, 29. okt. 2023 EB

Registrator: Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 14.09.2023.

Verdibegrunnelse:

Det er stedvis stor mengde død ved, og det er også partier med grove gamle trær. Rødlisteart observert til nå er ask. Lokaliteten vurderes på bakgrunn av dette og potensial for flere rødlistearter knyttet til død ved, som B – viktig, med bakgrunn i at de fleste parametere for verdisetting av flommarksskog og sump/kildeskog faller ut på middels vekt. Det er også nærhet til raviner med flommarksskog/sump-/kildeskog mellom beiteenger i samme område.

Innledning:

Området er sist undersøkt av Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA, på oppdrag fra Oslo kommune, Bymiljøetaten, 14. sept. 2023 (samt EB 29. okt. 2023) i forbindelse med at det skal lages en ny forvaltningsplan for området og for en oppdatering av naturverdier i et område hvor flere personer gjennom de siste 10-12 år har gjort en stor registreringsinnsats på frivillig basis. Lokaliteten ble første gang registrert av Terje Blindheim (Biofokus) i 2000/01 og Lie (2003). Grenser er revidert etter feltarbeid 2023. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med

reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av området Hestejordene innenfor Rødtvet i Groruddalen, Oslo kommune. Berggrunnen i området består av syenitt i søndre del av Alunsjøfeltet. Løsmassene består for det meste av tynne fjord-/strandavsetninger. Lokaliteten ligger i boreonemoral vegetasjonssone, og dessuten i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Tresjiktet er karakterisert av middels tykke gråor og noe bjørk og hegg rundt det sentrale, dypeste parti, som er helt dominert av svartor (brysthøydediam opptil 30 cm, de fleste ca. 17-22 cm). Noen små gran inngår tilfeldig. Feltsjiktet er karakterisert av arter som maigull, hvitveis, enghumleblom, mjørdurt, skogsnelle, engsnelle, sølvbunke, broddtelg, skogburkne, sauettelg, vendelrot, skogstjerneblom og på det fuktigste, bekkekarse, bekkeveronika og mannasøtgras. I bunnsjiktet ble observert palmemose (*Climacium dendroides*), stortaggmose (*Artichum undulatum*) og stortujamose (*Thuidium tamariscinum*). Det er mye død ved.

Artsmangfold:

Registrerte rødlistearter er så langt bare ask. Det er for øvrig et stort artsmangfold av vedboende sopparter.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Flyfoto 1956 (<https://kart.finn.no>) indikerer at det da nylig hadde vært en kraftig uttynning av skogen, og det kan også senere ha vært veduttak, men dette er uansett en skogtype som har rask omløpstid. Arealet er pr. i dag godt skjermet for ferdsel, siden det er vått og tett med kratt. I sørøst er lokaliteten noe presset sammen av en kunstig voll etter unnarennet på hoppbakke opp mot Krigsskolen og som danner en bratt, kort lisode ned mot oreskogen.

Fremmede arter:

Ingen fremmedarter ble registrert.

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er del av et gammelt jordbrukslandskap med leirravinene med beitemarker og flommarksskog. Liknende raviner med rester av gamle kulturlandskap og samme type vegetasjon fins også flere andre steder i Groruddalen, først og fremst i tilknytning til Alnavassdraget.

Skjøtsel og hensyn:

Råd fra konsulent: Lokaliteten bør overlates mest mulig til naturlig dynamikk, der døde trær får ligge i fred.

3848 Hestejordene, Rødtvetbekken Ø

ID Naturbase: 2004-2023: BN00084081 pro parte, NINFP2310138328

ID Oslo: 030113848 (tidligere del av 030110604)

Naturtype: Flommarksskog

Utforming: Flompåvirket oreskog

Verdi: B

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 14. sept. 2023 UJ, EB, 29. okt. 2023 EB

Registrator: Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 14.09.2023.

Verdibegrunnelse:

Det er stedvis stor mengde død ved, og det er også partier med grove gamle trær. Rødlisteart observert til nå er ask. Lokaliteten vurderes på bakgrunn av dette og potensial for flere rødlistearter knyttet til død ved, som B – viktig, med bakgrunn i at de fleste parametere for verdisetting av flommarksskog faller ut på middels vekt. Det er også nærhet til raviner med flommarksskog mellom beiteenger i samme område. Elementer av velutviklet kildeskog (truet naturtype) trekker opp.

Innledning:

Området er sist undersøkt av Ulrika Jansson og Egil Bendiksen, NINA, på oppdrag fra Oslo kommune, Bymiljøetaten, 14. sept. 2023 (samt EB 29. okt. 2023) i forbindelse med at det skal lages en ny forvaltningsplan for området og for en oppdatering av naturverdier i et område hvor flere personer gjennom de siste 10-12 år har gjort en stor registreringsinnsats på frivillig basis.

Lokaliteten ble første gang registrert av Terje Blindheim (Biofokus) i 2000/01 og Lie (2003). Grenser er revidert etter feltarbeid 2023. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av Hestejordene innenfor Rødtvet i Groruddalen, Oslo kommune. Arealet lå i tilknytning til jordbruksarealene til Linderud og Rødtvet gårder, som var i drift fram til hhv. 1953 og 1956. Mht. berggrunnen er området i grensesonen mellom syenitt i nord og kalkrike kambrosiluriske bergarter i sør. Løsmassene består for det meste av tynne fjord-/strandavsetninger. Lokaliteten ligger i boreonemoral vegetasjonssone, og dessuten i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Arealet står på overgangen mellom flere naturtyper og inneholder flere elementer. Det er her kartlagt som flommarksskog, men har også et element av varmekjær kildeskog under hovedtype Rik sump- og kildeskog, som beskrevet i faktaark ved tidligere kartlegging av området. Både flomskogsmark, kilde-edellauvskog og rik svartorsumpskog, som det her er elementer av, er rødlistet som sårbare naturtyper. Den gang var området del av et større samleområde, der også ravinene på nordlige del av hestejordene var inkludert. I NiN 3.0 vil en større del av arealet tilhøre type Kildevannspåvirket flomskogsmark på finmateriale. Et over hundre meter langt parti er helt dominert av skavgras. Tresjiktet her er først og fremst dominert av gråor, mesteparten relativt slanke og noe yngre trær. Bekken gjennom lokaliteten er ikke så stor, men antas å overflomme deler av lokaliteten enkelte år med storflom – iallfall de lavere deler. Selv om arealet er relativt flatt, er det en del mikrotopografisk variasjon. Det er mot nordre kant av området tre svært grov-vokste grantrær (største 75 cm i brysth.diam) og også rekke med grov svartor. Det er ellers innslag av stor osp og bjørk samt små ask og spisslønn. Høyere deler inneholder et element av gammel boreal lauvskog.

I feltsjikt ble registrert bl.a. enghumleblom, maigull, gaukesyre, bekkekarse, skogsivaks, bringebær, krypsoleie (dominerende parti), mjødukt og åkersnelle. I bunnsjiktet fins noen større parti med hhv. hasselmoldmose (*Eurynchium angustirete*) og tujamose (*Thuidium tamariscinum*) samt skogfagermose (*Plagiomnium affine* coll.) og storbjørnemose (*Polytrichum commune*).

Lokaliteten har mye både liggende og stående død ved, inkludert grangadd (x 55 cm) og en 2 m høy grov ospehøgstubble.

Artsmangfold:

Registrerte rødlistearter er så langt bare ask (EN). Det er for øvrig et stort artsmangfold av ved-boende sopparter.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Flyfoto 1956 (<https://kart.finn.no>) indikerer at det da nylig hadde vært en kraftig uttynning av skogen, og det kan også senere ha vært veduttak, men dette er uansett en skogtype som har rask omløpstid. Arealet er pr. i dag godt skjermet for ferdsel, siden det er vått og tett med kratt.

Fremmede arter:

Ingen fremmedarter ble registrert.

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er del av et gammelt jordbrukslandskap med leirraviner med beitemarker og flommarksskog. Liknende raviner med rester av gamle kulturlandskap og samme type vegetasjon fins også flere andre steder i Groruddalen, først og fremst i tilknytning til Alnavassdraget.

Skjøtsel og hensyn:

Råd fra konsulent: Lokaliteten bør overlates mest mulig til naturlig dynamikk, der døde trær får ligge i fred.

2482 Veitvetplassen V

ID: BN00112213, NINFP2310138362

ID Oslo: 030112482

Naturtype: Gammel barskog

Utforming: Gammel granskog

Verdi: B

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 28. sept. 2016 EB, 14. sept. 2023, UJ, EB, 29. okt. 2023 og 18. nov. 2024 EB

Registrator: Egil Bendiksen, Ulrika Jansson, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 14.09.2023.

Foto: EB 14.09.2023.

Foto: EB 14.09.2023.

Verdibegrunnelse:

Det er svært lite igjen av denne type gammel granskog under marin grense i regionen, i Groruddalen først og fremst langs Alnavassdraget, men lokaliteten på Veitvetplassen skiller seg ut med sine dødvedkvaliteter. En indikasjon på dette er at det er eneste kjente lokalitet for sjokoladekjuke (*Steccherinum collabens*) i Groruddalen (og Lillomarka). Lokaliteten er også interessant med hensyn til en større helhet av verdifulle områder registrert som naturtypelokaliteter i området Kolås-Hestejordene, og den verdsettes her etter praktiserende verdikriterier som viktig, verdi B.

Innledning:

Lokaliteten er kartlagt av NINA v/Egil Bendiksen 28. sept. 2016 og supplert 6. des. 2016 i forbindelse med et prosjekt under BioFokus med å kvalitetssikre et utvalg skoglokaliteter fra Naturbase i Oslo på oppdrag fra Fylkesmannen. Her inkluderes et antall områder som undertegnede hadde observert og delvis registrert det siste tiåret, men som ikke er publisert.

Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlisstekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten representerer ei nordvendt li under marin grense i Groruddalen, mellom bebyggelsen på Slettaløkka, som ligger på platået på sørsida, og Hestejordene innenfor Rødtvet, som ligger innenfor markagrensa, mens det aktuelle arealet ligger delvis på utsida. Lokaliteten grenser ved basis av lia mot naturtypelokalitet Hestejordene, Rødtvetbekken Ø, som er flommarksskog (gråor-heggeskog). Den morenedekte berggrunnen er grefsensyenitt, men rikere kambrosiluriske bergarter finnes like på sørsida. Området (ca. 170-185 moh.) ligger i boreonemoral sone og tilhører overgangsseksjon (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Gran er dominerende treslag, med grove trær, flere over 50 cm i brysthøydiameter, én stamme målt til over 70 cm. Det er imidlertid også rikelig innslag av lauvtrær med store rogn, selje og bjørk, en svær levende ask (dels uthulet iallfall i basispartiet) og en kraftig ask som er død (egen lok., 3872). Det er dessuten flere spisslønn. Videre er det spredt med hasselkratt og busker av krossved flere steder. Lia har en sigbetinget vegetasjon på overgangen mellom småbregne-/lågurt- og høgstaudevegetasjon. Undervegetasjonen har et glissent feltsjikt særlig preget av gaukesyre og sauetelg, dels også skogsnelle og skogburkne. Ellers ble registrert blant annet broddtelg, kratthumbleblom, trollbær, skogsvinerot, skogstjerneblom og i fuktigere drag, bekkekarse og krypsoleie. Bunnsjiktet er delvis dominert av hasselmoldmose (*Eurynchium angustirete*), stedvis fjærkransmose (*Rhytidiadelphus subpinnatus*), og ellers finnes bl.a. prakthinnemose (*Plagiochila asplenoides*), kystfagermose (*Plagiomnium undulatum*) og skyggehusmose (*Hylocomiastrum umbratum*). Det finnes partier med en del død ved, blant annet flere store granlæger og en kraftig gadd samt flere læger av lauvtrær, blant annet av store osp, bjørk og selje. Bare én (mosegrodd) hogststubbe er observert. På så god bonitet kan eldre stubber ha råtnet bort – eller skogen kan være førstegenerasjon etter at området i en eventuell mellomperiode kan ha vært åpen beitemark eller hagemark.

Artsmangfold:

Det er funnet fire rødlistearter, knyttet til død ved; sjokoladekjuke (*Steccherinum collabens*, VU) og grønnsko (*Buxbaumia viridis*, NT) (begge i 2022), videre (2024) svartonekjuke (*Phellinus nigrolimitatus*, NT) og gul snyltekjuke (*Antrodiella citrinella*, NT), siste på to stokker. Mengden dødved antas å være relativt raskt økende på et slikt areal med høy bonitet og rask vekst. Bunnvegetasjonen framstår ikke spesielt artsrik med hensyn til karplanter og moser, men synes å representere et relativt typisk artsutvalg for de ganske få gamle granskogspartiene som vokser under marin grense i Groruddalen. Det er også funnet små ask (EN). <https://artskart.artsdatabanken.no/>, videre (2024) svartonekjuke (*Phellinus nigrolimitatus*, NT) og gul snyltekjuke (NT), siste på to stokker. Mengden dødved antas å være relativt raskt økende på et slikt areal med høy bonitet og rask vekst. Bunnvegetasjonen framstår ikke spesielt artsrik med hensyn til karplanter og moser, men synes å representere et relativt typisk artsutvalg

for de ganske få gamle granskogspartiene som vokser under marin grense i Groruddalen. Det er også funnet små ask (EN).

Bruk, tilstand og påvirkning:

Grana representerer nok i denne type område et klimaksstadium, særlig i nordhellinger, men de fleste slike lokaliteter i området er enten nedbygd eller består av yngre lauvsuksesjoner, særlig gråor-heggeskog. Som påpekt ovenfor, kan området ha vært åpen beitemark eller havnehage gjennom en lenger jordbruksepoke. Selv om arealet ligger som ei øy midt i tettbefolkete Groruddalen, er lia relativt lite beferdet, blant annet fordi en liten «traktorvei» fra platået og skrått nedover vest for lokaliteten kanaliserer noe ferdsel ovenfra. Med dagens omgivelser er arealet utsatt for forsøpling og tømning av hageavfall fra oversida.

Fremmede arter:

2023: 1 rødhyll (SE)

Del av helhetlig landskap:

Som en dødvedrik lokalitet med gammel granskog og såpass mye delvis grov død ved under marin grense er lokaliteten spesiell og med få liknende områder i nærheten. Ellers har lokaliteten fellestrekk med enkelte gammelskogslokaliteter innover i Lillomarka.

Skjøtsel og hensyn:

Råd fra konsulent: Området bør overlates mest mulig til naturlig dynamikk, der døde trær får ligge i fred og det ikke utføres tiltak i bekkeløpet eller kantsonen.

3868 Hestejordene, ask

ID:

ID Oslo: 030113868

Naturtype: Store gamle trær

Utforming: Ask

Verdi: C

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 14. mars 2024

Registrator: Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 14.03.2024

Foto: EB 14.03.2024

Verdivurdering:

Treet kvalifiserer som lokalt viktig (C-verdi) på blant annet oppnådd inngangsverdi på trestørrelse. Lokaliteten har potensial for å utvikle større kvaliteter på lengre sikt. Treet er også viktig som frøtre for askebestanden i området. Se også under Artsmangfold.

Innledning:

Lokaliteten ble undersøkt 14. mars 2024 av Egil Bendiksen, NINA, i forbindelse med registrering av naturverdier på Hestejordene i Oslo i regi av Bymiljøetaten, Oslo kommune. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten ligger på Hestejordene innenfor Rødtvet i Oslo, innenfor markagrensa mot Lillomarka. Berggrunnen i området består av syenitt i søndre del av Alunsjøfeltet. Løsmassene består for det meste av tynne fjord-/strandavsetninger. Lokaliteten ligger i boreonemoral

vegetasjonssone, og dessuten i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Lokaliteten består av stor ask som har stamme med omkrets på ca. 250 cm i brysthøyde, med barksprekkdybde 1-1,5 cm. Det er høy dekning av levermoser i nedre del. Treet vokser i på grensa mellom en grunn ravineskog og naturbeitemark, der det er god lystilgang, særlig mot vest. Det er stort sett nakent strø der treet vokser.

Artsmangfold:

Ask er rødlistet som sterkt truet (EN, Rødliste 2021) på grunn av omfattende dødelighet som følge av askeskuddsyke. Store asketrær som viser få eller ingen tegn til sykdom, kan ha større motstandskraft mot sykdommen og følgelig være ekstra verdifulle. Store, gamle edellauvtrær er svært viktige levesteder for en rekke sjeldne arter, særlig insekter og sopp.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Treet er vitalt med få døde greinpartier. Kрона er vid. Treet vokser litt innenfor kant av beita eng, men bærer ikke preg av negativ påvirkning som følge av dette.

Fremmede arter:

Ingen registrerte.

Del av helhetlig landskap:

Det er rikelig med lauvtrær i området, også ask, men det er bare to store asketrær innenfor Hestejordene-området (jf. også lok. 030113872).

Skjøtsel og hensyn:

Grove deler av greiner som faller ned bør få bli liggende under treet. Dersom treet dør bør det få bli stående. Hulrom i stamme/greiner er svært viktige for mange sjeldne insekter, og disse bør ikke fylles igjen når de oppstår. Det bør ikke gjøres noen form for inngrep i nærheten av treet. Store trær som dette kan ha viktige røtter vesentlig lenger ut fra stammen enn det som er trekronas dryppssone.

3872 Veitvetplassen V, ask

ID:

ID Oslo: 030113872

Naturtype: Store gamle trær

Utforming: Ask

Verdi: B

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 6. april 2024

Registrator: Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 06.04.2024

Foto: EB 06.04.2024

Verdivurdering:

Treet kvalifiserer som lokalt viktig (B-verdi) på oppnådd inngangsverdi på trestørrelse og hulrom/dødved. Treet har også verdi som frøtre for askebestanden i ravneområdene her.

Innledning:

Lokaliteten ble undersøkt 6. april 2024 av Egil Bendiksen, NINA, i forbindelse med registrering av naturverdier på Hestejordene i Groruddalen, Oslo i regi av Bymiljøetaten, Oslo kommune. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten ligger i området Hestejordene i Oslo, i lavere del av nordvendt li opp mot Krigsskolen nord for Slettaløkka ved Veitvet (Veitvetplassen) i Groruddalen. Berggrunnen i området består av syenitt i søndre del av Alunsjøfeltet, men det er kambrosiluriske bergarter, kartlagt som leirskifer umiddelbart på sørsida (Kolås). Løsmassene består for det meste av tynne fjord-/strandavsetninger. Lokaliteten ligger i boreonemoral vegetasjonssone, og dessuten i overgangssekasjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Lokaliteten består av stor dobbeltask, med en levende og en død delstamme. De to stammene er delvis sammenvokst til omkring brysthøyde og med noe råte/hulrom fra felles basis, inkludert oppover et stykke i den levende stammen. Omkrets litt under delet er 332 cm; den levende delen 232 cm litt over brysthøyde og den døde noe mindre. Barksprekkdybde er 1-2 cm. I den hule delen er det rhizomorfstrenger av honningsopp (*Armillaria* sp.). Det er rikelig med mose opp til brysthøyde, jf. høy luftfuktighet, nordhelling og voksested inne i sluttet skog. Mosevekst fortsetter mer spredt oppover. Dominerende art er matteflettemose (*Hypnum cupressiforme*). Øvre deler av treet får likevel en del lys. Krona er smal, jf. konkurranse, men tilpasset trekroner omkring. Det er en del døde greinender.

Treet vokser inne i rik grandominert, noe lauvinnblandet lågurt (-høgstaude)skog, naturtypelok. 030112482 Veitvetplassen V. Det er omtrent 10 m ned til flommarksskog til Rødtvetbekken i bunnen av lia.

Artsmangfold:

Ask er rødlistet som sterkt truet (EN, Rødliste 2021) på grunn av omfattende dødelighet som følge av askeskuddsyke. Store asketrær som viser lite/ingen tegn til sykdom, kan ha større motstandskraft mot sykdommen og følgelig være ekstra verdifulle. Store, gamle edellauvtrær er svært viktige levesteder for en rekke sjeldne arter, særlig insekter og sopp. Artsmangfoldet av sopp på dette treet bør undersøkes i sesong.

Bruk, tilstand og påvirkning:

En levende, en død delstamme, se ovenfor.

Fremmede arter:

Ingen registrerte.

Del av helhetlig landskap:

Det er rikelig med lauvtrær i området, også ask, men det er bare to store asketrær innenfor Hestejordene-området (jf. Også lok. 030113868).

Skjøtsel og hensyn:

Grove deler av døde greiner og død stamme, som etter hvert vil falle ned, bør få bli liggende på stedet. Når det levende treet dør, bør det få bli stående. Hulrom i stamme/greiner er svært viktige for mange sjeldne insekter, og disse bør ikke fylles igjen når de oppstår. Det bør ikke gjøres noen form for inngrep i nærheten av treet. Store trær som dette kan ha viktige røtter vesentlig lenger ut fra stammen enn det som er trekronas dryppsoner.

3873 Tonsenplassen

ID:

ID Oslo: 030113873

Naturtype: Store gamle trær

Utforming: Selje

Verdi: B

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 6. april 2024

Registrator: Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB14.09.2023

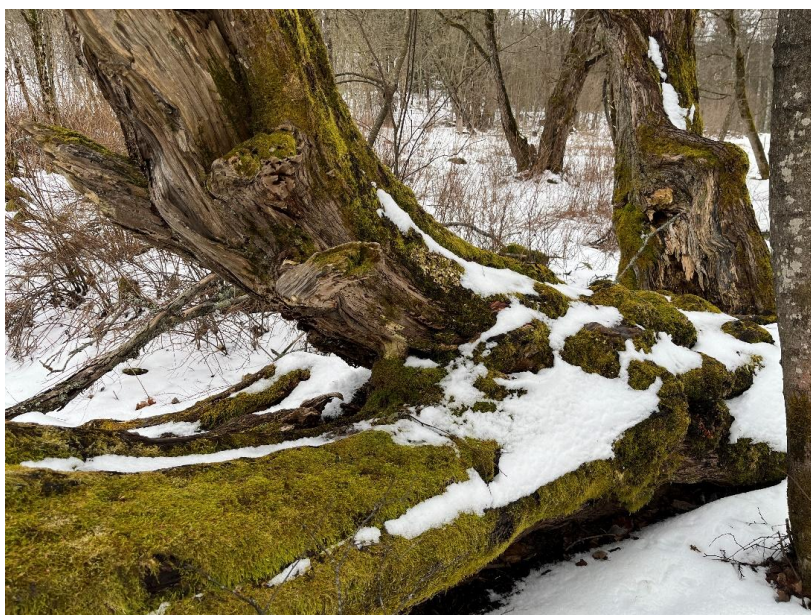

Foto: EB 06.04.2024

Foto: EB 06.04.2024

Verdivurdering:

Treet kvalifiserer som lokalt viktig (B-verdi) på oppnådd inngangsverdi på trestørrelse og hulrom/dødvod.

Innledning:

Lokaliteten ble undersøkt 6. april 2024 av Egil Bendiksen, NINA, i forbindelse med registrering av naturverdier på Hestejordene i Oslo i regi av Bymiljøetaten, Oslo kommune. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten ligger i tilknytning til det som var tunområdet på Tonsenplassen, revet 1962, husmannsplass under først Tonsen, så Linderud gård i området Hestejordene i Groruddalen i Oslo. Treet vokser i tilknytning til rydningsrøys og rest av steingjerde. Det er ikke noen trær her på flyfoto fra 1956 (<https://kart.finn.no>). De har vokst opp etter at plassen ble revet, som alle andre trær i gruppen omkring. Berggrunnen i området består av syenitt i søndre del av Alunsjøfeltet, men det er kambrosiluriske bergarter, kartlagt som leirskifer umiddelbart på sørsida (Kolås). Løsmassene består for det meste av tynne fjord-/strandavsetninger. Lokaliteten ligger i boreonemoral vegetasjonssone, og dessuten i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Lokaliteten består av en mangestammet gammel selje, der hoveddelen med flere delstammer har knekt og støtter seg mot bakken, men lever videre slik. Stammeomkretsen her er litt over 3 m, mens enkeltstamme over delingsstedet og også en mer frittstående delstamme når over 1,5 m. Barksprekkdybde er 1-2,5 cm.

Stammen har tett mosedekning med særlig dominans av matteflettemose (*Hypnum cupressi-forme*) og også andre pleurokarper samt busthette (*Orthotrichum* sp.), dessuten en del lav, bl.a. store parti vrengelav (*Nephroma* sp.), samt noe kvistlav (*Hypogymnia physodes*). Det er ellers rikelig med fruktlegemer av seljekjuke (*Phellinus conchatus*), og noe putekjuke (*P. punctatus*). Også rosa barksopp (*Corticium roseum*) ble observert.

Treet vokser åpent – halvåpent i et lite hagemarkspreget parti øverst på beita eng, innerste beitemarkslokalitet på Hestejordene (eng), lok. 030113844.

Artsmangfold:

Treet burde ha godt potensial for flere interessante sopparter, jf. mange døde deler og knekkpunkter.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Treet har begynnende uthulninger i knekkpunkter og greinskiltepartier med noe vedmuld, men i sum er det fortsatt vitalt. Tregruppen der selja vokser er innenfor inngjerdet beite for hest (tidligere også ku), og trolig er dette skyggeplass for dyra på varme dager, slik at det kan bli en del slitasje.

Fremmede arter:

Det er rikelig med hekkspirea (SE) i nærheten, inne i gruppen av seljer/bjørk.

Del av helhetlig landskap:

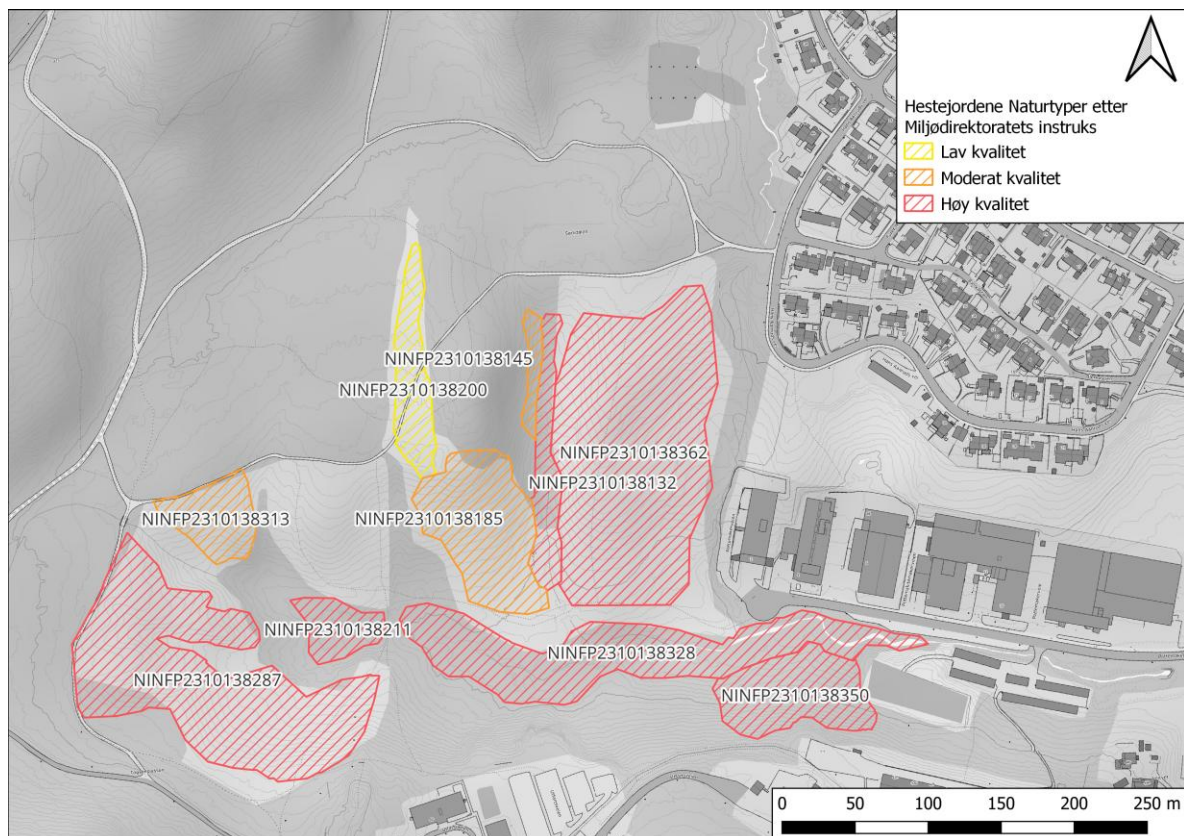
Det er rikelig med lauvtrær inkludert selje i området, der dette er den kraftigste.

Skjøtsel og hensyn:

Grove deler av greiner som faller ned og delstammer som dør bør få bli liggende på stedet. Hulrom i stamme/greiner er svært viktige for mange sjeldne insekter. Det bør ikke gjøres noen form for inngrep i nærheten av treet. Store trær som dette kan ha viktige røtter vesentlig lenger ut fra stammen enn det som er trekronas dryppzone.

3.2 Naturtyper etter Miljødirektoratets instruks

I tillegg til naturtypekartlegging etter DN håndbok 13 ble det gjennomført naturtypekartlegging etter Miljødirektoratets instruks (MI), basert på Natur i Norge, versjon 2.3 (Figur 3, Tabell 2). Da metodikkene skiller seg, presenteres her resultatene fra MI-kartleggingen som komplement til kartleggingen etter DN Håndbok 13. Data er levert til Naturbase og godkjent av Miljødirektoratet. Områdenavn og områdenummer skiller seg fra det som er angitt i forrige kapittel. Kartleggingen ble gjennomført 14. september 2023. Data ble levert til Naturbase 1. februar 2024.

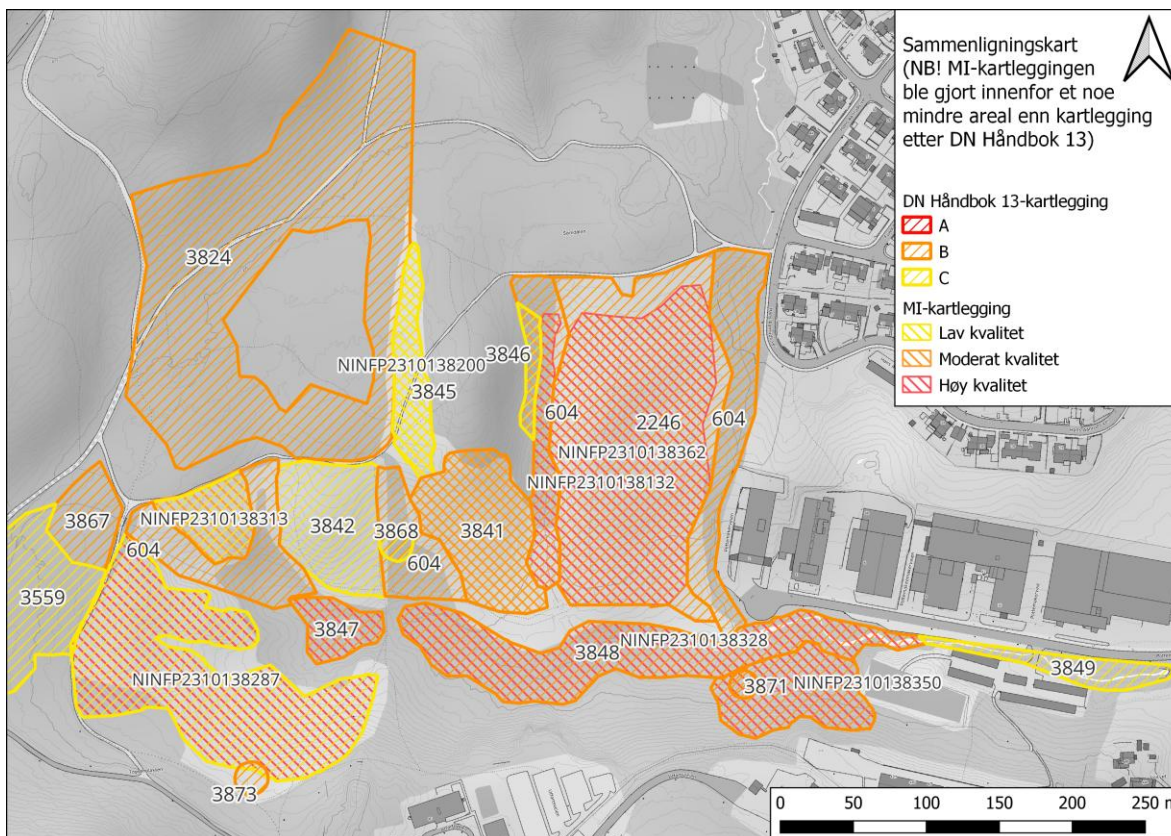

Figur 3. Naturtypelokaliteter kartlagt etter Miljødirektoratets instruks.

Tabell 2. Naturtyper etter Miljødirektoratets instruks kartlagt ved Hestejordene 2024.

Navn	ID	Tilstand	Artsmangfold	Lokalitetskvalitet	Areal (daa)	Usikkerhet
Hestejordene V I	NINFP2310138313	God	Lite	Moderat kvalitet	2,7	Ja
Hestejordene V III	NINFP2310138211	Moderat	Stort	Høy kvalitet	1,8	Nei
Hestejordene V II	NINFP2310138287	Moderat	Stort	Høy kvalitet	16,2	Nei
Hestejordene Ø II	NINFP2310138132	Moderat	Stort	Høy kvalitet	2,7	Nei
Hestejordene I	NINFP2310138328	Moderat	Stort	Høy kvalitet	10,8	Nei
Hestejordene Ø V	NINFP2310138200	Dårlig	Lite	Lav kvalitet	2,9	Nei

Hestejordene Ø III	NINFP2310138145	God	Lite	Moderat kvalitet	0,8	Nei
Hestejordene Ø IV	NINFP2310138185	Moderat	Moderat	Moderat kvalitet	6,6	Ja
Hestejordene II	NINFP2310138350	God	Moderat	Høy kvalitet	4,8	Nei
Hestejordene Ø I	NINFP2310138362	Moderat	Stort	Høy kvalitet	20,0	Ja

Figur 4. Kartlegging etter de to forskjellige metodene (DN Håndbok 13 og Miljødirektoratets instruks) gir noe forskjellige resultater, grovt illustrert på kartet. Arealer med rutemønster er registrert etter begge metodikkene. Kartleggingsområdet var mindre i MI-kartleggingen enn i DN Håndbok 13-kartleggingen, og fravær av overlapp utenfor gangveien mellom Tonsenplassen i sørvest og Bjerkastien i boligområdet i nordøst er derfor hovedsakelig et resultat av forskjellig kartleggingsområde (gjelder lok 3559, 3867, 3824 og 3849). For detaljer knyttet til de enkelte kartleggingene vises til kart over DN Håndbok 13-registreringene og kart over registreringene etter Miljødirektoratets instruks. Det var ingen lokaliteter med A-verdi etter DN Håndbok 13 ved Hestejordene og den kategorien mangler derfor i kartet.

Hestejordene I, NINFP2310138328

Naturtype: C20 Flomskogsmark (ntyp_C20)

Kartleggingsenheter: NA_T30-C-3; NA_T30-C-2

Areal: 10820 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Tilstandsbeskrivelse: Utslagsgivende for moderat tilstand er at skogen er dominert av eldre produksjonsskog. Mindre partier med ung gråordominert skog inngår. Arealet var mer åpent på 1950-tallet og det er spor av eldre grøfter, men ikke av ferdsel etter tunge kjøretøy. Det ble ikke registrert fremmede arter i lokaliteten.

Naturmangfoldvurdering: Stort

Naturmangfoldbeskrivelse: Mengden liggende og stående død ved er utslagsgivende for stort naturmangfold. Med unntak for ask (EN) er det ikke gjort funn av rødlistearter.

Lokalitetskvalitet: Høy kvalitet

Usikkerhetsbeskrivelse: Ingen usikkerhet

Hestejordene Ø II, NINFP2310138132

Naturtype: C20 Flomskogsmark (ntyp_C20)

Kartleggingsenheter: NA_T30-C-2

Areal: 2658 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Tilstandsbeskrivelse: Skogen er klassifisert som eldre produksjonsskog, men i nedre del av den klassen. Det er ikke spor etter ferdsel med tunge kjøretøy og kun svak effekt av fremmede arter. Dette gir samlet moderat tilstand.

Naturmangfoldvurdering: Stort

Naturmangfoldbeskrivelse: Lokaliteten er liten, og det er ikke gjort funn av rødlistearter. Naturmangfold settes likevel til stort på bakgrunn av stor mengde liggende og stående død ved.

Lokalitetskvalitet: Høy kvalitet

Usikkerhetsbeskrivelse: Ingen usikkerhet

Hestejordene V I, NINFP2310138313

Naturtype: D2.2 Naturbeitemark (ntyp_D02_02)

Kartleggingsenheter: NA_T32-C-10; NA_T32-C-21

Areal: 2653 m²

Tilstandsvurdering: God

Tilstandsbeskrivelse: Engen hevdes ekstensivt og er i aktiv bruk. Det er ikke registrert fremmede arter og det er kun svært lett gjødsling. Tilstanden er god.

Naturmangfoldvurdering: Lite

Naturmangfoldbeskrivelse: Liten størrelse og få funn av habitatspesifikke arter (skogsveve) er utslagsgivende for lite naturmangfold. Det er tidligere funnet flere arter av vokssopper og røds-poresopper i området, men presisjonen er 100 m så det er usikkert om de er funnet innenfor avgrenset areal.

Lokalitetskvalitet: Moderat kvalitet

Usikkerhetsbeskrivelse: Det er knyttet noe usikkerhet til om deler av lokaliteten kunne klassifiseres som T41-Eng-lignende oppdyrket mark.

Hestejordene Ø V, NINFP2310138200

Naturtype: D2.2 Naturbeitemark (ntyp_D02_02)

Kartleggingsenheter: NA_T32-C-10

Areal: 2908 m²

Tilstandsvurdering: Dårlig

Tilstandsbeskrivelse: Engen er ikke i bruk og er i tidlig gjenvekstfase. Det er nokså svak fremmedartspåvirkning, men både rødhyll (SE), kanadagullris (SE) og platanlønn (SE) er til stede. Samlet gir dette dårlig tilstand.

Naturmangfoldvurdering: Lite

Naturmangfoldbeskrivelse: Ingen habitatspesifikke arter eller rødlistearter ble registrert og engen er liten. Dette gir lite naturmangfold.

Lokalitetskvalitet: Lav kvalitet

Usikkerhetsbeskrivelse: Ingen usikkerhet.

Hestejordene Ø IV, NINFP2310138185

Naturtype: D2.2 Naturbeitemark (ntyp_D02_02)

Kartleggingsenheter: NA_T32-C-21; NA_T32-C-20

Areal: 6579 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Tilstandsbeskrivelse: Engen er i aktiv bruk som beitemark med svakt intensivt bruk og svært lett gjødsling. Det er svak effekt av fremmede arter (vårpengeurt, tysk mure og rødhyll). Samlet gir dette moderat tilstand.

Naturmangfoldvurdering: Moderat

Naturmangfoldbeskrivelse: Egne artsfunn og artsfunn fra Artskart (som er vurdert som sannsynlig riktige) av 7 habitatspesifikke arter (prestekrage, blåkløkke, fløyelsmarikåpe, rødknapp, knollerteknapp, tiriltunge, skogkløver og én NT-art (bakketimian) gir moderat naturmangfold, til tross for at lokaliteten er mindre enn 8000 kvadratmeter. Det er også gjort funn av enggresshoppe (VU, funnet 2015) og gulstripet bjørneblomsterflue (VU, funnet 2017).

Lokalitetskvalitet: Moderat kvalitet

Usikkerhetsbeskrivelse: Det er knyttet noe usikkerhet til om deler av lokaliteten kunne klassifiseres som T41-Eng-lignende oppdyrket mark.

Hestejordene V III, NINFP2310138211

Naturtype: C20 Flomskogsmark (ntyp_C20)

Kartleggingsenheter: NA_T30-C-2

Areal: 1842 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Tilstandsbeskrivelse: Utslagsgivende for moderat tilstand er at skogen er dominert av eldre produksjonsskog. Det er ikke registrert fremmede arter og det er ikke spor av tunge kjøretøy. Lokaliteten avgrenses i øst av en vei.

Naturmangfoldvurdering: Stort

Naturmangfoldbeskrivelse: Mengden liggende og stående død ved er utslagsgivende for stort naturmangfold. Skogburkne, bekkekarse, bekkeveronika, vendelrot, skogstjerneblom, saueteig og stortaggmose ble registrert.

Lokalitetskvalitet: Høy kvalitet

Usikkerhetsbeskrivelse: Ingen usikkerhet.

Hestjordene V II, NINFP2310138287

Naturtype: D2.2 Naturbeitemark (ntyp_D02_02)

Kartleggingsenheter: NA_T32-C-21; NA_T32-C-10

Areal: 16229 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Tilstandsbeskrivelse: Engen har svakt intensiv bruk og dette er utslagsgivende for moderat tilstand. Det er nokså svak effekt av fremmede arter, men et større spireakratt i overkant av engen kan spre seg inn i lokaliteten dersom det ikke gjennomføres tiltak.

Naturmangfoldvurdering: Stort

Naturmangfoldbeskrivelse: Engen er stor, og dette er utslagsgivende for stort naturmangfold. Det er gjort få funn av habitatspesifikke arter (prestekrage) og ingen rødlistearter av lav, mose, sopp eller karplanter er observert. Funn av papegøyevekssopp på ravinerygg. Tidligere funn av krittvekssopp.

Lokalitetskvalitet: Høy kvalitet

Usikkerhetsbeskrivelse: Ingen usikkerhet.

Hestjordene II, NINFP2310138350

Naturtype: C10 Gammel lågurtgranskog (ntyp_C10)

Kartleggingsenheter: NA_T4-C-3; NA_T4-C-2

Areal: 4818 m²

Tilstandsvurdering: God

Tilstandsbeskrivelse: Lite fremmedartsinnslag (rødhyll (SE)), fravær av tydelige spor av skogbrukstiltak og fravær av spor etter tunge kjøretøy gir god tilstand.

Naturmangfoldvurdering: Moderat

Naturmangfoldbeskrivelse: Lite areal og relativt små mengder liggende død ved. Tidligere funn (2022) av sjokoladekjuke (VU) er utslagsgivende for moderat naturmangfold. Det er også funnet grønnsko (NT) i lokaliteten i 2022.

Lokalitetskvalitet: Høy kvalitet

Usikkerhetsbeskrivelse: Ingen usikkerhet.

Hestjordene Ø I, NINFP2310138362

Naturtype: D2 Semi-naturlig eng (ntyp_D02)

Kartleggingsenheter: NA_T32-C-10; NA_T32-C-16; NA_T32-C-21

Areal: 20003 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Tilstandsbeskrivelse: Engen er i bruk som beitemark, med svakt intensiv bruk. Fremmedarten kanadagullris (SE) forekommer, men med liten effekt. Samlet gir dette moderat tilstand.

Naturmangfoldvurdering: Stort

Naturmangfoldbeskrivelse: Engen er stor (>15 daa). Det er gjort få funn av habitatspesifikke arter (kun prestekrage ble funnet ved befarings). En nær truet bille (*Dasytes fuscus*) og enggresshoppe (VU) er tidligere registrert i lokaliteten. Grønngul vokssopp (EN) ble funnet lokaliteten 2016. Størrelse og tidligere funn av grønngul vokssopp gir stort mangfold.

Lokalitetskvalitet: Høy kvalitet

Usikkerhetsbeskrivelse: Det er knyttet usikkerhet til om deler av lokaliteten kunne klassifiseres som T41-Eng-lignende oppdyrket mark.

3.3 Artsmangfold og rødlistearter

Til sammen er det innenfor området registrert 15 rødlistearter; 4 rødlistete arter av karplanter, 1 mose og 6 sopp. Av dyrearter er det registrert 4 rødlistede insekter.

Utenom edellauvtrærne ask og alm (begge EN) er observert to rødlistete karplanter; dvergfor-glemmegei (VU) og bakketimian (NT). Ask vokser spredt i området, og to store trær er registrert som egne naturtypelokaliteter. Dvergfor-glemmegei vokser i eng 2 (lok. 3841), mens bakketimian er observert et par steder i henholdsvis eng 2 (lok. 3841) og ubeita eng (lok. 3845). Den rødlistete mosearten er grønnsko (*Buxbaumia viridis*, NT), som har blitt registrert i den gamle granskogen mot Veitvetplassen helt i sørøst (lok. 2482).

To av soppartene ble funnet på engene. Den ene, grønn gul vokssopp (*Hygrocybe citrinovirens*, EN) er en svært sjelden art og naturbeitemarksindikator. Den har de fleste forekomstene nettopp under marin grense i Sørøst-Norge. Dysterhette (*Mycena austera*, DD) ble funnet et par steder i eng 2. Den har svært få funn totalt, og økologi er lite kjent. Krembarkhette (*Phloeomana alba*, NT) er funnet nær veien i kanten av området ved Tonsenplassen, mens sjokoladekjuke (*Steccherinum collabens*, VU), svartsoneskjuke (*Phellinus nigrolimitatus*, NT) og gul snyltekjuke (*Antrodiella citrinella*, NT) er funnet i samme skog (lok. 2482), alle på granlæger.

Følgende rødlistete insektarter er registrert som en del av insektundersøkelsene til Biofokus (Olsen & Olberg 2024): nebbmunnarten *Eupteryx tenella* (VU), enggresshoppe (*Pseudochorthippus parallelus*, VU) og børstebillen *Dasytes fuscus* (NT). Utover disse er springfrødråpemåler (*Ecliptopera caperata*, VU) (2013 og 2023) og gulstripet bjørneblomsterflue (*Arctophila bomby-formis*, VU) (2012-2017) lagt inn av andre fra flere dellokaliteter på Artskart, <https://artskart.artsdatabanken.no/>, men ikke nevnt hos Olsen & Olberg (2024). Det ble også observert noen andre sjeldne/interessante arter. Mangfoldet og antall rødlistearter betegnes imidlertid som relativt beskjedent til denne regionen å være, og det nevnes mulige tiltak for å øke mangfoldet og variasjon i habitater.

Det er et rikt fugleliv på Hestejordene, i stor grad knyttet til rik og variert lauvskog, men også til gammel barskog. I tillegg til at det ifølge Artskart tidligere er observert bl.a. jerpe, skogdue, vendehals, tretåspett (NT), dvergspett, bøksanger og gulsanger i området, skal nevnes at et stjer-meispar ble observert i kanten av ravineskogen vest for eng 3, april 2024. Arten er også sett litt lenger øst i 2015 (<https://artskart.artsdatabanken.no/>). Spor i snødekket og direkte observasjoner forteller ellers om mye rådyr og også elg.

Artskart (<https://artskart.artsdatabanken.no/>) viser at det har vært stor registreringsaktivitet på Hestejordene inkludert tilhørende skogarealer, særlig når det gjelder sopp. Utenom rødlisteartene dreier det seg i hovedsak om vanlige arter. Det er imidlertid potensial for flere sopparter knyttet til naturbeitemark, spesielt i de grunnlendte partiene. Det er ellers kartlagt svært få arter av moser og lav, kun tilfeldige funn, mens for insekter har det med Biofokus sine undersøkelser blitt en lang artsliste.

Papegøyevokssopp (*Gliophorus psittacinus*, LC) fra eng 5. Karakteristisk beitemarksart. Foto: EB 14.09.2023

3.4 Fremmede arter

Ved befaringen ble det registrert en rekke fremmede karplantearter, men det ble ikke satt søkelys på å registrere fremmede arter som allerede var registrert i området tidligere. Våre registreringer og tidligere funn fra Artskart viser at det er over 100 funn av fremmede karplanter, fordelt på 29 arter. Artsfunn fra fremmede arter er levert til Artskart i mai 2024.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Kategori	Arts-kart	Felt-funn 2023	Total
platanlønn	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Svært høy risiko (SE)	1	1	2
sibirlønn	<i>Acer ginnala</i>	Høy risiko (HI)	0	1	1
ullborre	<i>Arctium tomentosum</i>	Svært høy risiko (SE)	4	1	5
høstberberis	<i>Berberis thunbergii</i>	Svært høy risiko (SE)	0	2	2
vinterkarse	<i>Barbarea vulgaris</i>	Ikke risikovurdert (NR)	2	0	2
russekål	<i>Bunias orientalis</i>	Svært høy risiko (SE)	2	0	2
sprike-mispel	<i>Cotoneaster divaricatus</i>	Svært høy risiko (SE)	0	1	1
blankmispel	<i>Cotoneaster lucidus</i>	Svært høy risiko (SE)	0	2	2
snøklukke	<i>Galanthus nivalis</i>	Potensielt høy risiko (PH)	1	0	1
veistorm-aure	<i>Galium mollugo</i>	Lav risiko (LO)	4	0	4
rosetorke-nebb	<i>Geranium macrorrhizum</i>	Potensielt høy risiko (PH)	1	0	1
amerika-humleblom	<i>Geum macrophyllum</i>	Høy risiko (HI)	14	0	14
dagfiol	<i>Hesperis matronalis</i>	Høy risiko (HI)	2	0	2
gullregn	<i>Laburnum anagyroides</i>	Svært høy risiko (SE)	1	0	1
hageeple	<i>Malus domestica</i>	Svært høy risiko (SE)	3	0	3
skogfor-glemmegei	<i>Myosotis sylvatica</i>	Potensielt høy risiko (PH)	2	0	2
vårpengeurt	<i>Noccaea caerulea</i>	Potensielt høy risiko (PH)	7	0	7
villvin	<i>Parthenocissus inserta</i>	Svært høy risiko (SE)	1	0	1
-	<i>Populicerus nitidissimus</i>	Lav risiko (LO)	1	0	1
tysk mure	<i>Potentilla thuringiaca</i>	Potensielt høy risiko (PH)	5	0	5
hagerips	<i>Ribes rubrum</i>	Ikke risikovurdert (NR)	1	0	1
rødhyll	<i>Sambucus racemosa subsp. racemosa</i>	Svært høy risiko (SE)	11	12	23
tyrkia-snøstjerne	<i>Scilla bifolia</i>	Lav risiko (LO)	1	0	1
stor-snøstjerne	<i>Scilla luciliae</i>	Potensielt høy risiko (PH)	1	0	1
kanadagull-ris	<i>Solidago canadensis</i>	Svært høy risiko (SE)	4	4	8
hekkspirea	<i>Spiraea salicifolia</i>	Høy risiko (HI)	1	2	3
syrin	<i>Syringa vulgaris</i>	Svært høy risiko (SE)	4	0	4
gravmyrt	<i>Vinca minor</i>	Svært høy risiko (SE)	1	1	2
fagerfredløs	<i>Lysimachia punctata</i>	Svært høy risiko (SE)	0	1	1
Total			75	28	103

4 Skjøtselstiltak

Utgangspunktet for dagens skjøtsel på Hestejordene er en skjøtselsplan som ble utarbeidet i 2007 i et samarbeid mellom Lillomarkas venner, Sandås vel og Natur videregående skole. Hoveddeler for skjøtselsplanen er gjengitt i Vedlegg, kap. 6.3. Her er gitt konkrete råd og retningslinjer for ulike deler av området, og det synes som planen er godt fulgt opp. Vi mener at de anbefalingene som ble gitt den gangen i hovedsak fortsatt bør følges, men med noen modifikasjoner gitt i dette kapittelet og lokalitetsbeskrivelsene.

Det er ingen fasit for hva som er riktig balanse mellom tredekket areal og engarealer for et slikt areal. Det fins flere faktorer som spiller inn her, blant annet:

- Hvor store arealer som avsettes som beite og om man ønsker å oppnå arealmessig maksimal restaurering
- Hva fins av eventuelle naturverdier i de delene som er gjenvokst med skog, inkludert tidligere hagemark
- Estetiske hensyn, gjensetting av trær/tregrupper
- Valg av type beitedyr
- Beitemark kontra slåttemark
- Treslagssammensetning, selektive uttak
- Arbeidskapasitet, økonomi

De siste par tiårene som jorda ble drevet før gårdene ble nedlagt, var det mer eng og mindre skog enn i dag. På de historiske kartene fra 1947 og 1956 er ravineskoger smalere og tregrupper færre enn nå, og det var delvis direkte sammenheng mellom engarealene som i dag er skilt fra hverandre. Mellom eng 1 og eng 2 er det ikke ravineskog i det hele tatt, og hagemarkskogen som ligger i lia langs øvre del av ravinen er åpent engareal. Denne situasjonen kan liksom mye være resultat av stort behov for ved under annen verdenskrig som behov for mest mulig beite. Det synes å være mer trær i ravinene i 1937 enn 1947. Storparten av dette arealet er skilt ut som naturtypelokaliteter.

De smale ravineskogene som har kommet opp siden, har utviklet seg til å bli smale flommarksskoger - sumpskoger med etter hvert relativt grove dimensjoner på en del av trærne og med betydelige mengder dødved. Den døde veden er levested for et stort antall arter, særlig sopp og insekter. Da man kom inn i området fra Rødtvetsida (Hans Aanruds vei), ble man i 2024 møtt av et skilt om at man gjerne måtte forsyne seg av ved. Det var selvsagt et hyggelig tilbud til brukerne av området, men her burde i tilfelle heller stått at de som er interessert i ved må ta kontakt med Forsvarsbygg eller Lillomarkas Venner/skjøtelsgruppaa. I verste fall kan et slikt tilbud føre til at store og mer verdifulle trær bli sagt ned, eller om tilbudet blir for populært, kan det bli lite tilfang med dødved i ravinene. Dette er også viktig med tanke på treslag man primært ikke ønsker skal tas ut, som diskutert nedenfor. For mange insektarter er det også viktig at det fins død ved på soleksponerte steder (jf. Olsen & Olberg 2024).

Det halvåpne arealet med hagemarkskog (lok. 3846) med både små engareal og grupper av ulike treslag, er eneste i sitt slag i området og bidrar til variasjonen. Et annet areal med hagemarkspreg er et parti med gamle selje, dels bjørk ved Tonsenplassen sørvest i området, der det kunne tynnes noe, samtidig som det holdes tett nok til at dyra kan få skygge og avkjøling på varme dager.

Det sterkt truete treslaget ask fins flere steder, og de økologiske forholdene med forekomster av rik flommarkskog - kildeskog tilsier at dette innslaget kan videreutvikles. Flere kantsonepartier er dominert av hegg, og det nevnes også i eksisterende skjøtselsplan at dette er et estetisk viktig treslag med sine vakre og sterkt duftende blomster om våren. Her bør praksis videreføres, og her kan også nevnes hassel, som fins relativt få steder og som bør hegnes om. Selje, som er vanlig i området, har en viktig funksjon for pollinerende insekter om våren.

Pr. vår 2024 bærer området preg av en målbevisst skjøtsel med utgangspunkt i skjøtselsplanen og de valg som er tatt der. En gjennomgang av hele området i april 2024 gav også et inntrykk av at man har klart å følge opp de opprinnelige planene og at det for eksempel ikke var tegn til uønsket gjenvoksing ut over det som sikkert alltid må følges opp på jevnlig dagnader. Eksempel på dette er slikt som oppslag av rogn i et lite parti nordøst på eng 1 (lok. 2246).

Det er en klar grense mellom engene og ravineskogene mellom de fem englokalitetene, og ingen eksempler på at det kryper uønsket krattskog ved oppslag av lauvtrær fra kantsonen. I Grorudalen er det særlig ospa som etter noen tiår kan krype med utløpere utover jorder som har ligget brakk noen tiår. Det er enkelte forekomster av store osper i jordekanter, men i den grad noe har begynt å spre seg utover engene er slike oppslag fjernet.

Spesielt de store, sørvendte engene, 1-3, er svært åpne og bare med få unntak representert med noen få enkelttrær, som gir litt variasjon. Unntaket er østre del av eng 1, der det har kommet en gruppe med trær de senere tiår, særlig langs ei markert renne/grøft i helningsretningen, som synes å kunne være spor etter nedgraving av rør eller kabel. Dette er likevel nær østre kant av jordene, og det blir en skjønnssak om det bør åpnes opp noe mer eller ikke. Generelt er det positivt at et utvalg av prioriterte trær blir fristilt og får utvikle seg optimalt.

I eksisterende skjøtselsplan er det særskilt lagt vekt å bevare større trær. Det er flere eksempler på spesielt store trær av ulike treslag, og i 2024 ble det kartlagt tre trær som etter kriteriene ble registrert som egne naturtypelokaliteter, naturtype Store gamle trær innenfor kulturlandskap (lok. 3868, 3872, 3873). Dette er en ask i vestlige ravinekant mellom eng 2 og 3 og videre gammel selje i søndre kant av eng 5 (Tonsenplassen). Den tredje lokaliteten gjelder en askeforekomst i granskogen (lok. 2482) helt i sørøst. Det er viktig å ta vare på disse trærne. Det er også enkelte grovere trær av svartor (særlig nederst i østligste ravine), selje, bjørk og osp.

Pr. i dag inkluderer beitet også et jordstykke lengst øst, på østsida av Sandåsbekkens ravine, utenfor undersøkelsesområdet. I midtre del av ravinen er det åpnet opp en liten strekning av ravineskogen, slik at beitedyra kan krysse over bekken kombinert med at de her har lett tilgang på vann. Det aktuelle jordstykket framtrer som fulldyrket på kartet fra 1937. Det har likevel et svært liknende preg og flora som de øvrige engene og er en naturlig del av dagens beiteområde.

Eng 4 og 5 har variert topografi, og særlig eng 5 på Tonsensida har mange små raviner som dels er fri for trær og busker. Forekomster av trær er på denne relativt fuktige enga først og fremst forbundet med framvekst av gråor i de fuktigste partiene. Særlig sentralt i de øvre delene bør det vurderes å stoppe det som er en åpenbar tilgroing og begrense trær på de sentrale delene til enkeltindivider og smågrupper.

Det skal ellers fremheves en særskilt stor gran (brysthøydiam 75 cm) nær toppen av lia ovenfor hagemarkslokaliteten mot vest (ovenfor eng 3) og som til og med rager opp på en kant øverst i lia. Det er også noen store furuer i nærheten. Disse trærne bør spares som et opplevelseselement.

Grana har høyst sannsynlig vært den dominerende skogarten her i gammel tid før jordene ble ryddet. Derfor vil den alltid prøve å innta arealene igjen som del av det naturlige suksesjonsforløpet. I et kulturlandskap som dette ønsker man imidlertid primært å opprettholde kulturlandskapets verdier – her vekslingen mellom engene, som det sentrale, og lauvskogen mellom engene. Lauvskogen og dens biologiske mangfold inkludert rikt fugleliv er også viktig som kontrast til den dominerende granskogen innover i Lillomarka.

Framvekst av gran er derfor noe man hele tida bør passe på er under kontroll. Her vil faglige anbefalinger være alt fra å fjerne all gran til å bevare en mindre andel. I ravineområdene på Hestejordene synes det siste å ha vært filosofien, siden det har fått stå igjen en del større trær, blant annet på og nær hagemarkslokaliteten (lok. 3846). Klarer man å holde grana greit under

kontroll, bidrar denne også til det lokale mangfoldet, samtidig som enkelte større graner gir variasjon i landskapet på vinterstid når lauvtrærne er bladløse. Det er imidlertid viktig å være på vakt der det dukker opp smågraner, blant annet i kant av flommark/kildeskogene i indre deler av bekkedalen mot eng 4 og 5. Disse bør stort sett fjernes. I hagemarkslia (lok. 3846) bør det fjernes et «kratt» med ca. 50 smågraner på et ca. 8 x 4 m stort areal.

I skjøtelsplanen fra 2007 er nevnt et forsøk med å avsette et mindre areal som slåttemark. Et lite område øverst på en av engene ble slått noen få år, men prosjektet ble deretter lagt på is. I faktaarkdelen er nevnt muligheten for å opprette et mindre slåttemarksareal på nordsida av turveien, nordlige del av lok. 3845, der det ikke er gjenopptatt skjøtsel etter jordbrukets nedleggelse, bortsett fra at det ble benyttet en periode som treningsarena for travhester av en person som bodde på Rødtvet.

Slåttemark er en viktig og truet naturtype, som også er definert som spesielt Utvalgt naturtype. Det er likevel ikke sikkert at dette er noe man skal satse på her med hensyn til hvordan det er riktigst å bruke økonomiske og menneskelige ressurser. På Hestejordene er det store arealer og et av få steder i Oslo som det er mulig å ha husdyr på beite. Det er samtidig flere restfragmenter av naturbeitemark, i Groruddalen særlig langs Alna, der slått er eneste skjøtelsalternativ siden arealene i praksis er for små til å sette ut dyr på beite. Bymiljøetaten har årlig slått flere slike steder, blant annet på jordet til Huken gård langs Alna på Grorud. På den annen side ville det være interessant å inkludere et også et areal med slåttemark på et så stort område som Hestejordene, både generelt for å øke mangfoldet og for å kunne gjøre en sammenlikning av slåttemark og naturbeitemark nærmest side om side.

Et viktig punkt på skjøtelsplanen som mangler pr. 2007 er bekjempelse av fremmedarter, som det på den tid var mye mindre fokus på. Med den stabiliserte arealbruken på Hestejordene er ikke fremmede arter noe stort problem, men arter med middels og stor negativ økologisk effekt bør holdes under oppsikt og jevnlig fjernes når de dukker opp. Eksempel på slike arter er kanadagullris, platanlønn og rødhyll, som fins enkelte steder i området.

I Biofokus sin rapport om skjøtsel med hensyn til insekter (Olsen & Olberg 2024) tas opp eventuelle muligheter for at engene kunne få mindre grad av grasdominans og at de i større grad kunne bli blomsterenger med mer å tilby for mange insektarter. Her diskuteres også at det kunne være ønskelig også å få kua tilbake. Dette ville gi større variasjon også ved at ku og hest både kan ha preferanse for delvis ulike plantearter og at de beiter med ulik intensitet. Viktig for utvikling av mer blomsterrike enger er også når i sesongen de ulike engene beites. Her nevnes blant annet om noen deler av engene kunne ha mer ekstensivt beite sent på året, slik at det som er av blomsterplanter kan få større sjanse til frømodning. Deler som eventuelt hevdes som slåttemark, ville også føre til økt blomsterinnslag, men jfr. vurderinger av slåttemark ovenfor.

For bekjempelse av bøk i skogområdet omkring Hestejordene – se faktaark for lok. 3824 Sørli-dalen SV.

Uønsket oppslag av gråor i enga. Foto: EB 14.09.2023

Markslitasje etter hestehover. Foto: EB 14.09.2023

Markslitasje etter hestehover. Foto: EB 23.04.2024

Trær som kan fjernes, eng 5. Foto EB 23.04.2024

Hagemarkparti, eng 5. Foto: EB 14.09.2024

5 Referanser

Artsdatabanken 2018. Norsk rødliste for Naturtyper 2018. Artsdatabanken, Trondheim. ([Norsk rødliste for naturtyper \(artsdatabanken.no\)](https://www.artsdatabanken.no/norsk-rødliste-for-naturtyper))

Artsdatabanken 2021. Norsk rødliste for arter 2021. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rod-listeforarter/2021>

Artsdatabanken 2023. Fremmede arter i Norge - med økologisk risiko 2023. <http://www.artsdatabanken.no/lister/fremmedartslista/2023>

Barmen, H. & Mydland, L. (red.) 2004. Groruddalen kulturminneatlas. Oslo kommune, Byantikvaren. 82 s.

Bendiksen, E. 1992. Groruddalens gamle kulturlandskap. - Byminner 1992(1): 19-25.

Bendiksen, E. 2021. Undersøkelse av naturverdier på Kolås (Lillomarka, Oslo). NINA Rapport 1819.

DN 2007. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. Direktoratet for naturforvaltning - Håndbok 13, 2. utg. 2006. Oppdatert 2007.

Erikstad, L. og V. Bakkestuen (2011). Fjell, berg, rasmark og annen grunnlendt mark. I: Norsk rødliste for naturtyper 2011. Red. av A. Lindgaard og S. Henriksen. Artsdatabanken, Trondheim. Isbn: 978-82-92838-29-7.

Greve, K. & Petterson, E. 2014. Linderud gård. Labyrinth Press, Oslo. 184 s.

Hoddevik, G. 1999. Oppvekst på husmannsplasser på Linderud. Groruddalen Historielag Årbok 1999: 99-108.

Hoddevik, G. 2013. Linderud gårds husmannsplasser i gamle dager. Groruddalen Historielag Årbok 2013: 24-29.

Haakenstad, H. 2016. Lillomarka. Liten og variert – vakker og verdifull. Grefsenmarka – Ammerudskogen/Grorudskogen – Nittedalsmarka. Skog og varde, Oslo. 255 s.

Langsholt, E. & Blindheim, T. 2003. Hestejordene - Kolås. En oase i Groruddalen. Lillomarkas Venner / Siste Sjanse. https://www.lillomarkasvenner.no/Hestejordene/Rodtvethefte31_skjerm.pdf Oslo.

Lie, M.H. 2003. Biologisk mangfold på Krigsskolen Linderud, Oslo kommune, Oslo. Forsvarsbygg, Eiendomsforvaltning, BM-rapport nr. 7 (2002), 27 s.

Olsen, K.M. & Olberg, S. 2024. Biologisk mangfold på Hestejordene, Oslo kommune, i 2023. Biofokus rapport 2024-044. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Pedersen, H. 2023. Kulturminneoversikt i Oslo kommunes skoger i Lillomarka, samt noen nærliggende kulturminner på andre eiendommer. 7. Utgave. [Kulturminneoversikt i Oslo kommunes skoger i Lillomarka, samt noen nærliggende kulturminner på andre eiendommer \(styreweb.com\)](https://www.styreweb.com/kulturminneoversikt-i-oslo-kommunes-skoger-i-lillomarka-samt-noen-naerliggende-kulturminner-pa-andre-eiendommer)

Rognstad, K. 2001. Gårdslivet på Rødtvet og Øvre Kalbakken. Groruddalen Historielag Årbok 2001: 114-129.

6 Vedlegg

6.1 Registrerte naturtypelokaliteter i umiddelbar nærhet

3559 Tonsenplassen V

ID: BN00031

ID Oslo: 030113559

Naturtype: Gammel granskog

Utforming: Gammel lavlandsgranskog

Verdi: C

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 5. april 2020

Registrator: Egil Bendiksen, NINA, og Katriina Bendiksen, NHM

Nøyaktighetsklasse: <20

m

Foto: EB 05.04.2020

Foto: EB 05.04.2020

Verdibegrunnelse:

Lokaliteten er først og fremst verdsatt som naturtypelokalitet pga. et svært interessant restaureringspotensial og også som en lokalitet der det vil bli store mengder grovdimensjonerte læger om ikke altfor lenge. Den nordligste delen er en intakt rik sumpskog også pr. i dag.

Rik sumpskog representerer en naturtype som har hatt stor tilbakegang spesielt i lavlandsområder, særlig pga. grøfting. Typen sorterer under den truede naturtypen «Rik gransumpskog», rødlistet som EN på norsk rødliste for naturtyper 2018. Lokaliteten gis verdi lokalt viktig – C.

Innledning:

Undersøkt i forbindelse med prosjektet «Kartlegging og vurdering av naturverdier i Oslo» av Egil Bendiksen, NINA og Katriina Bendiksen, NHM, på oppdrag til NINA fra Oslo kommune, Bymiljøetaten. Feltarbeid er foretatt 5. april 2020. Området ble undersøkt i forbindelse med registrering av naturverdier på Kolås, et kolleparti som ligger like sønnafor. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlistestatus for arter følger utgaven fra 2021 og for naturtyper utgaven fra 2018.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten ligger i Lillomarka, Oslo, like innenfor markagrensa, ved Hestejordene innenfor Rød-tvet. Små turveier ligger like utenfor lokaliteten på tre sider, som fungerer som treningstraseer for Krigsskolen på Slettaløkka, som eier området. Arealet er temmelig flatt, og grenser mot tidligere jorder. Trolig har det vært for forsumpet til å dyrke opp. Bio-klimaregion: Boreonemoral-overgangsseksjon (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Hovedpartiet består av grovstammet granskog (opp i over 40 cm, brysth.diam), som nok har vokst fort etter grøfting av et større, flatt areal, som pr. i dag dels framstår som siste fase av sumpskog og som dels har gått over til fastmarksskog. I dag er lokaliteten en svak lågurt-granskog i mosaikk med sumpskog. I nord er det også et mer intakt areal med rik sump- og kildeskog med svartor og ask nær turveien mot Hestejordene. Det er også spredte furu og bjørk.

Den grøftete sumpskogen i sør har relativt spredt feltsjikt, med bl.a. mjødukt, enghumleblom, glattveronika, skogburkne, sølvbunke, skogsivaks, skogrørkvein, hestehov og bekkeblom, men med ganske velutviklet bunnsjikt, med palmemose (*Climacium dendroides*), skyggehusmose (*Hylocomiastrum umbratum*), lundmoser (*Brachythecium* spp.), vårmose (*Pellia* sp.), lundveikmose (*Cirriphyllum piliferum*), kratt-torvmose (*Sphagnum centrale*), grantorvmose (*S. girgensohnii*), prakthinnemose (*Plagiochila asplenoides*), kystbinnemose (*Polytrichastrum formosum*), stortaggmose (*Atrichum undulatum*) og bekkerundmose (*Rhizomnium punctatum*). I fastmarksdelen vokser bl.a. legeveronika, skogsveve, fingerstarr, hvitveis, gaukesyre, storkransmose (*Rhytidiadelphus triquetrus*), skogfagermose (*Plagiomnium affine*) og blanksigdmose (*Dicranum majus*).

Mot tilgrensende naturtypelokalitet på Hestejordene øker andelen av svartor og ask, og det er også gråor, selje, hegg og spisslønn. Den grove skogen nærmer seg nok oppløsningsfase, men foreløpig er det bare mer spredte læger av relativt lav nedbrytningsgrad samt en del gadd.

Artsmangfold:

Messingrørsopp (*Butyriboletus subappendiculatus*, DD) er angitt på Artskart (<https://artskart.artsdatabanken.no/>) 2023 (hundre meters nøyaktighet/ikke verifisert). Ellers er funnet ask (EN). Det ble observert et individ av tysbast mot turveien ved Hestejordene.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Flere dype grøfter vitner om drenering av et større sumpparti.

Fremmede arter:

Rødhyll, én forekomst, ble registrert (fremmedartskategori SE – svært høy risiko).

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er en av mange naturtypelokaliteter av ulike rike naturtyper i området rundt Kolås og Hestejordene.

Skjøtsel og hensyn:

Råd fra konsulent: Grøfter bør gjenfylles, eventuelt plugges. Det bør være en målsetting å restaurere sumpskogen. Utover dette anbefales å tillate naturlig skogdynamikk. Lokaliteten kan således på litt sikt bli en interessant rik sumpskog med store mengder grovdimensjonert dødved.

3867 Hestejordene NV

ID: BN00031

ID Oslo: 030113867

Naturtype: Rik sump- og kildeskog

Utforming: Rikere løvsumpskog

Verdi: B

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 5. april 2020 KB og EB, 14. mars og 1. mai 2024, 7. mai 2025 EB

Registrator: Egil Bendiksen, NINA, og Katriina Bendiksen, NHM

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 01.05.2024

Verdibegrunnelse:

Her er en kombinasjon av gammel granskog og rik sumpskog, som er en rødlistet naturtype. Lokaliteten er vurdert til verdi B – viktig.

Innledning:

Lokaliteten er sist kartlagt av NINA v/Egil Bendiksen, NINA og Katriina Bendiksen (NHM) 5. april 2020, supplert av EB 1. mai 2024 og 7. mai 2025 i forbindelse med registrering av naturverdier på Hestejordene i Oslo i regi av Bymiljøetaten, Oslo kommune. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Dette er et våtmarksparti på oversida av turvei som danner grense for Hestejordene, og som er utgangspunkt for bekken som renner gjennom ravinen mellom eng 4 og 5 på Hestejordene (lok. 3843 og 3844) og som går videre gjennom daldraget som deler Hestejordene i to. Snaut halvparten av arealet var åpent og i sammenheng med den nærmeste av dagens åpne enger i øst på flyfoto 1956 (<https://kart.finn.no>). Berggrunnen er grefsensyenitt. Området ligger i boreone-moral sone og tilhører overgangsseksjon (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Arealet er en rik sumpskog med dominans av gran og svartor, sistnevnte representert med flere store trær, de fleste relativt slanke. Det er også innslag av bjørk og rogn, og særlig mot skogkanten i sør, hegg. Området har variert sjiktning med trær i alle aldre. Rikelig med unggran i partiet med store svartor viser at svartora dels representerer et yngre suksesjonsstadium hvor grana er i ferd med å ta tilbake terrenget, der det ikke er altfor fuktig. I de fuktigste partiene vokser blant annet bekeblom, sumphaukeskjegg, hestehov, enghumleblom, mjødukt, hengeving, skogsnelle, broddtelg, skogsivaks, bekekar, krypsoleie, sølvbunke, sumpfagermose (*Plagiomnium ellipticum*), bekeundmose (*Rhizomnium punctatum*), vårmose (*Pellia* sp.), palmemose (*Climacium dendroides*) og grantorvmose (*Sphagnum girgensohnii*). Observert ble også sløke og firblad. I mer opplendte partier er det partier med lokal blåbærdominans, og hvitveis er vanlig, dessuten er notert gaukesyre og markjordbær. Etasjemose (*Hylocomium splendens*) og blanksigdmose (*Dicranum majus*) er de vanligste bunnsjiktarter i tørrere partier.

Artsmangfold:

Det er ikke gjort funn av rødlistete eller andre spesielt interessante arter.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Uttak av enkelttrær indikeres ved partier med mye smågran. Området er tidvis svært vått, og turveier på tre sider kanalisere ferdselen.

Fremmede arter:

Forekomst av yngre platanlønn (SE) ble registrert ett sted noen meter fra turveien i sør.

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er en av flere forsumpete granskogspartier med mye grovvokst gran.

Skjøtsel og hensyn:

Råd fra konsulent: Området bør overlates mest mulig til naturlig dynamikk, der døde trær får ligge i fred eller flyttes innenfor i områdeavgrensningen når de faller ut i turveiene. Imidlertid bør det tas ut ganske mye av unggrana som vokser tett mellom svartorstammene i nærmeste parti mot turveien, slik at svartor favoriseres. Med en oppdemmende voll mot turveien har lokaliteten allerede høyt fuktighetsnivå. Muligens vil dette økes ytterligere om grøftene blir fylt igjen i nabo-lokalitet i vest (lok. 3559).

3824 Sørildalen SV

ID: -

ID Oslo: 030113824

Naturtype: Gammel granskog

Utforming: Gammel lavlandsgranskog

Verdi: B

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 25. okt. 2023, 1. mai 2024

Registrator: Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 25.10.2023

Foto: EB 23.04.2024

Verdivurdering:

Skogen er grovvokst og utgjør en gammelskogsrest med etter hvert mye dødved, og lokaliteten er vurdert etter kriteriene (dødved/rikhet) til verdi B, viktig. Restaurering av partiet med yngre skog og grøfter som ikke er med i polygonen nå, ville ha stort potensial for ytterligere økt naturverdi på lengre sikt.

Innledning:

Lokaliteten ble registrert 25. okt. 2023 og 1. mai 2024 av Egil Bendiksen, NINA, på oppdrag fra Oslo kommune, Bymiljøetaten, i forbindelse med delprosjekt Hestejordene, og også som supplerende av tidligere naturtypekartlegging i Lillomarka. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023. Beskrivelse bør suppleres med karplanteundersøkelse i mer sentral vekstsesong og sopp i tidligere høstsesong.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten ligger i Lillomarka, like innenfor engarealene på Hestejordene, på begge sider av turvei som fører opp mot den gamle plassen Sørlidalen, som er revet. Grunnen i vestlige del (vest for turveien) er preget av slake liparti, men med ganske mye grov stein og også små bergveggpartier med eksponert syenitt. I øst er det flatere, men stedvis småkupert på småskalanivå. Berggrunnen er grefsensyenitt. Området ligger i boreonemoral sone og tilhører overgangssek-sjon (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Lokaliteten er karakterisert av gammel, flersjiktet granskog med mye lauvinnslag, inkludert hassel, stedvis mye grov død ved. Den har elementer av ulike naturtyper; særlig svak lågurtgranskog

på vestsida av hovedturveien med sørøstvendt eksposisjon. I de flatere delene øst for turveien fins både denne typen og partier med blåbærgranskog samt kantområder med rikere sumpskog, blanding bar- og lauv. Det siste gjelder særlig ut mot det sentrale partiet i figuren som ikke er inkludert på grunn av mange grøftingsinngrep og yngre skog. Rik lågurtgranskog inngår lokalt i den vestlige delen.

Lokaliteten kjennetegnes av et stort antall svært grove grantrær, flere med brysthøydediam opp mot 70 cm og ett tre nærmere 1 m. Flere grove trær står igjen som tørrgraner, dels i grupper og det er økende antall læger, dels som rotvelt, dels har stammene knekt, og det står tilbake høgstubber. Særlig partiene øst for turveien er preget av begynnende sammenbruddsfase. Lægrene varierer fra lav til midlere nedbrytningsgrad. Det er også en del dødved av lauvtrær. På vestsida av turveien er det så langt mer spredte læger og gadd.

Den vestlige delen er utpreget grandominert, med noen få furu, spredte bjørk og innslag av rogn. Det er jevnt innslag av hassel. Nedre del har også noen grupper med lauvtrær og i kanten av sumpskogen også parti med større trær av svartor. Det er også innslag av gråor og osp.

I lågurtgranskogen er hvitveis vanlig, foruten blåbær, og det ble notert skogfiol, legeveronika, beite- og skogsveve, skogsalat, lokalt også fingerstarr, ellers saueteig, snerprørkvein, einstape, tyttebær og hårfrytle. Bunnsjiktet er mange steder sparsomt, men med partier med etasjemose (*Hylocomium splendens*), blanksigdmose (*Dicranum majus*) og mindre felter med storkransmose (*Rhytidiadelphus triquetrus*), kystbinnemose (*Polytrichastrum formosum*) og stortujamose (*Thuidium tamariscinum*). Langs tverrgående bekk er det fuktommer med bl.a. sumphaukeskjegg, marikåpe, grantorvmose (*Sphagnum girgensohnii*) og stortaggmose (*Atrichum undulatum*).

I de lavere partier i østlige del er det også rene blåbærgranskogpartier og i større grad mosaikk med forsenkninger og sumpvegetasjon, som til tross for de fattige partiene imellom har ganske krevende arter, som sumphaukeskjegg, dessuten bl.a. broddteig, enghumleblom og sølvbunke. Det ble også registrert våtparti med mannasøtgras.

Artsmangfold:

I nordvestre del av lokaliteten er tidligere observert mosegelekølle (*Eocronartium muscicola*, DD) (<https://artskart.artsdatabanken.no/>).

Bruk, tilstand og påvirkning:

Lokaliteten ligger beskyttet for slitasje siden ferdsel stort sett er kanalisert til et relativt tett nettverk av stier/turveier (treningsområde for Krigsskolen). Et område som ikke er inkludert (nesten innesluttet i figur) er preget av grøfter og yngre skog – et areal som eventuelt kunne vært restaurert ved gjenfylling eller plugging av grøfter.

Fremmede arter:

Det er flere innslag av større og mindre busker av platanlønn (SE). Rødhyll (SE) er registrert et par steder. En problemart er for øvrig bøk, som inngår med mange små, spredte individer, opptil 2 m høye. Bøk er her utenfor sitt naturlige utbredelsesområde og representerer utkanten av et større felt med Kolås og søndre og østre deler av Årvollåsen, der arten synes å i økende grad å være i spredning. Antatt kilde er den plantede bøkeskogen i Sauedalen ved Linderud gård og at frø kommer via flokker med fugl som flyr over Trondheimsveien og til nærliggende skoger her (jf. Bendiksen 2021).

Del av helhetlig landskap:

Det er flere gammelskogslokaliteter med grov gran og en del død ved også i nærheten, spesielt innenfor forvarets eiendom og treningsområde.

Skjøtsel og hensyn:

Råd fra konsulent: Fri utvikling anbefales. ved behov for felling av trær som er farlige mht. Ferd-sel, bør stokken legges i nærliggende skogbunn. Bøk – som et fremmedelement her - bør systematisk fjernes, helst i en samlet aksjon for Kolås, deler av Årvollåsen og skogene omkring Hestejordene, der det sikkert er flere forekomster. De mange yngre bøketrærne (opptil ca. 2 m høye) vil ellers etter hvert kunne vokse seg store, utvikle nøtter og spre seg ytterligere i området. Muligens bør den antatte kilden – bøkeskogsforekomsten i Sauredalen nedenfor Linderud gård utfases etter hvert, jf. anbefaling for plantet bøkeskog på Hengsåsen, Bygdøy (Bendiksen 2024). Uansett må bekjempelse følges opp med jevne mellomrom i årene framover.

Litteratur:

Bendiksen, E. 2021. Undersøkelse av naturverdier på Kolås (Lillomarka, Oslo). NINA Rapport 1819. Norsk institutt for naturforskning.

Bendiksen, E. 2026. Naturtyper, flora og funga på Bygdøy. Status 2024 – NINA Rapport 1345. Norsk institutt for naturforskning.

3849 Sandåsbekken, Pottemakerveien

ID: -

ID Oslo: 030113849

Naturtype: Viktig bekkedrag

Utforming: -

Verdi: C

Utvalgt naturtype: Nei

Registreringsdato: 29. okt. 2023, 5. mai 2024 EB

Registrator: Egil Bendiksen, NINA

Nøyaktighetsklasse: <20 m

Foto: EB 05.05.2024

Foto: EB 05.05.2024

Verdibegrunnelse:

Lokaliteten er lokalt viktig, verdi C, som del av bekke drag, som bortsett fra kulvert under Trondheimsveien og nærmeste areal renner åpen fra Lillomarka, via Sandås og over Hestejordene, og videre nedstrøms Trondheimsveien gjennom Veitvetområdet og ned mot Østre Aker vei, kun med noen små avbrudd/lukkinger underveis.

Innledning:

Lokaliteten er kartlagt av NINA v/Egil Bendiksen 29. okt. 2023 og 5. mai 2024 i forbindelse med registrering av naturverdier på Hestejordene i Oslo i regi av Bymiljøetaten, Oslo kommune. Kartleggingen følger metoden i DN-håndbok 13, med reviderte faktaark fra 2014/2015. Rødlisterkategorier følger Norsk rødliste for arter fra 2021 og Norsk rødliste for naturtyper for 2018. Fremmedartskategorier følger Fremmedartslista fra 2023.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Dette er nederste strekning av bekke draget fra Sandås og Hestejordene innenfor Rødtvet før vannet føres i kulvert under Trondheimsveien omtrent fra der Pottemakerveien starter fra Rødtvetveien. Bekkeløpet og det smale skogbeltet ligger mellom veiskråning mot Pottemakerveien og liparti, dels fylling på sørsida. Det er også i dag noen små bekkeslynger og flomløp i nedre halvdel, men det har trolig vært ei bredere slette tidligere. Bekken utgjorde tidligere grensa mellom Rødtvet gård på nordsida og Veitvetplassen under Veitvet gård på sørsida. Berggrunnen er grefsensyenitt, dekket av tykke hav- og fjordavsetninger. Området ligger i boreonemoral sone og tilhører overgangsseksjon (OC).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Dette er et naturlig gjenværende element er flommarksskog, først og fremst i nedre halvdel, der det på sørsida er bevart noen meter med naturlig terreng uten oppfylling. Her er også noen mer sumppegete fragmenter. Ellers består arealet av kulturbetinget gråor-heggeskog. Trebeltet

består av en blanding av ulike treslag, med mye gråor nærmeste bekkestrengen, og flere store seljer, rikelig med heggekraut, spredt rogn, noen få hengebjørk, noe smågran mest bak garasjeanlegg, ett ganske stort asketre (samt småask) og en slank spisslønn. Et par sumppartier har dominans av strutseving. Ellers er registrert blant annet hvitveis, bekkeblom, mjørdurt, kratthumleblom, vendelrot, krossved, sølvbunke, rips, skogørkvein, engsnelle, skogsnelle og saueteig. I bunnsjiktet ble registrert blant annet lundveikmose (*Cirriphyllum piliferum*), bekkerundmose (*Rhizomnium punctatum*) og i nederste, sumppregete areal øst for garasjeanlegget, relativt mye sumpproddmose (*Calliergonella cuspidata*). Dødved forekommer spredt, særlig i nedre deler.

Artsmangfold:

Det er bortsett fra ask (EN) ikke gjort funn av rødlistete eller andre spesielt interessante arter.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Lokaliteten representerer en restsone, der det er spart en smal bekkesone. På nordsida, mot Pottemakerveien, er det i øvre halvdel veiskråning helt ned til bekkekanten. Næringsbyggene på nordsida av veien antas å ha lagt beslag på et tidligere forsumpet område der bekken har hatt videre meandering. Øvre halvdel av sørsida er også mest fylling, spesielt mot eldre garasjeanlegg. Innkjørsel dit fra Pottemakerveien krysser bekkestrekningen omtrent midtveis på arealets lengderetning.

Fremmede arter:

Det er registrert (antatt) alaskakornell (SE) på veisida, der det også er rikelig med problemarten skvallerkål.

Del av helhetlig landskap:

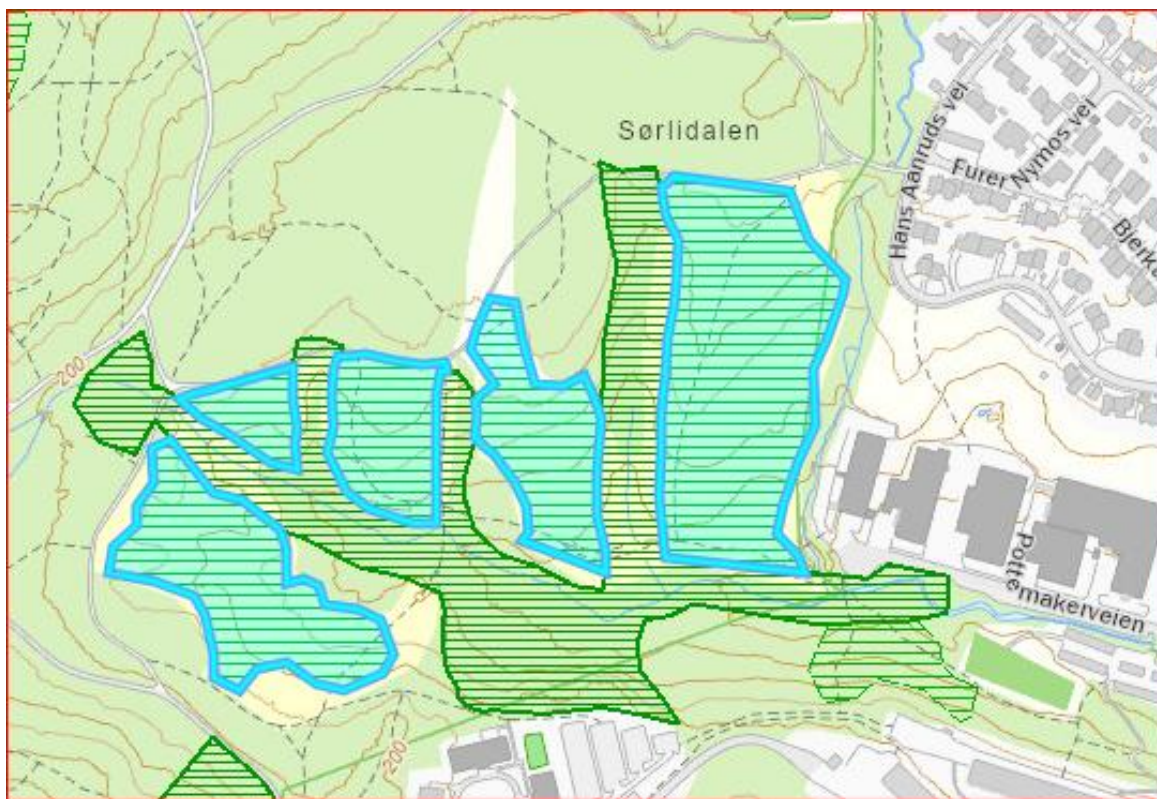
Lokaliteten er del av et stort sett sammenhengende bekkedrag og bidrar til at bruddeffekten av den kryssende Trondheimsveien med sine fire filer blir minst mulig.

Skjøtsel og hensyn:

Råd fra konsulent: Området bør overlates mest mulig til naturlig dynamikk, der døde trær får ligge i fred eller flyttes innenfor i områdeavgrensningen – eventuelt lenger opp i vassdraget - og det bør ikke utføres tiltak i bekkeløpet eller kantsonen. Det er svært viktig at bevaring av bekken og helst en bredere sone enn slik det er i dag, legges inn i de byggeplaner som er under utarbeidelse for området.

6.2 Faktaark, første naturtyperegistrering 2000:

1 Hestejordene, naturbeitemark (BN0084662)

Verdibegrunnelse:

Hestejordene utgjør et viktig landskapsinnslag på Linderud og i Groruddalen, men arealene med resterende natureng er små og ingen rødlistearter er påvist. Dette gjør at lokaliteten ikke vurderes høyere enn lokalt viktig (C-verdi). Økt rydding av skog i partier og videreføring av skjøtselen vil kunne øke områdets verdi på sikt. Området kan allerede i dag være interessant for insekter, men dette er ikke undersøkt.

Innledning:

Lokaliteten ble første gang registrert av Terje Blindheim (Biofokus) i forbindelse med befaring av området på oppdrag for Lillomarkas venner og Sandås vel i 2000. Lokaliteten ble avgrenset og digitalisert i 2012 av Biofokus.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger på Linderud, vest for Rødtvet og øst for Kolås i Oslo. Lokaliteten er oppdelt i fem delområder som er omgitt av skog eller opparbeidet areal.

Naturtyper og utforminger

De gamle hestejordene er ennå ikke grodd igjen med trær og den åpne kulturmarka er et viktig element på Linderud. Beite foregår på jordene i dag. Det finnes fremdeles små restarealer i nærheten av bekkedalene og på skrinnere områder som har noen naturengarter igjen. På resten av arealet har nok gjødseleffekten gjennom tidene vært for stor til at arter tilknyttet naturbeitemarker har klart seg. Små partier har karakter av natureng som ikke er særlig gjødselepåvirket.

Påvirkning. Lokaliteten beites av hest og storfe.

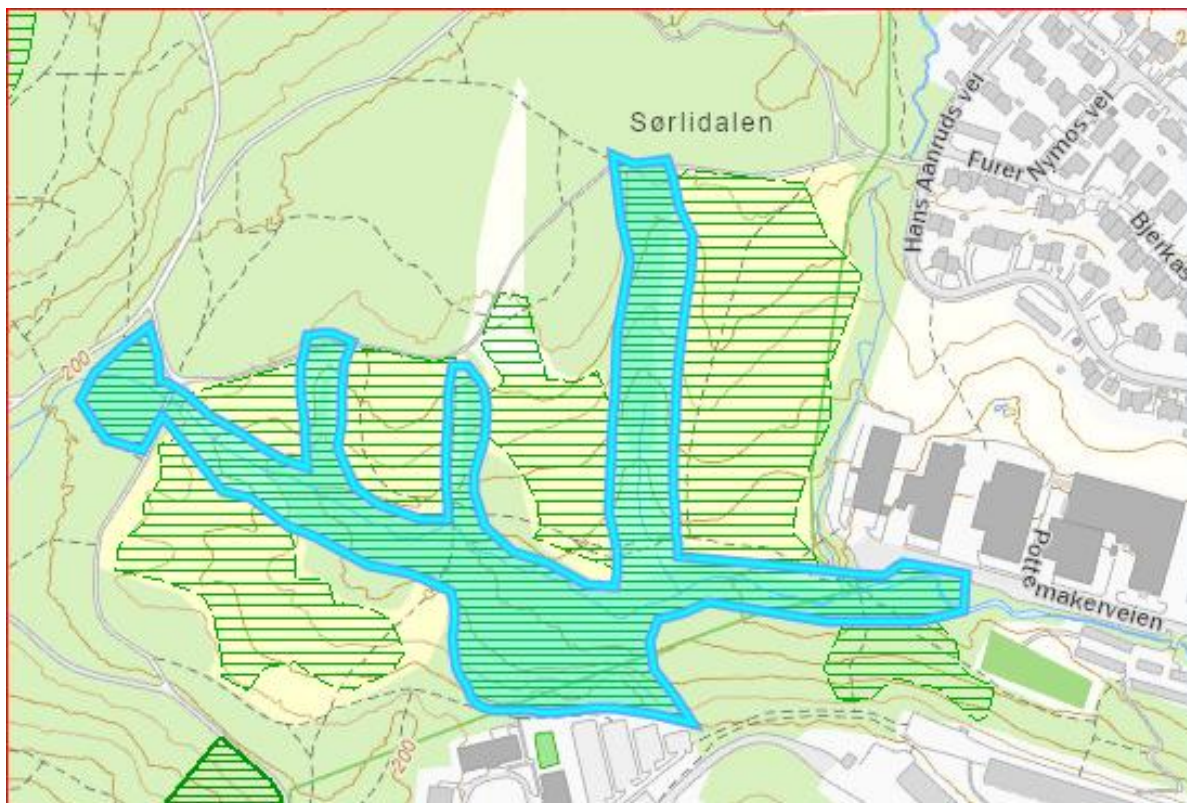
Artsmangfold

Ingen spesielle arter er registrert, men potensialet for bl.a. forekomster av rødlistede insekter er bra.

Råd om skjøtsel og hensyn

For å opprettholde mosaikken mellom åpne og tresatte områder og for å opprettholde området verdi som rekreasjonsområde, er det viktig at jordene blir skjøttet slik at de ikke gror igjen. Forsvaret bør opprettholde den allerede etablerte kontakten med Sandås Vel og Vinterlandbrukskolen for tips om hvordan en slik skjøtsel kan løses i lokalmiljøet. Det er ingen ferdselsrestriksjoner på hestejordene. Fysiske inngrep er ikke tillatt.

2 Hestejordene – raviner (BN00064081)

Lokalitetsbeskrivelse innlagt av TBL den 03.04.2001: Rike ravinesystemer på leirgrunn. Blanding av gråor-heggeskog, ask-snelleskog, svartorsumpskog og noe tørrere lågurtpartier med en del innslag av osp. Skogen er forholdsvis ung, men det begynner å dannes død ved av ulike treslag, samt noe gadd og enkelte grove trær. Vest i området ligger det en godt sjiktet gran-svartorsumpskog med høy grunnvannstand. Lengst nord i området ligger det en gjengrodd hagemarkskog som domineres av eldre seljer, endel bjørk og rogn.

Størrelse, variasjon og vegetasjonstyper i denne lokaliteten gjør at den vurderes som Viktig (B-verdi).

Prevista 2002. Biologisk mangfold på Krigsskolen Linderud, Oslo kommune. BM-rapport nr. 7 (Prevista)

Blindheim, Terje
Oslo kommune, BYM

6.3 Skjøtelsplan for Hestejordene 2007 – restaurering av et bynært kulturlandskap

(hentet fra Lillomarkas venners hjemmeside, [Microsoft Word - skjøt-plan-ferdig.doc \(lillomarkas-venner.no\)](#))

Skjøtelsplanen er utformet i samarbeid med alle deltagere i prosjektet, Lillomarkas venner, Sandås Vel og Natur Videregående skole. Også Friluftsetaten i Oslo kommune har deltatt. Planen legges fram for grunneier, Forsvarsbygg ved ledelsen ved Linderud Leir, for uttalelse. Prosjektgruppa april 2007.

1. Innledning

Hestejordene er blant de svært få opprinnelige ravinelandskapene nær Oslo som fortsatt har et visst preg av den gamle jordbruksdriften ved at jordene er åpne. Jordbruket opphørte for ca. 40 år siden, så jordene er truet av gjengroing, men noen års dugnadsbasert arbeid med rydding, hogst og beite med hest og ku, har holdt de åpne og brakt tilbake noe av den tidligere floraen. Området er på ca. 200 daa hvor de åpne jordene utgjør snaut 100, ligger mellom 170- 200 moh., dvs. rett under marin grense og det tilhører Forsvaret ved Krigsskolen Linderud Leir. Området har aldri vært bakkeplanert. Det går turvei og flere stier i området og det er mye brukt av lokalbefolkningen, skoler og barnehager til rekreasjon, trening og undervisning.

2. Mål

Hensikten med å lage en skjøtelsplan er å få målrettet og prioritert skjøtselstiltakene slik at disse bygger opp om målet med alt dette arbeidet. Målet ved Hestejordene prosjektet er å bidra til at jordene og skogområdet rundt holdes åpne og grønne (dvs. uten bebyggelse eller andre inngrep) til fortsatt glede for de mange friluftsbrukerne av området. Et langsiktig mål ved arbeidet er å bidra til at området får en vernestatus som sikrer det for framtiden. Ved å få tilbake beitedyr skapes liv i landskapet, gjengroingen begrenses så jordene holdes åpne. Dette er også til gode for de ulike plantesamfunnene og det biologiske mangfoldet. Dersom skjøtselen fremmer et rikere biologisk mangfold ved at arter som var gått ut, eller er i ferd med å gå ut, reetablerer seg, og særlig dersom sjeldne eller utrydningstruede arter etablerer seg, bør sikring av slike verdier ha stor vekt ved prioritering av skjøtselstiltak. Rydding av skog, kratt og lauvoppslag gjør også at kulturminnene kommer fram i dagen, noe som øker opplevelselsesverdiene og bidrar til at dagens skjøtsel kan ses i lys av den historiske bruken av området.

Når arbeidet er basert på dugnad fra nærmiljøet, er det viktig å velge oppgaver som er gjennomførbare, som motiverer og gir resultater. Man bør ikke spre innsatsen mange steder fordi oppgaven med å vedlikeholde mange ulike lokaliteter kan bli for omfattende, og dersom gjengroingen igjen tar overhånd, så virker det demotiverende.

3. Bakgrunn – beskrivelse av området

Fra heftet om Hestejordene og Kolås

Historie

Hestejordene ligger på den tidligere grunnen til Rødtvet og Linderud gårder. Den gamle grensen mellom de to eiendommene gikk langs Rødtvetbakkens hovedløp. Rødtvet gård nevnes i dokumenter fra 1425, og den tilhørte da Hovedøya kloster. Etter reformasjonen ble gården krongods, og var i kronens eie inntil den ble solgt til selveiende bønder i 1663. En slik historie er typisk for mange av gårdene i distriktet. Rolf Enger var den siste gårdbrukeren som drev Rødtvet gård. Den var i full drift fram til 1956, da jorda ble overtatt av Oslo kommune som utbyggingsområde for boliger og næringsvirksomhet. Gården hadde da 300 da dyrket mark samt utmark og 1500 da skog. Det ble dyrket korn og gras, poteter og rotfrukter. Det sto 30 kyr på båsen, foruten ungdyr, så det var også stor produksjon av kjøtt og melk, i tillegg til egg.

Fra prosjektforslaget fra 2002(årstall?)

Beskrivelse av Hestejordene: Dette bakkete landskapet av bekkedaler og enger, er tidligere beitemark utnyttet av Rødtvet og Linderud gårder og husmannsplasser i området. Området er ett av få gjenværende minner om Akers kulturlandskap før byekspansjonen, og er det eneste i sitt slag som ligger innenfor markagrensa. Det ligger under øvre marin grense, og er dekket av næringsrik marin leire. Landskapsformene er dannet av Rødtvetbekkens tilførselsårer, som har gravet seg ned i løsmassene og nå renner i dype ravinedaler, en prosess som fremdeles er aktiv. Slike ravine- /leirbakkelandskap er fra naturens side typisk for Groruddalen. Men på grunn av bakkeplanering og gjenfylling i forbindelse med utbygging, er det nå svært lite igjen av disse områdene.

De fuktige bekkedalene med de tørre bakkene imellom byr på et variert mangfold av livsmiljøer for planter og dyr. Langs bekkene finner vi tett løvskog med mye gråor. Vi finner også innslag av edelløvskog og ulike sumpskoglokaliteter, som den spesielle ask-snelleskogen rett nord for Krigsskolen på Linderud. Men deler av bekkedalene, særlig den som ligger nærmest bebyggelsen, er skjemet av forsøpling. Store mengder hageavfall og skrot dumpes regelmessig ut i ravinen.

I bakkene, som har blitt holdt åpne av generasjoners kultivering, finnes graseng med ulike engsamfunn. Men disse engene, som på 60-tallet, kort tid etter opphør av beiting, var rike og varierte blomsterenger, har i dag en langt mer monoton artssammensetning, med innslag av flerårige busker og trær. Dette er en naturlig utvikling, men den tar lang tid. I dag, 30-40 år etter at jordbruket tok slutt, ser vi at trær og busker bare i liten grad har etablert seg på de åpne jordene. Den varierte vegetasjonen, og særlig den tette krattskogen i bekkedalene gir vilkår for et rikt fugleliv.

Sørlidalen: En skogsbilvei skjærer i dag gjennom dette lille åpne dalsøkket. Her finner vi tuftene etter en gammel husmannsplass som brant ned på 60-tallet. Kjeller, grunnmur, brønn og steingjerder er fremdeles relativt intakte. Hagevekster som syrin og gule bringebær er innslag i floraen. Et steinkast unna ligger plassen Sørlø, som ble fraflyttet så seint som på slutten av 60-tallet, og brant ned kort tid etter. Her er det lite å se av grunnmuren, men også her har floraen innslag av hagevekster.

*Fra fagrapporten Biologisk mangfold på Krigsskolen Linderud:***Områdebeskrivelse – Hestejordene og Krigsskolens øvrige eiendom på Linderud**

Området ligger i boreonemoral sone og gjennomsnittlig årstemperatur er 4-6 °C (Moen 1998). Berggrunnen domineres av syenitt (grefsensyenitt), som er en relativt basisk bergart (Berthelsen m.fl. 1996). Deler av området ligger under marin grense og er dekket av næringsrik, marin leire hvor bekkene har gravet ut markerte ravinedaler. Naturvariasjonen er stor fra skrinne furukoller til frodige løvskogsraviner og kalkrike barblandingsskoger (Jordregisterinstituttet Ås 1984). Deler av området var tidligere i bruk som beitemark for Rødtvedt og Linderud gårder og husmannsplassene i området. I dag finnes fremdeles rester etter det gamle kulturlandskapet i form av gjengroende beitemark (Hestejordene), steingjerder og hustuffer.

*Fra fagrapporten Biologisk mangfold på Krigsskolen Linderud:***Funn fra naturtypekartlegging**

Lokalitet 1450	<u>Linderud, hestejordene</u>
Områdenummer i Natur2000	30111450
Naturtype	Naturbeitemark
Naturtypekode	D04
Verdisetting	C - Lokalt viktig
Høyde (moh)	175-195
Besøkt dato	Sommer 2000
Areal	70 daa

De gamle hestejordene er ennå ikke grodd igjen med trær, og den åpne kulturmarka er et viktig element i naturmiljøet på Linderud. Det finnes fremdeles små restarealer i nærheten av bekke-dalene og på skrinnere områder som har noen naturengarter igjen. På resten av arealet har nok gjødseleffekten gjennom tidene vært for stor til at arter tilknyttet naturbeitemarker, har kunnet klare seg. Jordene er et viktig innslag på Linderud, men størrelsen på arealene med resterende natureng gjør at de ikke vurderes høyere enn lokalt viktig.

Lokalitet 604	<u>Linderud, ravinene</u>
Områdenummer i Natur2000	30110604
Naturtype	Gråor-heggeskog
Naturtypekode	F05
Verdisetting	B - Viktig
Høyde (moh)	175-215
Besøkt dato	Sommer 2000
Areal	57 daa

Ravinedalene mellom barskogen og jordene er svært frodige og rommer i all hovedsak løvtrær som gråor, svartor, ask, lønn, bjørk, rogn og osp. I de nedre delene øst for den gamle hoppbakken finnes den nasjonalt sjeldne naturtypen ask-snelleskog. Ellers varierer løvskogen fra frodige gråor-heggeskoger med strutseving til tørrere former med lågurtskog. Skogen er forholdsvis ung, men det begynner å dannes død ved av ulike treslag samt noe gadd og enkelte grove trær. Vest i lokaliteten ligger en liten gran-svartorsumpskog og lengst nord i lokaliteten ligger det en hagemarkskog. Svartorsumpskogen har god sjiktning og høy grunnvannstand, men trærne er ikke spesielt gamle og det mangler død ved. Hagemarkskogen domineres av eldre seljer og en del bjørk og rogn. Det er lenge siden hagemarka ble beitet, og området bærer nå preg av gjengroing. Det ble ikke funnet arter som er knyttet til naturbeitemarker. Størrelse, variasjon og vegetasjonstyper i denne lokaliteten gjør at den vurderes som B, viktig lokalitet for biologisk mangfold.

Funn fra viltkartlegging

Totalt på hele eiendommen ble det registrert 27 fuglearter. Linjetakseringen talte 52 observasjoner fordelt på 19 arter. De fem hyppigste artene registrert i løpet av linjetakseringen var (% i parentes): Løvsanger (23), bokfink (15), hagesanger og rødvingetrost (begge 8) og kjøttmeis (6). De fem hyppigste artene utgjør til sammen 60% av observasjonene.

Områdenr. 1	<u>Hestejordene - ravinene</u>
Verdisetting	B – Viktig
Høyde (moh)	175-215
Besøkt dato	juni 2002
Areal	150 daa

Fuglelivet innenfor området må karakteriseres som spesielt rikt, og dette skyldes utvilsomt kombinasjonen av rike løvskoger og åpent kulturlandskap. Sangaktivitet og mange observasjoner langs den relativt korte takseringsruta vitner om et høyt antall hekkende fuglepar i området. Både gulsanger og bøksanger ble registrert og hekker sannsynligvis. Dette er typiske arter i frodige løvskoger. Nokså høy tetthet av hagesanger er også en indikator på løvskogsrike skogstyper. Tornsanger og tornskate ble observert. Dette er arter som er typiske for varme, åpne kulturlandskap med busker, tornekraut og kantkraut. Slike arter vil forsvinne dersom lokaliteten vokser igjen. Området gir også skjul og beite til hjortedyr. Det er hovedsakelig det rike fuglelivet som gir området dets verdi, B (viktig).

4. Beskrivelse av de ulike delområder hvor skjøtsel er aktuelt:

1. Bekkedalen mot bebyggelsen mot Sandås: Osp og bjørk brer seg fra bekkedalen og utover jordet. På grunn av at stien ned mot dalbunnen bør være tilgjengelig hele sommeren, vil det neppe bli beitet helt ned mot bekkeløpet. Skal jordet holdes åpent her, må en del trær hogges.

Skjøtsel: Ospa som brer seg utover jordet ringbarkes og hogges etter 3 år/somre, eventuelt kan man også felle noe bjørk og gå over med ryddesag hvert annet år senere. Det kan være aktuelt å ha kuer fra 4H-gården på Nordre Lindeberg på beite her sommeren 2007, se punkt 2 under. Dette krever rydding av gjerdetrase og oppsetting av gjerde i løpet av april – juni. Gjerde må krysse bekken for at dyra skal få tilgang til vann. Rydding kan kreve mye arbeid nær bekken, avhengig av hvor man krysser. Nordre Lindeberg vil vurdere å ha 3 - 4 kuer med kalv på beite fra slutten av juni til slutten av august. Natur videregående er aktuell for noe av dette arbeidet.

Sitat fra prosjektforslaget fra 2002

Opprydning i noen av bekkedalene: Første prioritet her bør være bekken nærmest bebyggelsen, som delvis går parallelt med Hans Aanruds vei. Dette er en åpen og fin bekkedal med tette hvitveistepper om våren. Den er spennende å vandre langs og leke ved, med små fossefall, stryk og grunne badekulper. Opprydning og opparbeiding av en liten sti langs bekken her vil gjøre den enda mer innbydende og bidra til å gjøre brukere oppmerksomme på hvilke perler disse bekkedalene er.

2. Hestebeite – ca. 40 daa hvor det har gått 4 til 8 hester fra juni til august de 4 siste årene. Jordene er åpne, kratt og busker er ryddet og holdes i sjakk innenfor beitet, også i bekkedalen der det er hogget mye ved. Mye nytt lauvoppslag og bringebærkratt sprer seg utenfor beitet. Hogget ved i bekkedalen. Det er noe tråkkskader av hest i fuktige partier nær bekken.

Skjøtsel: Fortsatt beite med hest. Beitet bør deles i 2, en del mot Sandåsbekken og en del mot den andre bekkedalen på en slik måte at stien som går midt på jordet, som dels er stengt nederst på jordet av dagens hestebeite, vil da være åpen. Dette gjør det mulig å holde området nær Sandåsbekken, der ospa nå spres seg, åpent, jmf. punkt 1 over.

3. Bekkedalen – den andre bekkedalen regnet fra Sandåsbekken. Det er hogget mye ved i den øvre halvdel av bekkedalen som går midt i hestebeitet de siste 4 årene, men det er fortsatt mye store lauvtrær igjen. En del større trær (or og bjørk) og furu i overkant av dalen er spart. Etter hogst er hvert år all kvist brent. Mye stor osp er ringbarket for senere felling.

Skjøtsel: Fortsatt hogst nedover i resten av bekkedalen til bunnen, men spare markerte trær av ask, bjørk, rogn, og svartor. La også hegg og hassel stå. Fortsette å rydde/brenne all kvist etter hogsten. Felle ringbarket osp etter 3 år/somre (ikke så viktig om ospa dør helt dersom hestene beiter, i alle fall ikke dersom de slippes tidlig). Osp ringbarket første sommer kan felles høsten 2007. En stor gran i overkant av bekkedalen mot vest kan felles.

4. Grøft langs turveien nær Sandås – en kort strekning der det er felt selje på begge sider av turveien. Et voldsomt antall nye rotskudd kommer hvert år. Grøfta er i ferd med å gro igjen og vannspeil i området med den gamle hagemarksskogen på oversiden er høyere enn tidligere.

Skjøtsel: Seljeskudd på tas med ryddesag hver vår/sommer i noen år til. Det er vurdert å renske grøfta, noe som er for arbeidskrevende. Uten drenering vil arealet i bakkant ha en markfuktighet som favoriserer arter som ask-snelleskog, slik at den naturlige suksesjonen bør få fortsette her.

5. Hestetramper'n – gammelt treningsjorde for hest, der en ennå så vidt kan ane traseen som ble brukt – et langt ovalt spor i nord – sør retning. Hele jordet er truet av gjengroing, osp, bjørk, gran, noe rogn og en del selje eter seg utover jordene. Enkelte mindre klynger har etablert seg midt utpå jordet, det vil være krattskog om under 10 år om ingenting gjøres. Det er hogget en del mindre julegraner i utkanten av jordet under juletrehogsten 2005 og 2006.

Skjøtsel: Osp langs kanten ringbarkes for felling etter 3 somre (halvdelen tatt høsten 2006). Jordet har en interessant historie og gjengroing bør hindres. Rydding med ryddesag kan skje, men må gjentas hver vår/forsommer i minst 4 – 5 år. Natur videregående er aktuell for videre ringbarking og rydding her.

Fra heftet om Hestejordene:

"Jordene vest for Sandåsbekken var beitemark for kyra. Man kan lese om disse jordene at dette var gode beiter, som de store gårdene hadde benyttet i generasjoner. Etter utbyggingen tjente disse jordene fortsatt som beite for hestene til "Hestekjører'n" Arnfinn Stensberg, som hadde stall i dagens Hestehagen. Han drev med travhester som løp på Bjerkebanen, og som han trente på en liten treningsbane innenfor *Sørli*."

6. Slåttenga Dette er en liten del av et større jorde nær turveien omtrent midt mellom Sandås og P-plassen ved Linderud leir. Beite for kuene starter ved denne enga. Slåtteteigen er skyggefull, ligger nær bekken og er på godt under 1 mål (0,5 mål?). Den er slått i slutten av juni 3 år på rad. Graset er enten gitt til hestene eller kjørt på røys. Bringebærkratt brer seg i overkant av jordet. Slåtten er arbeidskrevende og har gitt beskjedne resultat. Det er en noe rikere flora, og tistler, kratt og lauvoppslag holdes unna. På den øvrige delen av dette relativt store og frodige jordet sprer ospa seg. Det står også noe småbjørk langs stien som går nedover mot bunnen av dalen. I bunnen av dalen har Natur videregående felt noe mellomstor gråor sommeren 2006.

Skjøtsel: Enga kan inngå i en utvidelse av kubeite som starter her. Det må da skiltes der stien blir sperret av gjerdet med opplysning om alternativ sti 50 m. mot øst. Beitingen vil begrense spredningen av or og bjørk i den øvre del av jordet. Det er også behov for rydding av dette oppslaget, særlig langs den alternative stien langs en liten bekkekløft øst for jordet. Her kan det også tas ut noe gråor (påbegynt i 2006). Natur videregående er aktuell for denne jobben.

7. Kubeitet – et sammenhengende område langs turveien fra bekken ved slåttenga til den nedlagte hoppbakken, og tvers over på den andre siden av dalen. Beitet ble gjerdet i juni 2006 og 6 kuer med kalv beitet først ca. 1 måned. Senere ble 3 kuer sluppet og gikk til siste uke i september. Kuene tok godt for seg av bringebærkrattet og lauvoppslag. En del lauvoppslag og små or og osp er rydda i overkant av jordene og noe større osp er felt her. Sommeren 2005 ble en del større bjørk felt av krigsskolen i overkant av dette jordet, nær turveien. Gjengroingen som generelt var kommet langt en del steder, særlig i områdene nær veien til P-plassen ved Linderud leir hvor små gran og lauvtrær stod helt tett, er holdt i sjakk denne sommeren.

Skjøtsel: Fortsatt beite med ku, men helst tidligere slipp om våren. Antall dyr bør vurderes under sesongen med sikte på at det er fôr nok til at også gjenveksten på ettersommeren kan nyttes. Fortsatt rydding av oppslag i resten av hele beitet, men dette bør tas gradvis ved å ta ut like mengder hvert år over en treårsperiode. Felle or og en del osp mot de ulike ravinene, eventuelt la bjørk, hassel og hegg stå, samt noe rogn. Forsøke å etablere litt åpen hagaskog på noen av de flate partiene opp mot turveien ved å la bjørk og rogn stå igjen her med passe mellomrom. Rydde/brenne all kvist etter hogsten. Utvide beitet mot øst, se punkt 6. Flytte grinda i bunn av beitet. Unnarennet i den gamle hoppbakken bør ryddes for lauvoppslag. Natur videregående er aktuell for jobben med å gå over traseen og eventuelt noe rydding.

8. Gammelt steingjerde – i utkant av jordene ved turveien mot Tonsenhagen der den tette gran-skogen begynner, ligger rester etter et gammelt steingjerde som må ha markert utkanten av slåttemarka mot utmarksbeitet. Her har Friluftsetaten felt 8 svært grove grantrær og prosjektet har rydda og brent kvist. Noen stammedeler og kvist til ved ligger igjen. Gjerdet forsetter mot sør i tett skog, men mot nord er det godt synlig langs turveien et lite stykke. På oversiden av turveien er et gammelt veifar godt synlig mellom grove grantrær. Mot øst blir det borte i traseen for dagens turvei.

Skjøtsel: Kvisten som er egnet til ved er kjørt bort. Enkel restaurering av gjerdet ved å stable opp stein som har rast ut. De større steinene krever traktor og vi sjekker med Arild om han kan hjelpe til. Rydde teigen foran gjerdet for lauvskog og oppslag slik at gjerdet blir synlig. Gjenta rydding hvert annet år i 3 – 4 år for å holde teigen åpen på sikt. Etter hvert, hogge noen av trærne foran gjerdet.

9. Ospeholt i dalbunnen. I 2002 eller 2003 etablerte Vinterlandbruksskolen et lite felt med kvalitetsskjøttet ospeskog i bunnen av dalen, nær løpet til hovedbekken. Feltet ligger ved foten av skråningen opp mot blokkene ved Linderud leir. I feltet står ospa med passe avstand og har muligheter til å nå en viss størrelse uten å bli skygget ut. På motsatt side av stien er et felt som ikke er skjøttet, for å vise kontrasten.

Skjøtsel: Feltet er ikke vedlikeholdt og nytt oppslag av or er nå over 1 m. høyt. Befare feltet våren 2007 sammen med lærere på Natur videregående for å se om de kan fortsette å vedlikeholde dette.

10. Sørli – tufter etter en nedlagt plass med rester etter hagevekster. Like i overkant av turveien ses syrin og andre hagebusker. Her har det ligget en plass, men selve tuftene er vanskelig å få øye på i alt krattet.

Skjøtsel: Rydding av kratt og lauvoppslag. Husdyrbeite her er ikke aktuelt. Eventuell skjøtsel her konsentreres til området nær hustuftene. Området for øvrig vil vi la gro igjen med naturlige arter, jmf. punkt 4.

Fra heftet om Hestejordene:

"Sørli er en gammel plass, som man finner på gamle kart, se side 9. Her bodde det folk fram til slutten av 1960-tallet. Plassen hadde stor hage/potetland, og fremdeles kan vi finne hagevekster som syrin rundt de gamle tuftene. Ikke langt unna ligger Sørlidalen. Plassen ble tidligere drevet som et lite småbruk (se bilde side 6). Opprinnelig kan stedet ha vært en husmannsplass under Rødtvet gård. Plassen ble fraflyttet på 1960-tallet. Vi ser ennå den gamle grunnmuren, 7 steingjerder og portstolper, og nederst i bakken kan vi finne Sørlidalens gule bringebær, hvis vi er heldige."

11. Sørlidalen – husløs liten plass ved turveien opp mot Sandåsveien. Her ses fortsatt hagevekster som syrin. Mye lauvoppslag og mellomstore trær ble ryddet av Vinterlandbruksskolen for 3-4 år siden. Tuftene etter våningen, ett av uthusene og steingjerdet var da godt synlig et par år. Nå er de i ferd med å gro til igjen.

Skjøtsel: På jorden, langs steingjerdet og rundt tuftene etter våning og uthus må det ryddes hver/hver annen vår/forsommer i minst 4 år. I brønnen som ligger like til høyre for porten er det noe skrot som bør ryddes. Brønnen må sikres med låsbart lokk slik at unger ikke faller nedi og drukner. I dag ligger en tynn bulkete rusten blikkplate som er utrygg. Noe bjørk eller rogn kan etter hvert felles som ved når disse blir av noe størrelse. Kvist og stammedeler ligger nå etter hogst og rydding og bør samles for senere brenning. Prosjektet bør sjekke med noen vedhuggere på Sandås eller Natur videregående om de kan påta seg noe av dette.

12. Juletrehogst – årlig trivsels- og skjøtselstiltak. Nokså selvdrevet. Dette kan tilbys som organisert aktivitet for større skoleklasse som kan selge trær til inntekt for klassetur e.l.

Øvrige områder skjøttes ikke, her skjer en naturlig suksessjon. På noen teiger nær vei, hogges det ved av beboerne i området. Disse må selv være ansvarlige for å innhente løyve til dette hos grunneiere og prosjektet styrer ikke og har ikke noe ansvar her i form av å skaffe tillatelse til dette, utlån av bomnøkkel, eller lignende.

5. Skjøtselstiltak

Engangstiltak

Hoveddelen av områdene er tidligere naturbeitemark. Deler av disse kan også ha vært slått og kun nytta til høstbeite. Skjøtselen vil dels handle om å rydde skog for å holde jordene åpne, og dels om å vedlikeholde gjerdetrase og gjerde. Siden området ligger under marin grense, finnes det ikke rydningsrøyser eller steingjerder i området, med unntak av det grove utmarksgjerdet som det er rester av i skogkanten.

Rydding bør også fristille markerte større trær som spares, som bjørk, eventuelt rogn eller selje. Gjensetting av trær bør skje i grupper, for å hindre for stor skyggevirkning. Eventuelt kan man ta sikte på å etablere en åpen "hagaskog" eller "bjørkehage" i de delene av beiteområdene, primært kubeitene, det er trær i bestand og størrelse som muliggjør det.

All gran hogges i bekkedalen, mindre granplanter kan dras opp med rota. I overkant av bekkedalene, mot svabergene, står noe seintvokst furu, som bør spares for å gi en myk overgang mellom bekkedalene og svabergene eller skogen i overkant. I bekkedalene spares en del ask, svartor og lønn og noe grov osp, og i de nedre delen av bekkedalene bør man neppe hogge noe særlig. Ospa har verdi som mulig hekketrær for hullrugere, dvs. hakkespett og andre arter som er tar over brukte spettehull. Også hegg og hassel kan spares, de er et flott innslag i landskapet under blomstringen. Formålet med hogsten er å hindre at skogen sprer seg ut over jordene, begrense skyggevirkningen av skogen og å åpne noe av bekkedalene for de plantearter som trives der. Dette er lokaliteter med frisk markfuktighet og gir vilkår for helt andre arter enn de åpne beitenene.

All kvist bør fjernes eller brennes seinhøstes/vinter og eventuelle stier må alltid ryddes for kvist. Kvistbrenning må ikke skje mens det går dyr på beite.

Årlige skjøtselstiltak

Beite er det viktigste årlige tiltak. Beitetrykk og dyreslag bør vurderes løpende, men det er neppe realistisk med andre dyr enn ku og hest. Dyra bør slippes tidlig når beiten blir grønne, hest kan slippes noe tidligere enn ku. En måte å tilpasse beitestart til vegetasjonsgrunnlaget, er å la noe vinterfôr følge dyra ut på beite, slik kan de slippes tidlig og tilgang til vinterfôr tilpasses grasveksten utover forsommeren. Dette gir imidlertid en viss gjødslingseffekt og lett tråkkskader ved fôrhekken. For å regulere beitetrykket kan en vurdere å dele opp jordene (kubeitet) i to teiger og fordele dyra mellom disse i ulike deler av sesongen, men dette kan fort bli arbeidskrevende. I leirbakken bør en være oppmerksom på tråkkskader fra storfe, særlig i tider med mye regn. Beite er ferskvare og kvaliteten forringes ettersom ukene går om våren, så grasets kan gjerne være godt nedbeitet ved midtsommer. Det er også gunstig å holde beitetrykket oppe mot høsten, slik at ikke mye gras visner og daugraset hemmer veksten neste vår.

For 2007 tar prosjektet sikte på at kuer fra Lindeberg beiter nær Sandåsbekken, hester fra Nordtvet beiter ved bekkedalen, mens kuer fra Bjørnholt i Lørenskog beiter på den innerste delen av jordene.

Rydding av lauvoppslag og kratt vil også være nødvendig på beitenene, men mer for å åpne jengrodde deler og mindre for å hindre nye oppslag, som dyra bør holde nede. I områder med mye oppslag, kan det være lurt å fordele ryddingen over en treårs periode, med ca. en tredel av oppslaget hvert år. Dette for å begrense den gjødslingseffekten ryddingen har da den fremmer mye nytt lauvoppslag, som ellers kan bli vanskelig å holde nede. Et høyt beitetrykk vil motvirke dette, men kan være vanskelig å kanalisere til de aktuelle delene av beitenene. Rydding må skje på midtsommer eller seinsommer, før trærne trekker næringsoverskuddet ned i rotsystemet.

Slått har vært aktuell som årlig skjøtsel, men er arbeidskrevende og legges på is en tid. Dersom slått tas opp igjen, kan dette også være et sosialt og kulturelt arrangement. Slåtten bør holdes et stykke uti juli når gras, blomster og urter som man ønsker å fremme med slåtten har rukket å

slippe frø. Graset må fjernes fra slåtteteigen og enten bare kjøres på røys eller helst gis til beitedyra. I så fall må det spres godt, så man ikke risikerer at det går varmt, noe som ødelegger det som får. Tilleggsfôret har imidlertid en indirekte gjødslingseffekt, men dette er neppe noe stort problem i dette området, da jorda alt er svært næringsrik. Hesjing av graset ville vært et høydepunkt i skjøtselssammenheng (selv om det neppe var hesjer på akkurat disse jordene hvis de ble beitet fra gammelt av). Utfordringen da er hva man bruker høyet til.

Bråtebrann kan også vurderes. Brenning bør skje overflatisk eller etter at telen har satt seg for å skåne rotsystemet til gress, planter og gjenstående trær. På grunn av brannfaren generelt, anbefales ikke bråtebrann for større områder. Brann tar daugras og frigjør lett omsettelige næringsstoffer for plantevekst, slik at det grønnes tidligere om våren. Det er ikke behov på områder som beites.

Året igjennom er følgende aktiviteter aktuelle:

Vår: Rydde gjerdetrase og vedlikeholde gjerde og vannkilder. Hogge vedskog

Sommer: Rydde områder med lauvoppslag. Hogge ved.

Høst: Rydde kvist, brenne. Rusken aksjon fjerne aske etter alle kaffebålene ol.

Vinter: administrasjon, søke midler, planlegge.

Hvordan prioritere innsatsen? Det må "prioriteres" ut fra hva dugnadsgjengen orker og hva Natur videregående, 4-H gården eller Beitepatruljen kan stille opp på. Noen signaler om prioriteringer:

- vedlikeholde steder som er åpnet opp og rydde kvist og hogstavfall her
- holde åpne områder der folk ferdes og opplever landskapet
- hindre forfall og skader på kulturminner
- følge opp tiltak som "går av seg selv", dvs. hogst av ved og juletrær, men kreve rydding av kvist etter hogst og styre valg av treslag (eventuelt blinke hvert enkelt tre)
- vedlikeholde gjerder og gjerdetraseer der det er investert i materiell

Følgende tiltak fra punkt 4 prioriteres i 2007:

<u>Vår 2007:</u>	<u>Utføres ved:</u>
Gå over gjerdetraseene,	Natur Videregående
videre rydding av noe oppslag på kubeitene	Natur Videregående
Videreføre kubeite, flytte gjerdet og grinda	Dugnad
Rydding ved langs turveien v/Sørli, Sørlidalen, Hestetramper`n.	Dugnad el. Natur Vid.
Ringbarke osp ved Hestetramper`n.	Dugnad el. Natur Vid.
Vedhogst ved Sørlidalen,	? lokale vedhuggere
i bekkedalene (ringbarket osp) og ved kubeitene.	Vedhuggere/dugnad
brenning av kvist fra tidligere sesong(er).	Dugnad
<u>Sommer 2007:</u>	<u>Utføres ved:</u>
Rydding gjerdetrase for nytt kubeite ved Sandåsbekken	Natur Videregående
Oppsetting av gjerde for nytt kubeite	Dugnad
Oppsetting av gjerder for 1 hestebeite,	Hesteeier
Ha tilsyn med kuer	Dugnad
Vedhogst	Dugnad/vedhuggere
<u>Høst 2007:</u>	<u>Utføres ved:</u>
Fjerne kvist og hogstavfall	Dugnad/vedhuggere
Ta ned strømråder og mellompåler i gjerdene	Dugnad
Under punktene 1- 12 i kap. 4 over, står også noen steder hvem som er aktuell som ansvarlig for tiltakene.	

Annet:

Vedhugst kvalifiserer til utlån av bomnøkkel. Prosjektet kan lage en liten "kjøreseddel" som må legges i bilruta for å legitimere kjøringen. Prosjektet kan blinke ut enkelttrær for vedhogging. Ringbarket osp anses ferdig blinket, men prosjektet må avklare hvilket år ospa på de ulike lokalitetene kan hogges. Prosjektmøte før sesongstart med alle involverte. Det avtales en prioritering av årets tiltak og ansvarsfordeling.

6. Kilder og kart

- Hefte om Hestejordene og Kolås
- Fagrapport Biologisk mangfold på Krigsskolen Linderud
- Prosjektforslag av 2002 10

Det føres en logg i excel kronologisk over steder ulike tiltak er utført. Kartet som fulgte første skjøtselsplan må oppdateres og viktige tiltak tegnes inn. Gjerdene avmerkes. Trær som ringbarkes bør tegnes inn, og angis i loggen.

Norsk institutt for naturforskning, NINA, er en uavhengig stiftelse som forsker på natur og samspillet natur–samfunn.

NINA ble etablert i 1988. Hovedkontoret er i Trondheim, med avdelingskontorer i Tromsø, Lillehammer, Bergen og Oslo. I tillegg driver NINA Sæterfjellet avlsstasjon for fjellrev på Oppdal, og forskningsstasjonen for vill laksefisk på lms i Rogaland.

NINAs virksomhet omfatter både forskning og utredning, miljøovervåking, rådgivning og evaluering. NINA har stor bredde i kompetanse og erfaring med både naturvitere og samfunnsvitere i staben. Vi har kunnskap om artene, naturtypene, samfunnets bruk av naturen og sammenhenger med de store drivkreftene i naturen.

ISSN:1504-3312
ISBN: 978-82-426-5268-3

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: Postboks 5685 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøks-/leveringsadresse: Høgskoleringen 9, 7034 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00, Telefaks: 73 80 14 01

E-post: firmapost@nina.no

Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger